

MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2012

RESUM EXECUTIU

COORDINADOR DE LA MEMÒRIA SOCIOECONÒMICA I LABORAL DE CATALUNYA 2012

Santana Garcia, Joan Antoni

COORDINADORS DELS CAPÍTOLS

Riudor Pons, Xavier
Santana Garcia, Joan Antoni

ÍNDEX D'AUTORS

Boada Jané, Cristina
Castell Castells, Pere
Ferrer Riu, Roser
Ferrer Trullols, Lluís
Herrera Aragón, Diego
Mallfrè Conesa, David
Mas Martín, Eva
Miñarro Acosta, Eva
Prior Prior, Inma
Olivella Pedrola, Marta
Villar Rico, Virginia
Vives Campdepadrós, Matias

SUPORT TÈCNIC

Graell Gabriel, Marta
Mañas Mampel, Maria Teresa
Sanosa i Llinares, Carles

RESPONSABLE DE L'EDICIÓ

Salvà Yenes, Yolanda

RESUM EXECUTIU

1. CAPÍTOL I - L'ECONOMIA A CATALUNYA

1.1. LA CONJUNTURA ECONÒMICA

- A Catalunya, l'any 2012 el PIB s'ha reduït l'1,3%.
- La demanda interna ha fet una aportació negativa de 3,1 punts percentuals al creixement del PIB. Tots els seus components han disminuït: el consum de les llars, el 2,4%; el de les administracions públiques, el 2,4% i la formació bruta de capital, el 6,5%.
- Per segon any consecutiu, l'únic component de la demanda que ha contribuït positivament al creixement ha tornat a ser el sector exterior (1,8 punts percentuals). Enguany però, aquesta aportació no ha compensat la davallada de la resta de components.
- Les exportacions han crescut el 5,9%. Han augmentat sobretot fora d'Europa. A Europa la demanda fins i tot ha disminuït. Les importacions de béns han disminuït el 3,1%. El preu mig per tona exportada ha disminuït.
- La despesa dels turistes estrangers va augmentar el 13,8%. Aquest augment es deriva tant d'un increment de la despesa per turista, que va pujar el 3,4%, com d'un augment de l'arribada de turistes estrangers.
- Els quatre grans sectors d'activitat han fet aportacions negatives al creixement: el VAB de l'agricultura ha caigut el 7,9%; el de la indústria, l'1,1%; el del serveis, el 0,5% i el de la construcció, el 7,5% (superant així el descens de l'any 2011). El sector de la construcció continua doncs en caiguda lliure, especialment afectat l'any 2012 per la caiguda de l'obra civil.
- Aquesta evolució econòmica ha tingut el seu reflex en el deteriorament de l'ocupació, que ha disminuït el 6,2%, i l'augment de la taxa d'atur, que ha pujat fins al 22,8%.
- La situació econòmica i política d'Europa i la crisi del deute sobirà continuen incidint negativament sobre l'economia catalana.
- El crèdit ha disminuït novament a Catalunya i ho ha fet en el 8,1% al llarg de l'any.

L'any 2012 ha estat un any de refredament econòmic global. Tot i que les perspectives a principis d'any apuntaven a una millora de l'evolució econòmica a escala mundial, a partir del segon trimestre va ressorgir novament la preocupació per la solidesa del creixement global fruit de les tensions financeres a les economies més avançades i les crisis del deute sobirà a algunes economies de la zona euro. A aquesta situació s'hi va sumar la preocupació per l'aplicació del sostre legal del deute als EUA.

En el context europeu, les mesures extraordinàries preses pel BCE, juntament amb les mesures preses pels governs europeus, han ajudat a superar les tensions, tot i que encara persistien les inquietuds al voltant del deute sobirà d'alguns països europeus i la pressió creixent sobre el sistema bancari europeu a finals d'any.

Aquesta situació ha condicionat molt l'evolució econòmica catalana. El PIB de l'economia catalana ha disminuït l'1,3%. La demanda interna ha caigut, arrossegada per tots els seus components. El consum de les llars i el de les administracions públiques s'ha contret el 2,4% i el 2,5%, respectivament. La formació bruta de capital, que s'ha contret el 6,5%, ho ha fet bàsicament per la disminució de la inversió en construcció, atès que la inversió en bens d'equip només ha retrocedit el 0,8%. La contracció de l'economia a Catalunya s'explica només per aquesta caiguda de la demanda interna, atès que el sector exterior ha aportat 1,8 punts percentuals de mitjana que han estat insuficients per compensar-la. Aquesta aportació positiva del sector exterior s'explica sobretot pels intercanvis amb l'estranger, atès que el saldo amb la resta d'Espanya ha restat punts a l'aportació del saldo amb l'estranger. Malgrat tot, la debilitat de la demanda exterior, molt condicionada també per la manca de dinamisme del context internacional i sobretot europeu, queda reflectida en el deteriorament de les aportacions dels saldos amb l'estranger, que han anat minvant a mesura que avançaven els trimestres.

Sectorialment, la contracció ha afectat tots els sectors. La davallada més intensa de la producció la trobem al sector agrari i al sector de la construcció. El sector agrari s'ha contret el 7,9%, fruit sobretot de les circumstàncies climàtiques. La construcció ha baixat encara amb més intensitat que l'any anterior i ha patit un retrocés del VAB del 7,5%, fruit d'una davallada de la inversió pública en un context de paràlisi total de l'activitat orientada a l'obra civil. La indústria, tot i el bon comportament del sector exterior, ha mostrat també un retrocés de l'1,1%. El sector serveis, que ha anat deteriorant el seu comportament a mesura que avançava l'any, ha mostrat una contracció mitjana anual del VAB del 0,5%.

Un dels sectors que ha aguantat ha estat el turístic. El nombre de viatgers, tal com s'ha dit, ha disminuït l'1'2%, mentre que el nombre de pernотacions ha augmentat lleugerament, el 0,3%. Aquesta evolució de l'activitat turística ha anat associada a un augment del nombre de viatgers estrangers a Catalunya.

L'any 2012, la despesa estimada total dels turistes estrangers va augmentar el 13,8% respecte del 2011. Aquest augment de la despesa turística dels estrangers a Catalunya es deriva tant d'un increment de la despesa per turista, que va pujar el 3,4%, com d'un augment de l'arribada de turistes estrangers.

La nota més negativa de l'evolució econòmica catalana torna a ser, enguany, la de l'ocupació. L'ajust en el mercat de treball ha estat molt intens. El nombre de persones ocupades a Catalunya ha disminuït el 6,2%, i la taxa d'atur ha tornat a augmentar, passant des del 19,4% al 22,8%. Els factors que hi ha al darrera els hauríem de cercar en el context clarament recessiu del 2012, que ha fet que la correcció en termes d'ocupació també s'hagi intensificat.

Amb una caiguda molt més intensa de l'ocupació que del PIB, la situació ha originat un creixement de la productivitat aparent del treball del 3,1%. Amb aquest creixement intens de la productivitat aparent i uns costos laborals que no han crescut, els costos laborals unitaris han tornat a disminuir novament per sobre del 3%, tant en termes reals com nominals.

El saldo exterior de l'economia catalana ha millorat i ha passat de 14.6 milers de milions d'euros a 17 mil milions. Novament, aquesta evolució es produeix per una millora molt important del saldo amb l'estranger, atès que el saldo amb la resta d'Espanya s'ha deteriorat novament, passant d'11 mil milions a només 6,2 mil milions. Una part important d'aquesta millora l'ha protagonitzat la balança comercial, que ha corregit novament el seu dèficit. Mentre que les importacions de béns han disminuït el 3,1%, les exportacions han augmentat el 5,9%. Les exportacions han augmentat sobretot fora d'Europa, on la demanda encara s'ha mostrat mínimament dinàmica.

El crèdit, que ja s'havia començat a contraure en el decurs de l'any 2011, ha disminuït el 8,1% a Catalunya. La caiguda del crèdit ha estat encara més intensa, si es calcula només sobre aquell crèdit destinat a finançar la iniciativa privada (-8,8%), que ja venia de registrar contraccions del crèdit viu concedit des de l'any 2010. Aquesta contracció del crèdit ha estat, però, menys intensa a Catalunya que al conjunt de l'Estat, on ha estat lleugerament superior (-9,1%). Tot i això, els dipòsits, que havien caigut el 5,8% a Catalunya l'any 2011, enguany han tornat a caure però només en el 1,3%.

Aquesta situació d'escassetat de crèdit ha tornat a condicionar novament les possibilitats de creixement i de recuperació de l'economia catalana.

Ja per acabar, i en el marc de l'Estratègia Europa 2020, Catalunya presenta dèficits respecte dels objectius proposats per al 2020 en tots els àmbits, tret del percentatge de població entre 30 i 34 anys amb estudis superiors. En el cas de la taxa d'ocupació, així com també en l'àmbit de la pobresa i l'exclusió social, preocupa, a més, el fet que en la conjuntura actual estem allunyant-nos cada cop més dels objectius. Això no passa per exemple en el cas dels objectius mediambientals.

1.2. PREUS, COSTOS I PRODUCTIVITAT

- La inflació a Catalunya s'ha situat en el 2,9%, superior a l'espanyola (2,4%) i la de la zona euro (2,5%).
- Aquest comportament dels preus no s'ajusta al que hauríem d'esperar d'un context de crisi i d'augment de l'atur com el que s'ha produït.
- Els costos laborals unitaris han disminuït el 3,3% com a conseqüència d'un fort augment de la productivitat aparent del treball (increment del 3,1%), i el dèbil dinamisme dels costos laborals.

- Els costos laborals per treballador i mes han disminuït el 0,3%, i els costos laborals per hora treballada han augmentat lleugerament en el 0,2%.
- Els preus industrials s'han encarit a Catalunya el 3,3%, per sota de l'increment a Espanya (3,5%), però per sobre del de la zona euro (2,4%).

La manca de dinamisme que ha experimentat l'economia catalana s'ha traduït en un lleuger refredament de la taxa d'inflació, que s'ha situat en el 2,9% de mitjana interanual. Aquesta taxa d'inflació ha estat superior a la que ha registrat el conjunt de l'economia espanyola i la zona euro.

Durant el primer semestre de l'any, la inflació es va mantenir relativament estable, mentre que és a partir del segon semestre que la inflació va començar a créixer. A finals d'any, la taxa d'inflació interanual es va tornar a desaccelerar. Entre les rúbriques que més expliquen el diferencial d'inflació amb el conjunt de l'economia espanyola hi trobem la de medicaments i material terapèutic, turisme i hoteleria, educació universitària, habitatge de lloguer, serveis mèdics i similars, calefacció, enllumenat i distribució d'aigua i esbarjo, que expliquen més del 80% del diferencial. En alguns d'aquests casos, les divergències es poden interpretar per l'efecte de divergències en la fiscalitat indirecta o els preus públics, fet que explicaria la repuntada dels preus del tercer trimestre. En qualsevol cas, tant la taxa d'inflació com la taxa d'inflació subjacent han mostrat un comportament que no permet relacionar aquesta evolució dels preus amb l'evolució de la demanda, molt condicionada per la situació de crisi i l'augment de l'atur.

Aquesta situació ha generat un augment del diferencial en la inflació subjacent que han experimentat l'economia catalana i el conjunt de l'economia espanyola, que s'ha situat a Catalunya lleugerament per sobre del 2,1 %. Tot i això, cal tenir en compte que la pressió inflacionista principal ha vingut novament exercida per part dels productes energètics. L'índex de preus industrials s'ha incrementat el 3,3%, un augment lleugerament menor que el del conjunt d'Espanya, però per sobre del conjunt de l'Eurozona.

Els costos laborals mensuals han disminuït el 0,3%. Aquesta disminució és menys intensa que la que han mostrat els mateixos costos per al conjunt d'Espanya. El cost laboral per hora treballada, en canvi, ha augmentat lleugerament en el 0,2%. Aquesta evolució dels costos laborals es troba per sota de l'evolució de l'IPC i del deflactor del PIB. Aquesta evolució dels costos laborals s'ha produït paral·lelament a un augment intens de la productivitat aparent del treball del conjunt de l'economia. Això ha fet que els costos laborals unitaris hagin disminuït intensament. Això no només implicaria, si es confirma amb estimacions posteriors, que les rendes salarials podrien haver fet una aportació positiva a la competitivitat de l'economia catalana, sinó que semblaria que haurien realitzat una aportació clarament negativa a la inflació de preus que recull el deflactor per a l'any 2012.

1.3. INFRAESTRUCTURES

- L'any 2012, la inversió pressupostada en infraestructures de transport a Catalunya s'ha reduït un 40,4% (un 51,5% per part de l'Estat i un 6,8% per part de la Generalitat). Aquesta reducció afecta en major o menor mesura tots els modes de transport.
- L'ús de les infraestructures ferroviàries ha retrocedit durant l'any 2012, a excepció dels aeroports, que mantenen tant el volum de passatgers com de mercaderies transportades.
- Destaca el replantejament que s'està duent a terme de les infraestructures energètiques, d'aigua, residus i TIC per aconseguir-ne una racionalització.

L'any 2012, la inversió pressupostada en infraestructures de transport s'ha reduït un 40,4% respecte a l'any 2011. Aquest descens en la inversió s'explica principalment pel descens de la inversió de l'Estat, que retrocedeix el 51,5%, fins als 1.058 milions d'euros, i en menor mesura pel descens del 6,8% de l'import pressupostat per la Generalitat de Catalunya, que se situa en 665 milions. És també remarcable la negativa de l'Executiu espanyol a complir amb la disposició addicional tercera de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, no satisfent els mínims establerts per Llei l'any 2012, i no compensant els desviaments experimentats durant anys anteriors.

Malgrat que el descens en la inversió pressupostària és generalitzat per a tots els modes de transport, destaca el descens de la inversió ferroviària (-51,5%), que s'explicaria per la finalització del gruix de les obres de l'alta veloci-

tat espanyola. En els altres modes, el descens és del 22,9% en ports, del 14,6% en carreteres i del 14,5% en aeroports.

Pel que fa a l'ús de les infraestructures, retrocedeix l'ús en tots els modes, a excepció del trànsit aeroportuari, que es manté, tant en transport de passatgers com de mercaderies, i del transport de mercaderies al Port de Tarragona. La resta de modes experimenten descensos acusats, entre els quals sobresurt el descens del nombre de creueristes, que havia mantingut un fort creixement malgrat la crisi econòmica.

Finalment, destaca el replantejament que s'està duent a terme de les infraestructures energètiques, d'aigua, residus i TIC per aconseguir-ne una racionalització.

1.4. EL SECTOR PÚBLIC

- L'any 2012, la reducció de la despesa de les administracions públiques (AP) ha fet una contribució negativa al creixement del PIB català.
- La Generalitat de Catalunya ha reduït el 51,3% el dèficit públic; redueix el seu pes sobre el PIB fins a l'1,96%, 0,46 dècimes per sobre de l'objectiu.
- La reducció del dèficit s'ha fet amb un ajust més gran de la despesa que dels ingressos. Les mesures d'increment d'ingressos expliquen el 13,5% de l'ajust.
- Augmenta el pes de l'endeutament financer de la Generalitat sobre el PIB català fins al 26,8%.
- L'Estat redueix el 44,7% la previsió de despesa d'inversions a Catalunya, i deixa sense aplicació presupostària la previsió del compliment de la disposició addicional tercera de l'Estatut.

En un context de recessió de l'activitat econòmica catalana amb una caiguda de l'1,3%, l'acció de les administracions públiques (AP) a Catalunya, amb una reducció de la despesa l'any 2012, ha fet una contribució negativa al creixement del PIB nominal català. Els indicadors de despesa no financera, tant de la Generalitat, les entitats locals, com de la despesa de capital de l'Estat a Catalunya, mostren reduccions que més que compensen l'increment del 3% de la despesa executada a Catalunya de l'Administració de la Seguretat Social i del Servei Públic d'Ocupació estatal. Paral·lelament, el consum públic del conjunt de les AP a Catalunya, amb un valor de 32.810 milions d'euros i un disminució en termes reals del 2,5% respecte de l'any 2011, ha fet una contribució negativa al creixement de l'economia catalana, amb una aportació de -0,41 punts percentuals al creixement del PIB real l'any 2012.

Les mesures tributàries dirigides a la consolidació fiscal introduïdes a escala estatal han permès seguir recuperant, amb més intensitat que el 2011, un part de la forta caiguda en els anys 2008 i 2009 de la recaptació dels tributs estatals a Catalunya, si bé se situa encara en nivells inferiors a la recaptació de l'any 2005. Així, amb uns ingressos liquidats de 35.492,7 milions d'euros, s'incrementa el 3,8%, 1.301,8 milions d'euros més que el 2011.

L'estructura de la recaptació tributària a Catalunya l'any 2012, amb un increment del 8,1% de la imposició directa, una reducció de l'1,3% de la indirecta, i un augment del 4,3% de les taxes i altres ingressos, ha recuperat en 2,2 punts percentuals el pes dels impostos directes en la composició dels ingressos tributaris. En l'exercici 2012 el 55,4% dels ingressos tributaris s'obtenen de la imposició directa, el 43,2% dels ingressos de la imposició indirecta, mentre que l'1,5% restant provenen de taxes i altres ingressos tributaris. Paral·lelament, el pes sobre el PIB català de la recaptació dels tributs estatals de l'Administració central i la Generalitat s'ha incrementat 0,7 punts percentuals des del 16,4%, l'exercici 2011, fins al 17,1%, el 2012, si bé acumula una caiguda de 5,8 punts percentuals en els cinc darrers anys.

El 93,6% d'aquesta recaptació la du a terme l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT) a través de les seves delegacions en el territori, i, per la resta, la gestió està traspasada a la Generalitat de Catalunya.

La recaptació tributària de les delegacions de l'AEAT a Catalunya s'incrementa l'any 2012 el 3,6%, si bé acumula una caiguda del 21,2% des de l'any 2007. Per la seva part, la recaptació de tributs estatals cedits totalment a la Generalitat de Catalunya s'ha incrementat el 6,6% l'any 2012, després de cinc anys consecutius de caigudes, i acumula des del 2007 un descens del 58,4%.

L'evolució positiva dels ingressos tributaris estatals recaptats per les delegacions de l'AEAT s'ha situat, tot i així, sis dècimes per sota del creixement de la recaptació de tributs estatals en el conjunt de l'Estat, que ha augmentat el 4,2%, 6.807 milions d'euros més que el 2011, amb uns ingressos totals de 168.567 milions d'euros, si bé en els cinc darrers exercicis acumula una caiguda del 16,0% amb 32.109 milions d'euros menys que l'any 2007.

En el conjunt de l'Estat, l'increment de la recaptació, amb un perfil creixent al llarg de l'any, respon, principalment, a l'evolució positiva de quatre figures tributàries: en primer lloc per un increment del 29,0% en l'impost de societats, 4.824 milions d'euros més que el 2012; en segon lloc per l'augment en 1.200 milions d'euros de la partida d'altres ingressos impositius directes, que recull l'efecte de la Declaració tributària especial (el procés de regularització de rendes no declarades); en tercer lloc per l'increment del 2,4% en l'IVA, 1.162 milions d'euros més que el 2011; i finalment per un increment de l'1,2% de l'IRPF, 815 milions d'euros més que el 2011. Paral·lelament, se segueix reduint, el 4,1%, la recaptació dels impostos especials, 774 milions d'euros menys que el 2011, i cau el 4,2% la recaptació de les taxes i altres ingressos estatals, 46 milions d'euros menys que el 2011.

L'Agència Tributària Estatal estima que l'increment en la recaptació l'any 2012 té el seu origen, principalment, en les mesures tributàries introduïdes a escala estatal, dirigides a la consolidació fiscal i amb efectes recaptatoris l'exercici 2012, que haurien aportat 11.237 milions d'euros a la recaptació. Aquesta també s'hauria vist afavorida per un increment significatiu dels ingressos derivats d'actuacions de control i ingressos procedents d'aplaçaments sol·licitats en períodes anteriors, més de 1.600 milions d'euros. Mentre que, en termes agregats, la caiguda de les bases tributàries, associada al retrocés del creixement econòmic, hauria contrarestat part de l'increment anterior amb una caiguda associada de la recaptació de 6.438 milions d'euros.

Pel que fa als impostos estatals cedits totalment a la Generalitat de Catalunya, l'increment de la recaptació del 6,6% l'any 2012 s'explica en un 208,8% per l'augment de la imposició directe, que més que compensa la caiguda de la tributació indirecte, i la menor recaptació en els tributs sobre el joc.

De les set figures tributàries cedides totalment, només tres han experimentat un increment en la recaptació: destaca la reintroducció de l'impost sobre el patrimoni que aporta 290,8 milions d'euros a la recaptació i, en menor mesura, l'augment en l'impost sobre vendes minoristes de determinats hidrocarburs, que aporta 43,8 milions d'increment, mentre que l'impost de successions i donacions manté la seva recaptació amb un lleuger increment de 0,9 milions d'euros.

El Programa d'estabilitat d'Espanya 2011-2014, aprovat l'abril del 2011, seguint les recomanacions oficials del Consell de la Unió Europea, fixava una senda de consolidació fiscal per al conjunt d'administracions públiques espanyoles que, partint d'un dèficit executat del 9,3% del PIB l'any 2010, havia de permetre assolir de manera progressiva l'objectiu del 2,1% del PIB l'any 2014. El Programa estableix per a les CA una senda més exigent en els primers anys que, partint d'un dèficit executat del 3,39% del PIB l'any 2010, fixava ja un objectiu per al 2011 de l'1,3% del PIB per arribar al 2014 a l'1% del PIB.

Per al Govern de la Generalitat de Catalunya, el compliment del Programa encara es feia més intens si tenim en compte que l'any 2010 partia d'un dèficit executat del 4,28% del PIB, i que l'any 2011 tanca l'exercici amb un dèficit de 7.987,5 milions d'euros, el 4,02% del PIB i lluny, per tant, de l'objectiu inicial.

Els pressupostos de la Generalitat per al 2012 s'aproven el mes de febrer en el marc del Programa d'estabilitat d'Espanya 2011-2014 amb un objectiu del dèficit públic per a les CA de l'1,3% del PIB, i exigeixen un esforç molt important del Govern de la Generalitat en haver de reduir pràcticament en una tercera part el dèficit existent, que significa un ajust de 5.247,5 milions d'euros, un esforç de contenció i de consolidació fiscal molt rellevants. Els pressupostos fixen un objectiu de dèficit de 2.740 milions d'euros. La reducció del dèficit es repartia de forma relativament homogènia entre ingressos i despeses. Per una part, es preveia un increment dels ingressos no financers de 2.521,8 milions d'euros i, per una altra, una reducció de la despesa no financera de 1.986,8 milions d'euros.

Els pressupostos mantenen, respecte del 2011, relativament estable l'ordre de prioritats de la despesa per grans àrees de despesa; destaca, en uns pressupostos que en termes mitjans es redueixen el 5,9%, el creixement de la despesa en les àrees de Foment i regulació dels sectors productius (àrea 6), amb un increment del 15,5% com a conseqüència de l'increment en els programes de crèdit oficial per facilitar finançament al sector públic i privat de l'economia catalana; de Funcionament de les institucions i administració generals (àrea 1), amb un creixement del 23,8%, si bé aquest es deu a l'augment de l'amortització de l'endeutament assignat en aquesta àrea; sense aquesta amortització la despesa d'aquesta àrea es redueix el 8,9%; de Producció dels béns públics de caràcter

econòmic (àrea 5) amb un augment del 3,9%; i, en menor mesura, en l'àrea de Protecció i promoció social (àrea 3), amb un creixement de l'1,4%.

A la resta d'àrees es redueix la despesa, i destaquen la caiguda del 38,5% de la despesa de l'àrea del Deute públic, pel calendari favorable d'amortitzacions, i la disminució del 7,5% en la Producció de béns públics de caràcter general (àrea 4), associada a les disminucions de despesa de les polítiques de salut, educació i habitatge.

De totes maneres, l'aprovació del pressupost es fa en un context en què el Govern de la Generalitat, com a conseqüència de la desviació pressupostària de l'exercici 2010 presentada en un informe del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques en el Ple del Consell de Política Fiscal i Financera (CPFF) el 17 de gener del 2012, es planteja la necessitat de formular un nou Pla econòmicofinancer de reequilibri a tres anys, que presenta inicialment el mateix mes de febrer amb l'objectiu mantingut de l'1,3% de dèficit sobre el PIB per al 2012.

A més, la mala evolució dels indicadors econòmics, ja des del darrer trimestre del 2011, i que es confirmen en els primers mesos del 2012, alteren les perspectives del Govern central de compliment dels compromisos del Programa d'estabilitat d'Espanya 2011-2014, aprovat l'abril del 2011. El nou govern del Partit Popular està iniciant, a més, les negociacions amb la UE per donar un nou impuls al procés de reestructuració i recapitalització del sistema bancari espanyol.

Com a resultat, el Govern de la Generalitat ha presentat el maig del 2012 una modificació del Pla econòmicofinancer de reequilibri de la Generalitat de Catalunya, 2012-2014. Aquesta revisió del Pla concreta un seguit de mesures d'ingressos i despeses addicionals a les ja previstes en els pressupostos aprovats inicialment per al 2012, i estableix un nou objectiu de dèficit en termes SEC de 2.967 milions d'euros corresponent a l'1,5% del PIB, que significa una reducció de 5.020,5 milions d'euros en relació amb els pressupostos liquidats el 2011.

La revisió del Pla canvia dràsticament el repartiment del nou ajust entre ingressos i despeses, decantant la càrrega de l'esforç en el vessant de la despesa. Les males perspectives macroeconòmiques i la decisió del Govern central de revisar les previsions d'ingressos tributaris estatals ha fet ajustar a la baixa les perspectives d'ingressos en el nou escenari pressupostari plantejat a partir de l'aprovació del Pla. Així, es preveu un increment dels ingressos no financers molt menor que l'inicial, de 341,8 milions d'euros. Aquest augment més petit s'explica, principalment, per la modificació a la baixa, en 1.733 milions d'euros, de les bestretes en els impostos cedits parcialment de la cistella tributària del model de finançament, i per una previsió de menor increment en els recursos per transferències corrents que provenen majoritàriament de l'Estat.

Pel que fa a les despeses, el Pla preveu una reducció de 3.940,8 milions d'euros en les despeses no financeres, duplicant quasi bé la previsió inicial, que es reparteix en una reducció de 831,2 milions d'euros en despeses de personal; una reducció de 800,4 milions d'euros en les despeses per compra de béns i serveis; una reducció de 1.984,0 milions d'euros en les transferències corrents; i una reducció de 889,3 milions d'euros en la despesa de capital.

En la part de l'ajust des del vessant de la despesa, es poden destacar les següents mesures, que combinen els efectes de mesures addicionals a les previstes en els pressupostos de reducció de la despesa, valorades en un estalvi de 1.106 milions d'euros, i aquelles que resulten de l'aplicació de mesures en l'àmbit de l'educació i la sanitat, aprovades pel Govern central, i valorades en un import de 839 milions d'euros.

En les despeses de personal: reducció de la paga addicional dels empleats públics, del complement de productivitat i del pagament en concepte de direcció per objectius; increment de les hores lectives dels professors i eliminació transitòria de la possibilitat de crear nous complements de retribució, i modificació del criteri de nomenament de substituïts de professors en baixes inferiors a deu dies lectius.

En la despesa de béns i serveis: suspensió dels pagaments en concepte del Fons d'acció social i de les ajudes al menjador; copagament de la despesa sanitària en funció del nivell de renda i altres mesures estatals en sanitat, com la creació de la plataforma de compres centralitzades; i mesures diverses de reducció en la despesa de compra de béns i serveis.

En la despesa de transferències corrents i de capital: reduccions en els concerts; reducció més elevada de les transferències a famílies, empreses, i a entitats del sector públic.

Finalment, es mantenen els ajustos en termes SEC com en els pressupostos inicials, que aporten 790,0 milions d'euros a la reducció del dèficit.

Al llarg del 2012, l'economia espanyola i la catalana han accentuat la profunditat de la crisi econòmica, augmentant les dificultats per recuperar les bases tributàries i la necessitat de fer front a les conseqüències que la caiguda de l'activitat econòmica té sobre la població.

En aquest context, i en el marc del Pla econòmicofinancer de reequilibri de la Generalitat de Catalunya, 2012-2014, l'evolució dels ingressos i les despeses liquidades en l'exercici 2012 ha tingut com a conseqüència una reducció del 51,3% del dèficit de la Generalitat, des dels 7.987,5 milions d'euros l'any 2011 als 3.891,0 milions d'euros del 2012, 4.096,5 milions d'euros menys que el 2011, si bé s'ha situat en l'1,96% del PIB, superant l'objectiu inicial de l'1,5% del PIB.

L'ajust en el dèficit ha tingut lloc, finalment, per la més gran repercussió de les mesures de despesa que les d'ingressos. En l'àmbit institucional de la Generalitat sense el sector públic empresarial, la despesa no financera s'ha reduït el 8,7%, 2.564,2 milions d'euros menys que el 2011, i explica el 62,6% de l'ajust; l'increment dels ingressos no financers explica el 13,5% de l'ajust, amb un augment del 2,4%, 552,3 milions d'euros més que el 2011, mentre que la resta de reducció del dèficit, el 23,9% de l'ajust, es correspon amb els diferents ajustos en termes SEC95 que cal aplicar a les dades de liquidació comptable dels pressupostos i que responen a una tipologia molt diversa d'elements. Aquests elements, que l'any 2012 aporten al dèficit 980,0 milions d'euros menys que el 2011, responen principalment a la incorporació del resultat de les empreses públiques que formen part de l'àmbit institucional del sector públic empresarial en termes SEC; a determinades aportacions de capital de la Generalitat a entitats públiques; a la variació de la despesa desplaçada, que aquest any ha fet augmentar el dèficit en termes SEC per un import del 466,8 milions d'euros; i, finalment, a la part de la liquidació negativa del sistema de finançament dels exercicis 2008 i 2009 que s'ha pagat en l'exercici 2012 que, a efectes dels objectius d'estabilitat pressupostària i per acord del Consell de Política Fiscal i Financera, no es comptabilitza com a dèficit.

L'increment dels ingressos no financers respon, principalment, a l'augment en 608 milions d'euros per la concessió de la gestió de les infraestructures dels túnels de Vallvidrera i del Cadí i la gestió d'Aigües Ter Llobregat; per l'increment en 332 milions d'euros dels recursos del model de finançament; i en menor mesura per l'increment en 31,8 milions d'euros de la resta de taxes i venda de béns i serveis i altres ingressos del capítol III del pressupost, com a conseqüència, principalment, de l'augment de la nova taxa per l'expedició de la recepta farmacèutica. De totes maneres, la reducció de les transferències finalistes provinents de l'Estat ha contrarestat part d'aquest increment.

Malgrat que els pressupostos inicialment aprovats el mes de febrer preveïen un increment de 1.713 milions d'euros dels recursos del model de finançament, dos elements expliquen que l'increment final hagi estat menor. Per una part, la revisió a la baixa sobre els ingressos dels cinc impostos cedits parcialment del model de finançament, feta en el primer trimestre de l'any pel Govern central, ha significat una reducció de 987 milions de les bestretes lligades a aquests tributs (IRPF, IVA, impostos sobre alcohols, impost sobre labors del tabac i impost sobre hidrocarburs). Per una altra, el pitjor comportament del previst inicialment en els pressupostos de cinc dels set tributs cedits totalment (l'impost sobre l'energia, l'impost de transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, l'impost sobre determinats mitjans de transport, els tributs sobre el joc i, en menor mesura, l'impost de successions i donacions), ha fet reduir la seva recaptació en 219,7 milions d'euros.

Paral·lelament, tres elements han fet que s'incrementin els recursos del model. Per una part, les liquidacions del model de finançament d'exercicis anteriors aporten 751,6 milions d'euros més que el 2011, superant les previsions pressupostàries. Per una altra, les transferències associades a les bestretes dels Fons de garantia, del Fons de serveis públics fonamentals, i dels fons específics vinculats a la sanitat incrementen els ingressos en 451,5 milions d'euros, superant també les previsions del pressupost. I finalment, la reincorporació de l'impost sobre el patrimoni i l'augment en els tipus en el tram autonòmic de l'impost sobre vendes minoristes de determinats hidrocarburs han aportat 336,0 milions d'euros més que el 2011.

Com ja s'ha comentat, l'ajust més important s'ha dut a terme en el vessant de la despesa, que concentra el seu impacte en la forta caiguda, de l'11,3% de les transferències corrents de la Generalitat a famílies, empreses privades i a entitats del sector públic, 1.223 milions d'euros menys que el 2011; en la reducció del 9,4% de la despesa de personal, 677,9 milions d'euros menys que el 2011, vinculada principalment a la disminució del 7,4% de la retribució dels empleats públics; la caiguda del 28,6% de la despesa de capital, tant en inversió real com en transferències de capital, 699,8 milions d'euros menys que el 2011; i, en menor mesura, a la reducció de les despeses de compra de béns i serveis que es redueixen el 3,0%, 227,5 milions d'euros menys. En termes generals aquestes reduccions són inferiors a les establertes en el Pla economicofinancer de reequilibri de la Generalitat de Catalunya, 2012-2014, principalment com a conseqüència del menor impacte del previst de les mesures d'estalvi, establertes pel Govern central, en els àmbits de l'educació i la sanitat.

Malgrat la menor necessitat de finançament generada a través del dèficit, l'efecte del refinançament de deute que vencia, conjuntament amb la incorporació del deute de noves entitats en el perímetre de consolidació SEC, ha significat per al 2012 un important increment del deute de la Generalitat de Catalunya. El 2012 l'endeutament financer de la Generalitat s'ha incrementat 7.282 milions d'euros, un augment del 15,1% respecte del 2011, fins als 55.651 milions d'euros. Aquest increment és inferior al de l'exercici 2011, que va ser de 8.267 milions d'euros. De tota manera, augmenta el pes de l'endeutament financer sobre el PIB fins al 26,79% l'any 2012, 7,8 punts percentuals superior al pes del deute sobre el PIB del conjunt de CA, segons dades del Banc d'Espanya.

Finalment, l'any 2012 s'accentua la reducció en les perspectives de la inversió pública estatal a tot Espanya, que cau, any darrera any, des dels pressupostos del 2009. L'Estat tenia pressupostada a Catalunya una inversió de 1.414,5 milions, amb una caiguda del 44,5% respecte del 2011, i redueix el seu pes fins a l'11,5% del total de la inversió regionalitzada. Catalunya passa ser la quarta CA receptora d'inversions estatals en termes absoluts després d'Andalusia, Galícia i Castella i Lleó. La inversió real regionalitzada a Catalunya significa una despesa de 187 euros per càpita, amb una reducció del 44,7% respecte del 2011, que situa Catalunya en la posició catorzena entre les disset CA, el 30,5% menys que la mitjana per capita espanyola.

Per a l'any 2012, els pressupostos generals de l'Estat no preveuen l'aplicació de la disposició addicional tercera.

1.5. ECONOMIA SOCIAL

- Malgrat la crisi, les cooperatives mostren una certa resistència al context negatiu: el 2012 creix per tercer any consecutiu el nombre de cooperatives existent, fins arribar a les 4.122 el 2012, i es registren 147 cooperatives més (113 de les quals són de treball associat).
- Alhora, la davallada de la població ocupada en l'economia social és menys intensa que la davallada global: 1,4% vs. 7%.
- El 2012 davalla el nombre de societats laborals registrades (l'1,7%) i, si bé es creen 94 noves societats, el ritme de creació s'alenteix any rere any.

Al llarg del 2012 les dades reflecteixen com les cooperatives mostren una certa resistència a la crisi, al mateix temps que creixen en determinats sectors, atès que el ritme de creació d'aquestes societats s'incrementa des del 2010. El 2012 creix per tercer any consecutiu el nombre de cooperatives existent, fins arribar a les 4.122 el 2012, i es registren 147 cooperatives més, 34 més de les que es van crear l'any anterior (113). D'aquestes 147 noves cooperatives, 113 són de treball associat (el 76,9%). D'altra banda, una de cada quatre cooperatives creades el 2012 pertany al sector del transport. D'altra banda, malgrat decaure en termes absoluts el nombre de treballadors, en determinades branques d'activitat es registra un creixement de l'ocupació (serveis a les empreses, indústria i transport).

En canvi, la situació de les societats laborals és menys optimista. Les dades reflecteixen que el nombre de noves societats registrades decau anualment (el 2012 davallen l'1,7%) i també s'alenteix el ritme de creació (enguany se n'han creat 94 de noves, 33 menys de les que es van crear el 2011). Pel que fa al nombre de treballadors en societats laborals, es constata com únicament creixen en el transport.

Pel que fa a la població ocupada en empreses d'economia social, el 2012 cau respecte el 2011: l'1,4%. Malgrat això, aquesta davallada és menys intensa que la de la població ocupada en general (que és del 7%), fet que reflecteix una major resistència a la destrucció d'ocupació en les cooperatives i societats laborals en comparació amb la resta d'empreses.

El darrer trimestre de l'any 2012 hi ha a Catalunya 43.898 persones afiliades a la Seguretat Social que treballen en empreses de l'economia social, 37.752 de les quals ho fan en una cooperativa (el 86% del total) i 6.146, en una societat laboral (el 14% restant).

Per sectors d'activitat, s'aprecien diferències significatives entre societats laborals i cooperatives i, dins d'aquestes, entre treballadors afiliats al RGSS i els que cotitzen com a autònoms. Cal tenir en compte que en el cas de les cooperatives de treball associat (la majoria de les existents) les dades inclouen els seus treballadors, així com els socis treballadors. Així, entre els treballadors de cooperatives afiliats a l'RGSS, quatre de cada deu treballen en els serveis a la comunitat (el 42,3%), sent el comerç, l'hoteleria i la restauració la següent branca d'activitat amb més treballadors (el 24,3%), seguida dels serveis a les empreses (13,7%) i la indústria (12,4%). En

canvi, gairebé la meitat dels treballadors de cooperatives (de treball associat) que cotitzen al RETA ho fan a la indústria (45,9%), seguit del transport (18%), la construcció (10,3%) i el comerç, l'hoteleria i la restauració (9,2%).

Els treballadors de les societats laborals es concentren principalment en la indústria (25,4%) i el comerç, l'hoteleria i la restauració (24,4%), seguida a distància pel transport (17,4%) i els serveis a les empreses (12,1%).

Respecte al darrer trimestre de l'any 2011, les dades del Ministeri reflecteixen com la davallada general de l'afiliació ha estat més intensa en els treballadors de les societats laborals que els de les cooperatives que cotitzen a l'RG (7,4% vs. 2,5%), davallades que contrasten amb l'increment dels socis treballadors de cooperatives que cotitzen al RETA: 5,3% (557 persones més).

Per últim, cal fer referència al perfil majoritari de la població ocupada en les empreses de l'economia social. Les dades relatives a Catalunya el quart trimestre del 2012 permeten afirmar que la majoria d'aquests treballadors són homes (53,5%), tenen més de 40 anys (52,7%), de nacionalitat espanyola (85,2%), amb un contracte laboral de duració indefinida (82,6%) i jornada a temps complet (76,8%), amb més de tres anys d'antiguitat a l'empresa (49,9%), del sector serveis (70,4%) i treballen en una empresa de menys de 250 treballadors (69,9%).

2. CAPITOL II – SOCIETAT DEL CONEIXEMENT

2.1. CONTEXT

- L'any 2011 les despeses internes i el personal ocupat en R+D de tots els sectors implicats es van contraure a excepció del personal dedicat en R+D a l'Administració pública.
- Per a l'any 2012 es preveuen unes taxes de reducció de l'activitat encara més negatives.

L'Estratègia espanyola de ciència i tecnologia i d'innovació 2013-2020 es planteja l'objectiu del 2% de percentatge de les despeses internes sobre el PIB per a l'any 2020 i que la relació entre el finançament privat i el públic en R+D sigui 1,7. Aquests objectius conviden a reflexionar sobre els objectius del Pacte nacional per a la recerca i la innovació (PNRI), que l'Informe de seguiment de l'any 2012 recorda que són del 3,5% per a l'any 2020 amb una ràtio del 2,4.

En l'àmbit de la UE destaquen els treballs per configurar el Programa marc horitzó 2020 en matèria d'R+D. De moment, els principis que el conformen són la complementarietat amb altres programes de la UE, la simplificació administrativa i la importància de relacionar la investigació i la innovació. Podria representar un total de 187,4 milions d'euros anuals per a Catalunya, gairebé el 4% del finançament actual en R+D+I.

S'aprova el reglament pel qual s'estableix una cooperació reforçada en l'àmbit de la creació d'una protecció unitària mitjançant patent en una sèrie d'estats (25) entre els quals no figura Espanya (ni Itàlia). L'aplicació del reglament es preveu que comenci l'1 de gener de l'any 2014, però, mentrestant, encara queda un aspecte important per resoldre, com és la creació del Tribunal de la Patent Unitària.

En l'àmbit de les TIC, el Pla idigital de la Generalitat destaca que Catalunya ha assolit aquest 2012 l'objectiu fixat per Europa d'assolir el 2013 el 100% de cobertura de banda ampla bàsica. També es planteja objectius en cobertura de banda ampla ultra ràpida, compres en línia i ús del comerç electrònic i d'Internet.

El Pla idigital parla del desenvolupament de projectes tractors entre els quals destaquem el Mobile world capital, les ciutats intel·ligents, els clústers de programari i continguts digitals, l'eOcupabilitat i l'eTurisme. L'objectiu del Pla és situar Catalunya entre les 10 primeres euroregions en termes de tecnologies de la informació i la comunicació l'any 2020.

El Baròmetre del sector tecnològic a Catalunya informa que el 43,1% de les empreses consultades ha augmentat la facturació durant l'any 2011, que el 27,7% l'ha mantingut i que el restant 29,3% l'ha reduït. Aquestes dades es podrien interpretar com una millora de la facturació del total de les empreses, però les hem de prendre amb cautela perquè el mateix Baròmetre descrivia una situació semblant per a l'any 2010, i les estadístiques d'Idescat donen una caiguda del valor afegit del 2,3%, com s'aprecia a la secció 4.2.1 d'aquest capítol.

2.2. L'ESTAT DE L'R+D+I

- Les despeses en R+D+I de Catalunya en percentatge del PIB han passat del 2,58% l'any 2010 al 2,40% l'any 2011. Cal retrocedir a l'any 2006 per trobar una xifra similar.
- Les despeses internes en R+D en percentatge del PIB han passat de l'1,66% de l'any 2010 a l'1,56% de l'any 2011, per sota del percentatge de l'any 2008.
- L'any 2011 les despeses en R+D del sector privat han disminuït el 5% i el personal en R+D ha retrocedit el 6,2%. Les despeses internes i el personal en R+D del sector privat disminueixen per tercer any consecutiu.
- La intensitat en innovació, és a dir, les despeses en innovació de les empreses en percentatge del PIB, és de l'1,71% a Catalunya l'any 2011. Aquest és el percentatge més baix des de l'any 2000, en què per primera vegada es va publicar informació d'aquestes despeses.
- Les despeses en R+D de l'Administració pública catalana són de 625,2 milions d'euros l'any 2011, el 2,0% menys que l'any anterior. És la primera vegada que retrocedeixen i ho fan a una taxa superior a la que experimenten les despeses en R+D totals de Catalunya.

- El finançament en R+D de la Generalitat de Catalunya ha continuat disminuint l'any 2011 i s'ha situat en 719,8 milions d'euros, que representa el 23,2% de la despesa en R+D total de Catalunya.

Les despeses internes en R+D de Catalunya l'any 2011 són de 3.103,7 milions d'euros, el 3,8% menys que l'any 2010, i representen el 21,9% de les despeses internes en R+D d'Espanya. És el tercer any consecutiu en què retrocedeixen en valor absolut i el segon en què perden pes a Espanya. En valor absolut estan per sota de l'import que hi havia l'any 2008.

Per la seva banda, el personal en R+D de Catalunya l'any 2011 és de 44.456 persones, el 4,1% menys que l'any 2010, i representa el 20,7% del personal en R+D d'Espanya. És el segon any consecutiu en què disminueix en termes absoluts i el tercer que ho fa respecte del personal en R+D d'Espanya.

Les despeses internes en R+D en percentatge del PIB han passat de l'1,66% de l'any 2010 a l'1,56% de l'any 2011, per sota del percentatge de l'any 2008. La distribució d'aquestes despeses per sectors d'execució dona al sector privat un pes del 56,1%, seguit de l'ensenyament superior, amb un pes del 23,7%, i de l'Administració pública, amb un pes del 20,1%.

La comparació internacional de les despeses internes en R+D respecte del PIB dona els resultats més elevats al Japó i els EUA amb percentatges a l'entorn del 3%. Segueixen en ordre d'importància la zona euro i la UE-27 amb percentatges lleugerament per sobre del 2%.

Referent a la comparació internacional del personal ocupat en R+D la situació canvia a favor de Catalunya, atès que presenta la ràtio més elevada de persones ocupades en R+D per 1.000 ocupats, amb un registre de 14,44. Segueixen a Catalunya el Japó (14,03), la zona euro (13,04) i la UE-27 i Espanya (11,88).

Les despeses en innovació tecnològica de les empreses catalanes l'any 2011 són de 3.407,5 milions d'euros, el 6,4% menys que l'any 2010, i representen el 23,1% de les despeses en innovació de les empreses espanyoles.

El nombre d'empreses de 10 o més persones assalariades que fan innovació tecnològica a Catalunya l'any 2011 és de 4.543, el que suposa 791 empreses menys que l'any 2010, i representen el 14,7% de les empreses de 10 o més treballadors. És el tercer any consecutiu que disminueix tant el nombre d'empreses com el percentatge sobre el total. Aquest nombre representa una mica més de la meitat de les empreses que hi havia l'any 2008.

Es constata que, per a l'any 2011, a Catalunya, hi ha 9.114 empreses que fan innovació no tecnològica, la majoria de les quals (7.653) fan innovació organitzativa.

A Catalunya l'any 2010 les despeses en R+D dels sectors intensius en tecnologia són de 1.295,9 milions d'euros, el 0,1% menys que l'any anterior. Representen el 26,7% de les despeses en R+D dels sectors recíprocs a Espanya i el 40,2% de totes les despeses en R+D de Catalunya.

L'ocupació dels sectors intensius en tecnologia és de 317.000 persones, el 3,4% menys que l'any 2009. Representa el 26,5% de l'ocupació dels sectors recíprocs a Espanya i el 10,1% de l'ocupació total de Catalunya. Les manufactures i els serveis de tecnologia alta augmenten la seva ocupació i només en perden les manufactures de tecnologia mitjana alta, fenomen que s'està produint en els darrers anys.

En relació amb la productivitat, si la mitjana de tota l'economia és igual a 100, aleshores, aquesta és de 105,7 per a les manufactures de tecnologia alta i de 74,4 per a les manufactures de tecnologia mitjana alta.

Per la seva banda, el personal de l'Administració pública és de 9.633 persones, el 0,2% més que l'any anterior.

Les despeses en R+D de l'Administració pública catalana en percentatge del PIB són del 0,31% l'any 2011. De les zones de referència analitzades, només els EUA (0,34%) superen el registre de Catalunya. El finançament en R+D+I de la Generalitat de Catalunya l'any 2011 és de 831,1 milions d'euros, 125,3 milions d'euros menys que l'any 2010; el 13,1% menys en termes relatius.

Destaca l'augment de la participació del finançament en R+D de l'Estat sobre el finançament conjunt en R+D de la Generalitat de Catalunya i de l'Estat, que passa del 33,9% al 41,2% del 2008 al 2010.

Les despeses internes en R+D de l'ensenyament superior de Catalunya l'any 2011 són de 736,8 milions d'euros, el 2,5% menys que l'any anterior, i representen el 18,4% de les despeses en R+D de l'ensenyament superior d'Espanya. La reducció d'aquestes despeses d'aquest sector és la primera vegada que es dona. El personal en R+D de l'ensenyament superior és de 14.498 persones, el 3,6% menys que l'any anterior.

La comparació internacional de les despeses en R+D de l'ensenyament superior en percentatge del PIB situa Catalunya (0,37%) per sota de les economies analitzades.

Hi ha 38 institucions catalanes entre les més de 3.000 institucions científiques internacionals amb més producció científica l'any 2010. Hi ha 20 institucions de la salut (el 52,6% del total), 9 de l'ensenyament superior (23,6%) i 9 de l'Administració pública (23,6%).

De totes formes, malgrat que la presència d'institucions catalanes del sector de la salut és majoritària, resulta que les tres primeres posicions del rànquing estan ocupades per universitats: Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat Politècnica de Catalunya, la qual cosa s'ha d'explicar per la seva dimensió.

Atenent els indicadors de qualificació de la producció, que són els de col·laboració internacional, qualitat de la publicació i impacte de les citacions, trobem que hi ha dues institucions que presenten bons resultats en tots ells: l'Institut Català de Nanotecnologia i el Centre de Regulació Genòmica. També destaquen en almenys dos d'aquests tres indicadors les següents institucions: l'Institut Català d'Investigació Química, l'Institut de Física d'Altes Energies, l'Institut de Ciències Fotòniques i l'Institut d'Estudis Espacials de Catalunya.

El nombre de patents espanyoles presentades a l'Oficina Espanyola de Patents i Marques per residents a Catalunya l'any 2012 és de 581, quan l'any anterior era de 625. La participació catalana en el total de les patents espanyoles passa del 17,7% al 17,4% del 2011 al 2012.

Atenent la naturalesa del sol·licitant, de les 625 sol·licituds presentades l'any 2011, 304 corresponen a empreses, 257 a persones físiques (de les quals només 19 són dones), 55 a universitats públiques i 9 a organismes públics.

El nombre de patents europees d'origen català per a l'any 2011 és de 500, 63 menys que l'any 2010. També disminueix el nombre de patents europees d'Espanya i de la UE-27. Aquest nombre representa que a Catalunya hi ha 68,2 patents europees per cada milió de persones a Catalunya, el doble de la ràtio d'Espanya, però només una mica més de la meitat de la ràtio de la UE-27.

2.3. BALANÇA COMERCIAL TECNOLÒGICA AMB L'ESTRANGER

- Destaca el saldo positiu del comerç de productes industrials de nivell tecnològic mitjà alt que es dona per primera vegada l'any 2012, amb 1.519 milions d'euros.
- La resta de saldos comercials segons nivell tecnològic han reduït amb molta intensitat el seu dèficit comercial, però segueixen tenint dèficit l'any 2012.

Les exportacions de productes industrials de nivell tecnològic mitjà alt són les que tenen una participació més elevada i representen el 50% del total. Les exportacions d'aquest contingut tecnològic i les de nivell tecnològic baix porten tres anys seguits creixent, tal i com ho fa el total de les exportacions industrials. En canvi, les de nivell tecnològic mitjà baix es contrauen en el darrer any i les de nivell tecnològic alt ho van fer l'any 2011.

Les importacions de nivell tecnològic mitjà alt són les més nombroses i representen el 43,6% de les importacions totals.

2.4. LES TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ I LA COMUNICACIÓ (TIC)

- L'equipament TIC de les llars catalanes continua superant el de les llars espanyoles, tot i que en el conjunt de l'Estat destaca el fort creixement que experimenten l'accés a Internet i la connexió a banda ampla.
- El 61,4% de les persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos han utilitzat serveis relacionats amb la participació en xarxes socials, 9,2 punts percentuals més que l'any 2011.

- El personal que utilitza ordinadors connectats a Internet almenys un cop per setmana representa gairebé la meitat de les persones ocupades a Catalunya l'any 2012, 1,9 punts percentuals més que l'any anterior.
- L'única tecnologia de la informació i la comunicació a les empreses la utilització de la qual augmenta és la pàgina web, 3,4 punts percentuals respecte de l'any 2011.
- El 21,9% de les empreses catalanes utilitzen les xarxes socials via Internet. La finalitat més estesa de l'ús de les xarxes socials és la imatge de l'empresa, que representa al 84,8% d'aquestes empreses, seguida de la informació al client (73,2%), la comunicació professional (41,3%) i la cerca de personal (32,6%).
- Referent a l'e-govern de les empreses, es constata que el 83,5% de les empreses catalanes interactuen amb l'Administració pública, 0,3 punts percentuals més que l'any 2011.
- Tal com passa amb el comerç electrònic de les persones, en el cas de les empreses també es constata una major disponibilitat per comprar serveis i productes mitjançant comerç electrònic (25,4% de les empreses) que no pas per vendre (només el 16,6%).
- El 58,1% de les persones que han comprat per Internet en els darrers dotze mesos han adquirit Altres serveis per a viatges. Els altres productes més adquirits són l'Allotjament de vacances (52,6%), les Entrades d'espectacles (44%) i la Roba o material esportiu (26,6%).
- Només hi ha un subsector TIC amb més productivitat que la del conjunt del sector (82.539 euros), que és el de Telecomunicacions (296.907 euros).

Les tecnologies de la informació i la comunicació més esteses a les llars catalanes l'any 2012 són el telèfon mòbil (96,9%) i el telèfon fix (82,7%), malgrat que aquesta darrera perd 4,4 punts percentuals respecte del percentatge que tenia l'any 2011. L'any 2012 és un any amb poques alteracions respecte de l'any 2011.

Respecte de la UE-27 i l'Eurozona, només disposem de dades de l'equipament de les llars en accés a Internet i connexió a banda ampla, i s'observa que en ambdues tecnologies l'equipament de Catalunya és inferior i creix a unes taxes més moderades.

A Catalunya l'any 2012 hi ha 3.801.728 persones entre 16 i 74 anys que han utilitzat Internet almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos, el 3,6% més que l'any 2011. Aquestes persones representen el 70,4% de la població catalana entre 16 i 74 anys, 2,9 punts percentuals més que l'any anterior, i signifiquen el 17% del col·lectiu recíproc de l'Estat espanyol.

Els homes utilitzen Internet almenys un cop per setmana en els darrers tres mesos, en una proporció superior (75,2%) a la de les dones (65,8%). En relació amb l'edat, es constata una menor participació a mesura que aquesta augmenta. Els més joves de 16 a 24 anys es connecten a Internet en una proporció que és pràcticament universal (98,5%), mentre que els més grans de 65 a 74 anys es connecten en una proporció del 28,3%. El creixement més elevat el protagonitzen les persones entre 25 i 34 anys (6,6 punts percentuals més respecte de l'any 2011). Pel que fa a la dimensió del municipi s'aprecia que les poblacions amb més habitants tenen una proporció de persones connectades a Internet semblant a la mitjana (70,5%) i que només les que tenen entre 10.000 i 50.000 habitants presenten una proporció superior a la mitjana.

En comparació amb la UE-27 s'aprecien unes taxes de connexió a Internet inferiors a les de Catalunya excepte en la població de 55 a 64 anys (49%), diferència que és més pronunciada respecte d'Espanya (39,1%) que de Catalunya (45,2%).

Un altre col·lectiu d'estudi és el de les persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos, més nombrós que l'anterior, amb 4.026.706 persones, el 3,2% superior al de l'any 2011, que representa el 16,7% del col·lectiu recíproc a Espanya.

Els serveis d'Internet més utilitzats per aquest col·lectiu són el correu electrònic (92,6%) i la cerca d'informació (89,5%), seguits de la lectura de mitjans d'informació (71,5%), els serveis relacionats amb els viatges (58,2%), la banca electrònica (49,3%) i jugar o descarregar (45,8%). Catalunya presenta unes taxes d'ús dels serveis d'Internet superiors a les d'Espanya i a la UE-27, excepte en el cas de la lectura de mitjans, que a Espanya és del

75,8%, la banca electrònica, que a la UE-27 és del 54%, i jugar o descarregar, que a Espanya és del 49,7% i a la UE-27 és del 47%.

Els serveis d'Internet que més creixen són els de cerca d'informació i consulta de mitjans, que tenen creixements de 19,3 i 13,2 punts percentuals, seguits a molta distància dels serveis relacionats amb viatges (0,5 punts percentuals). El correu i la banca electrònica perden 0,5 punts percentuals cadascun.

El personal que utilitza ordinadors connectats a Internet almenys un cop per setmana representa gairebé la meitat de les persones ocupades a Catalunya l'any 2012, 1,9 punts percentuals més que l'any anterior. A Espanya el percentatge és lleugerament inferior, però presenta un creixement superior al de Catalunya, de 4,2 punts percentuals.

Les tecnologies de la informació i comunicació més esteses entre les empreses són l'ordinador (98,5%) i Internet (97,1%), seguides de la pàgina web (74%) i les xarxes externes (26,5%). L'equipament TIC de les empreses catalanes és similar al de les empreses espanyoles pel que fa a ordinador i Internet, però superior en relació amb pàgines web i xarxes externes. A la UE-27 l'equipament de les empreses en ordinador i Internet és lleugerament inferior al de les empreses de Catalunya.

En relació amb l'ús de les TIC, a les empreses de menys dimensió, les de menys de 10 persones ocupades, s'observa que la més estesa és l'ordinador (77,1%), seguida a poca distància d'Internet (70,2%), banda ampla (68,3%) i correu electrònic (66,9%) i, en darrer lloc, trobem la pàgina web (22,3%). Totes les tecnologies analitzades augmenten la seva utilització de forma molt moderada excepte l'accés a Internet, que disminueix 0,4 punts percentuals respecte de l'any anterior.

Respecte de les empreses de 10 o més persones ocupades, les empreses de menor dimensió presenten una utilització inferior en totes les tecnologies analitzades. La diferència menys acusada és en la utilització de l'ordinador (21,4 punts percentuals) i la més elevada es dona en la utilització de pàgina web (51,7 punts percentuals).

A Catalunya el 57,2% de les persones entre 16 i 74 anys que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos han interaccionat amb les administracions públiques per Internet, el 38,4% han descarregat formularis i el 32% han enviat formularis. Les tres formes d'interacció amb l'administració electrònica han crescut respecte de l'any anterior destacant els increments per obtenir informació (11,9 punts percentuals més) i descarregar formularis (5 punts percentuals més).

El 18,4% de les empreses proporcionen formació TIC a les persones ocupades i el 35,4% del personal ocupat en rep. Aquestes participacions són superiors a les que s'observen a Espanya.

El 53,3% de les persones que utilitzen Internet han fet ús de serveis relacionats amb la salut, 2 punts percentuals més que l'any 2011.

Una altra dada referent a l'e-salut és el percentatge de població entre 16 i 74 anys que ha utilitzat Internet en els darrers tres mesos per concertar cita per anar al metge o metgessa. A Catalunya aquest percentatge és del 25,9% i a Espanya del 31,1%.

A Catalunya hi ha 1.944.805 persones que han comprat per Internet en els darrers dotze mesos, el 2,1% més que l'any 2011 i el 18,2% de les persones recíproques a Espanya. Aquestes persones representen el 36% de la població entre 16 i 74 anys, 1 punt percentual més que l'any 2011. A Espanya aquest col·lectiu representa el 31% de la població entre 16 i 74 anys, mentre que a la UE-27 representa el 45%. En aquests dos àmbits territorials el creixement relatiu d'aquest col·lectiu és superior al de Catalunya.

Amb relació a les persones que venen per Internet, a Catalunya representen el 12% de les persones que han utilitzat Internet en els darrers tres mesos. A Espanya aquest col·lectiu té un pes similar al que té a Catalunya, i una evolució semblant en el darrer any. En canvi, a la UE-27, aquesta proporció és més elevada i arriba al 22%, malgrat que disminueix respecte de l'any 2011.

Referent al comerç electrònic de les empreses s'observa que el 25,4% del total compren i que el 16,6% venen. El percentatge d'empreses que compren es redueix per segon any consecutiu, mentre que el de les empreses que venen augmenta, encara que en el darrer any ho fa només 0,5 punts percentuals. El comerç electrònic de les empreses espanyoles no té uns percentatges de participació tan elevats com els de les empreses catalanes, tot i que presenten un creixement lleugerament superior de les empreses que venen. Per la seva banda, el comerç

electrònic de les empreses de la UE-27 té uns registres més elevats que els de Catalunya pel que fa a les empreses que compren, però és semblant pel que fa a les empreses que venen. Sobresurt el fet que a la UE-27 augmenti el percentatge de les empreses que compren, situació que no es dona ni a Catalunya ni a Espanya.

El 58,1% de les persones que han comprat per Internet en els darrers dotze mesos han adquirit Altres serveis per a viatges. Els altres productes més adquirits són l'Allotjament de vacances (52,6%), les Entrades d'espectacles (44%) i la Roba o material esportiu (26,6%).

En relació amb la UE-27, els compradors catalans adquireixen més Altres serveis per a viatges (6,1 punts percentuals), Entrades d'espectacles (7 punts percentuals) i Altres productes o serveis (4,8 punts percentuals) i ho fan en una proporció menor en Roba o material esportiu (-25,4 punts percentuals), Productes duradors per a la llar (-20,9 punts percentuals), Llibres revistes i similars (-19,5 punts percentuals), Vídeos o música (-17,9 punts percentuals) i Equipament electrònic (-14,2 punts percentuals).

Referent a l'ús de la pàgina web, el 94,7% de les empreses que en tenen la fan servir per presentar l'empresa, el 58,8% per accedir a catàlegs de productes o llistes de preus, el 17,6% per realitzar comandes o reserves en línia, el 13,1% per fer pagaments en línia i el 7,5% admeten la possibilitat de personalitzar productes per part dels clients. Aquests percentatges són més elevats que en el cas espanyol sent la diferència més alta en els pagaments en línia, que està 3,3 punts percentuals per sobre del percentatge d'Espanya.

El 70,6% de les llars catalanes disposa de connexió a banda ampla, 1,3 punts percentuals més que l'any 2011. Aquest percentatge és superior al que es dona a Espanya (66,7%) i inferior al que es dona a la UE-27 (72%). Tant a Espanya com a la UE-27 el creixement d'aquest percentatge no és inferior als 4 punts percentuals.

La banda ampla està més estesa a les empreses que a les llars, atès que el 97% d'aquelles en disposen. A Espanya el percentatge de cobertura és similar al de Catalunya. A la UE-27 el percentatge de cobertura és inferior al de Catalunya i guanya 4,2 punts percentuals respecte de l'any anterior.

El valor afegit del sector TIC l'any 2010 és de 6.039 milions d'euros, el 2,3% menys que l'any 2009 i passa a representar el 3,2% del valor afegit de l'economia catalana. El 4,9% del valor afegit del sector està generat pel sector TIC industrial i la resta, el 95,1%, està generat pel sector TIC de serveis. Els subsectors amb més valor afegit són el de Telecomunicacions (45,5%) i el de Serveis de tecnologies de la informació (32,9%), i els que més creixen són el d'Ordinadors i perifèrics equips TIC i suports (20,7%), Serveis de tecnologies de la informació (9,5%) i Reparació d'ordinadors i equips de comunicació (9,8%).

Hi ha 73.161 persones ocupades a Catalunya en els sectors TIC l'any 2010, el 4,4% menys que l'any 2009, que representen el 2,3% de la població ocupada total. El sector TIC industrial ocupa el 7,1% de l'ocupació del sector, mentre que els sectors TIC de serveis ocupa el 92,9% restant. Els subsectors amb més ocupació són els Serveis de tecnologies de la informació (52,2%), el Comerç a l'engròs d'equips per a les TIC (17,2%) i les Telecomunicacions (12,7%).

El nombre d'empreses del sector TIC és de 10.315 l'any 2010, el 6,5% més que l'any anterior, que representen l'1,7% del nombre total d'empreses de Catalunya. El 2,6% de les empreses del sector són industrials i el restant 97,4% són del sector TIC serveis. Els sectors amb més empreses TIC són els Serveis de tecnologies de la informació (55,8%), el Comerç a l'engròs d'equips per a les TIC (13,2%) i la Reparació d'ordinadors i equips de comunicació (10,1%).

La productivitat del sector TIC és de 82.539 euros l'any 2010, el 37,2% més elevada que la productivitat del conjunt de l'economia. El sector TIC industrial té una productivitat que equival al 68,4% de la productivitat del sector i el sector TIC de serveis té una productivitat el 2,4% superior a la del sector.

3. CAPÍTOL III – MERCAT DE TREBALL

3.1. ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL

- Durant l'any 2012 la població ocupada de 16 a 64 anys ha retrocedit un 6,2%, situant la taxa d'atur en el 22,8%. Això ha derivat en una pèrdua de població activa i població en edat de treballar.
- La pèrdua de població ocupada s'ha concentrat entre la població jove, de nacionalitat estrangera i masculina, els col·lectius més afectats per la crisi.
- El descens de l'ocupació ha estat especialment intens a tots els sectors, però molt especialment a la construcció, que segueix destruint llocs de treball a un ritme molt elevat (-21,1% l'any 2012).
- El pes de les persones en situació d'atur de llarga durada respecte el total de la població desocupada segueix augmentant (54,0% l'any 2012), i l'atur se segueix concentrant en determinades llars on tots els seus membres actius es troben en situació d'atur (12,1% l'any 2012).
- L'any 2012, el nombre de persones ocupades a Catalunya s'ha situat en 2.857.381, un 6,2% menys que l'any 2011, mentre que el nombre de persones en situació d'atur s'ha situat en 844.623, un 15,2% més que l'any anterior.

L'any 2012 s'ha caracteritzat per una pèrdua d'ocupats/ades intensa (-6,2% respecte a l'any 2011) que ha fet baixar la taxa d'ocupació fins al 60,3% (3,1 punts percentuals menys que l'any 2011). Aquest retrocés en l'ocupació ha derivat en un augment de la taxa d'atur fins al 22,8% (3,4 punts percentuals més que l'any 2011), així com en una pèrdua de població activa (-2,1%) i de població en edat de treballar (-1,4%). Aquest fet ha derivat en un descens en la taxa d'activitat de 0,5 punts percentuals situant-la en el 78,1%, un nivell molt elevat des d'una perspectiva històrica.

Per col·lectius, els que més han patit aquest descens en l'ocupació han estat la població jove (-18,4% entre la població de 16 a 24 anys i -11,6% entre la de 25 a 34 anys), la de nacionalitat estrangera (-15,6%) i en menor mesura la masculina (-7,3%), si bé la resta de col·lectius també han patit retrocessos importants, en un context de pèrdua d'ocupats/ades transversal.

Als llocs de treball no qualificats és on la pèrdua de població ocupada és més intensa (-16,1%), si bé aquesta és generalitzada. També per nivell d'estudis, aquells amb estudis de primària o inferiors és on el descens és major (-13,9%), si bé tots els grups perden població ocupada.

Per sectors, la construcció segueix sent el que més pateix la crisi, amb un descens del 21,1%, seguit de l'agricultura (-7,0%), la indústria (-5,2%) i els serveis (-4,8%), el que fa que el pes de la construcció en matèria d'ocupació baixi fins al 6,5% i els de la indústria i els serveis creixin. Per branques d'activitat, el principal retrocés a la indústria es dona entre les indústries extractives, de refinament de petroli, indústria química, transformació del cautxú, metal·lúrgia, energia i aigua, amb un retrocés del 7,9% de la població ocupada respecte l'any 2011. Als serveis la pèrdua diferenciada de llocs de treball es produeix al transport, amb un retrocés del 12,5% respecte a l'any 2011.

Destaca el menor decrement del treball a temps parcial (-2,7%) que del conjunt d'ocupats/ades (-6,2%), el que fa que la taxa de treball a temps parcial augmenti 0,5 punts percentuals fins a situar-se en el 13,9%. És especialment rellevant l'augment del 4,0% de població masculina ocupada a temps parcial.

La temporalitat s'ha reduït 1,7 punts percentuals situant-se en un 18,3%, a causa de la gran destrucció d'ocupació entre la població ocupada amb contracte temporal (-14,9%). Aquesta pèrdua de població ocupada amb contracte temporal és encara més intensa entre els assalariats al sector privat (-16,5%), el que fa que es mantingui una taxa de temporalitat 3,0 punts percentuals per sobre al sector públic que al privat.

La taxa d'atur, que com s'ha comentat anteriorment ha augmentat fins al 22,8%, ha crescut amb força entre tots els col·lectius. Sobresurten la taxa d'atur dels joves de 16 a 24 anys (50,7%), la població de nacionalitat estrangera (39,5%), així com el fet que la taxa d'atur masculina (23,3%) es mantingui per sobre de la femenina (22,2%).

Per últim, és rellevant la creixent concentració de l'atur per llars (un 12,1% tenien tots els seus membres actius en situació d'atur l'any 2012), així com l'augment del nombre d'aturats de llarga durada (54,0% de la població aturada, 3,8 punts percentuals més que l'any 2011).

3.2. POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

Polítiques actives d'ocupació i prestacions d'atur

- Disminueix la dotació de la política de foment de l'ocupació al pressupost definitiu de la Generalitat de Catalunya per a 2012, que és de 672,9 milions d'euros, el 17,8% menys que l'any anterior.
- A més, la disminució de la dotació dels pressupostos generals de l'Estat en política de foment de l'ocupació (el 21,3% menys que el 2011) i, en especial, la dràstica disminució de les transferències a les comunitats autònomes (el 54% menys que 2011) ha representat per a Catalunya una reducció del 58,2% respecte al 2011.
- Com a conseqüència, l'execució pressupostària de la política de foment de l'ocupació a Catalunya ha estat de 377 m€, el 52,2% menys que l'any anterior.
- La mitjana anual de beneficiaris de prestacions d'atur (432.750 persones) ha augmentat el 0,2% respecte l'any anterior i el 116% respecte l'any 2007.
- El 54% de les persones beneficiàries de prestacions d'atur són homes i el 46% dones.
- La taxa de cobertura és del 71,8%, el 6% menys que l'any anterior, però per damunt de la taxa a nivell estatal que és del 65,8%. 201.511 de les persones registrades com a aturades no cobraven cap tipus de prestació d'atur, 35.133 persones més que l'any anterior.
- La mitjana de persones beneficiàries de prestacions contributives el 2012 ha estat de 235.764, l'1,6% menys que l'any anterior, i el 60,2% més que l'any 2007. Respecte del total de persones beneficiàries de prestacions d'atur, representen el 54,4%, mentre que l'any 2007 representaven el 73%.
- La mitjana de persones beneficiàries de prestacions del nivell assistencial ha estat de 173.502 persones, l'1,9% menys que l'any anterior, però el 245% més que l'any 2007.
- El nivell assistencial l'any 2007 representava el 25% del total de prestacions d'atur, mentre que enguany ha representat el 40,1%.
- La mitjana anual de persones que perceben la renda activa d'inserció ha estat de 23.485 persones, el 51,2% més que l'any anterior i el 911% més que l'any 2007.
- La despesa en prestacions d'atur ha estat de 5.310,8 milions d'euros a Catalunya, l'1,43% més que l'any 2011 i el 105,5% més que l'any 2007.
- El 77,8% d'aquesta despesa ha correspost a prestacions contributives, 4.130,6 milions d'euros, que ha augmentat l'1% respecte a l'any 2011 i el 81,7% respecte al 2007. La despesa en prestacions assistencials ha estat de 1.061,6 milions d'euros, el 0,8% menys que l'any anterior, però el 253,8% més que l'any 2007. En la renda activa d'inserció la despesa ha estat de 118,6 milions d'euros, el 2,23% sobre el total de despesa en prestacions d'atur i que ha augmentat el 51% respecte de l'any anterior i el 922,93% respecte del 2007.

El pressupost inicial per al 2012 destina 644,4 milions d'euros a la política de foment de l'ocupació, que en el pressupost definitiu passen a 672,9 milions d'euros, el 17,8% menys que l'any anterior.

La disminució de la dotació dels PGE en la política de foment de l'ocupació (5.764,7 m€, el 21,3% menys que el 2011) i, en especial, la dràstica disminució de les transferències a les comunitats autònomes en matèria de polítiques actives d'ocupació (1.454 m€, el 54% menys que 2011) ha representat per a Catalunya una reducció del 58,2% respecte al 2011 (198,8 m€).

L'execució pressupostària de la política de foment de l'ocupació a Catalunya ha estat de 377 m€, el 56,1% de l'import pressupostat, el 52,2% menys que l'any anterior.

La majoria de mesures aprovades ho ha estat en el marc del Programa Ocupabilitat, malgrat que el pressupost executat ha estat superior en el Programa Igualtat, qualitat i integració (206 m€ enfront del 169,3 m€ en el Programa Ocupabilitat).

La mitjana anual de beneficiaris de prestacions d'atur (432.750 persones) ha augmentat el 0,2% respecte a l'any anterior. Respecte a l'any 2007, en què la mitjana anual de persones beneficiàries va ser de 199.761, ha augmentat el 116%.

El 54% de les persones beneficiàries de prestacions d'atur són homes i el 46% dones.

La taxa de cobertura és del 71,8%, el 6% menys que l'any anterior, però per damunt de la taxa a nivell estatal que és del 65,8%.

De les 634.260 persones registrades com a aturades a Catalunya (mitjana anual), 201.511 no cobraven cap tipus de prestació d'atur, 35.133 persones més que l'any anterior. En comparació amb l'atur estimat de l'Enquesta de població activa (845 mil persones l'any 2012), 407.650 persones no perceben prestació.

La mitjana de persones beneficiàries de prestacions contributives el 2012 ha estat de 235.764, l'1,6% menys que l'any anterior i el 60,2% més que l'any 2007. Respecte del total de persones beneficiàries de prestacions d'atur, representen el 54,4%, mentre que l'any 2007 representaven el 73%.

La mitjana de persones beneficiàries de prestacions del nivell assistencial ha estat de 173.502 persones, l'1,9% menys que l'any anterior, però el 245% més que l'any 2007. Cal tenir en compte que les persones beneficiàries del Programa PREPARA no es computen com a beneficiàries de prestacions d'atur. Mentre que el nivell assistencial l'any 2007 representava el 25% del total de prestacions d'atur, enguany ha representat el 40,1%.

Pel que fa a les persones beneficiàries de la renda activa d'inserció, el 2012 la mitjana anual ha estat de 23.485 persones, el 51,2% més que l'any anterior i el 911% més que l'any 2007. En relació amb el total de persones que reben prestacions d'atur, el nombre de beneficiaris de la renda activa d'inserció ha passat de representar l'1,1% l'any 2007 al 5,4% el 2012.

La despesa en prestacions d'atur ha estat de 5.310,8 milions d'euros a Catalunya, l'1,43% més que l'any 2011 i el 105,5% més que l'any 2007.

El 77,8% d'aquesta despesa ha correspost a prestacions contributives, 4.130,6 milions d'euros, que ha augmentat l'1% respecte l'any 2011 i el 81,7% respecte 2007. La despesa en prestacions assistencials ha estat de 1.061,6 milions d'euros, el 0,8% menys que l'any anterior, però el 253,8% més que l'any 2007. Respecte de la despesa total en prestacions d'atur representa el 19,9%. En la renda activa d'inserció la despesa ha estat de 118,6 milions d'euros, el 2,23% sobre el total de despesa en prestacions d'atur, i ha augmentat el 51% respecte a l'any anterior i el 922,93% respecte a 2007.

Normativa i iniciatives públiques

- Donar resposta a l'atur i a les conseqüències socials de la crisi és una prioritat en l'àmbit de la Unió Europea, que aprova el Pacte per al creixement i l'ocupació i el paquet de mesures per a l'ocupació juvenil.
- Tot i valorar el Programa nacional de reforma d'Espanya per al 2012, el Consell Europeu recomana un major esforç pressupostari; avançar amb més contundència en les reformes del mercat laboral i les pensions i prendre mesures addicionals per augmentar l'eficàcia de les polítiques actives d'ocupació.
- En l'àmbit estatal, la Llei 3/2012, procedent de la tramitació parlamentària del Reial decret llei 3/2012, conté diverses modificacions en matèria de política d'ocupació en els àmbits de la intermediació, la formació professional per a l'ocupació i la contractació.
- En matèria de prestacions d'atur, el Reial decret llei 3/2012 i el 20/2012 introdueixen diverses modificacions a les prestacions i subsidis nascuts a partir de juliol del 2012. Es redueix l'import de la prestació contributiva, l'Entitat gestora deixa de fer-se càrrec del 35% de la cotització a la Seguretat Social i es modifica el mode de determinació de l'import màxim i mínim de la prestació d'atur quan l'ocupació perduda era a temps parcial.
- En les prestacions assistencials, se suprimeix el subsidi per a més grans de 45 anys que esgotin una prestació contributiva de 720 dies, s'augmenta a 55 l'edat que dona dret al subsidi per a més grans de 52 anys i s'endureix el requisit de manca de rendes. S'endureixen també els requisits d'accés a la renda activa d'inserció.

- Es prorroga fins al febrer de 2013 el Programa PREPARA i s'hi introdueixen diverses modificacions amb l'objectiu de limitar-lo al col·lectiu de persones aturades que, no tenint dret a altres prestacions o subsidis, tinguin càrregues familiars o siguin aturats de llarga durada.
- En l'àmbit català, s'aprova el Pla general d'ocupació de Catalunya- Estratègia catalana per a l'ocupació 2012-2020 (ECO 2012-2020) que es desenvolupa a través del Pla de desenvolupament de polítiques actives 2012-2013 per combatre l'atur i millorar l'ocupabilitat de les persones.

El Consell Europeu estableix que una de les cinc prioritats d'acció a escala de la UE i dels estats membres per al 2012 és donar resposta a l'atur i a les conseqüències socials de la crisi. Aquesta prioritat s'estructura sobre els eixos següents: mobilitzar el treball a favor del creixement; fomentar l'ocupació dels joves i protegir les persones vulnerables.

En aquesta línia, la Comissió Europea aprova un Paquet de mesures per a l'ocupació amb orientacions d'actuació a mig termini per aconseguir els objectius d'ocupació de l'Estratègia Europa 2020, i el Consell Europeu aprova el Pacte per al creixement i l'ocupació que estableix un marc d'acció coherent a escala nacional, de la UE i de la zona euro per pal·liar l'atur, afrontar les conseqüències socials de la crisi i millorar la competitivitat de les economies dels estats membres.

Després d'avaluar el Programa nacional de reforma d'Espanya per al 2012, el Consell Europeu valora els ajustos aprovats, però fa una sèrie de recomanacions entre les quals se suggereix un major esforç pressupostari i la necessitat d'avançar amb més contundència en les reformes del mercat laboral i les pensions. Així mateix, recomana aplicar les reformes del mercat laboral i prendre mesures addicionals per augmentar l'eficàcia de les polítiques actives d'ocupació, i insta a revisar les prioritats de despesa per reassignar fons per facilitar l'accés al finançament per a pimes, investigació, innovació i joventut.

A finals d'any, la Comissió proposa un paquet de mesures per a l'ocupació juvenil per ajudar els estats membres a fer front als inacceptables nivells d'atur i exclusió social dels joves introduint l'anomenada Garantia juvenil, concebuda perquè totes les persones de fins a vint-i-cinc anys rebin una bona oferta de treball, educació contínua, formació com aprenents o un període de pràctiques dins els quatre mesos posteriors a acabar l'educació formal o quedar-se en atur.

En l'àmbit estatal, el Reial decret llei 3/2012 i la Llei 3/2012 contenen diverses modificacions en matèria de política d'ocupació. En l'àmbit de la intermediació laboral s'autoritza les empreses de treball temporal a actuar com a agències de col·locació i es canvia el sentit del silenci administratiu en el procediment d'autorització de les agències de col·locació, que passa a ser positiu.

En matèria de formació, s'eliminen algunes limitacions del règim del contracte per a la formació i l'aprenentatge entre d'altres, en matèria de límit d'edat, durada màxima, temps de treball efectiu, termini per a l'inici de les activitats formatives, possibilitat d'encadenar contractes quan es facin per obtenir una qualificació professional diferent. D'altra banda, s'especifica que el dret a la promoció i la formació professional inclou el dret dels treballadors a la formació necessària per a la seva adaptació a les modificacions en el lloc de treball, durant el temps de treball efectiu i a càrrec de l'empresa, sense perjudici de la possibilitat d'aquesta d'obtenir a tal efecte crèdits destinats a la formació. També es regula un nou dret dels treballadors que tinguin una antiguitat mínima d'un any a gaudir d'un permís retribuït de 20 hores anuals de formació professional per a l'ocupació vinculada a l'activitat de l'empresa, que poden acumular-se per períodes de fins a cinc anys. Així mateix, es preveu la creació d'un xec formació i d'un compte de formació associat al número d'afiliació a la Seguretat Social.

En matèria de formació professional per a l'ocupació, es dona entrada als centres i entitats de formació degudament acreditats, a través de les seves organitzacions representatives, en el disseny i la planificació del subsistema de formació professional per a l'ocupació al costat de les organitzacions empresarials i sindicals més representatives.

S'especifiquen les polítiques actives d'ocupació que, en el marc de l'Estratègia espanyola d'ocupació 2012-2014, han de ser considerades d'àmbit estatal als efectes de la seva aplicació per part de les comunitats autònomes, si bé s'admet que les comunitats autònomes desenvolupin accions i mesures adaptades a la realitat de les persones aturades i del teixit productiu del seu àmbit territorial en el marc del Pla anual d'ocupació corresponent i de l'Estratègia espanyola d'ocupació 2012-2014. El Pla anual de política d'ocupació per a 2012 concreta els objectius de l'Estratègia espanyola d'ocupació que cal assolir en el conjunt de l'Estat i les comunitats autònomes així com els indicadors per mesurar el compliment de l'execució de les polítiques actives d'ocupació. L'aprovació del

Pla es fa conjuntament amb la distribució de fons entre les diferents comunitats autònomes amb competència executiva en matèria de polítiques d'ocupació.

Pel que fa a les mesures per fomentar la contractació indefinida i la creació d'ocupació, destaca la creació del nou contracte de treball per temps indefinit de suport als emprenedors. Es tracta d'un contracte per temps indefinit i a temps complet, però amb un període de prova d'un any limitat a empreses de menys de cinquanta treballadors i amb un important règim d'incentius fiscals i de bonificacions de les quotes de la Seguretat Social. A més, aquest contracte és compatible amb el cobrament d'un 25% de la prestació d'atur pendent de cobrar.

Es reforma la regulació del contracte a temps parcial i del contracte a domicili. D'altra banda, es deroga la possibilitat de fer contractes de foment de la contractació indefinida creats per la disposició addicional 1a de la Llei 12/2001.

Pel que fa al règim de bonificacions i incentius fiscals, malgrat que l'objectiu és dirigir-lo únicament a empreses de menys de cinquanta treballadors bé per a la transformació de contractes de pràctiques, de relleu, o de substitució de l'edat de jubilació en contractes indefinits o bé per a la contractació indefinida a través de la nova modalitat contractual de joves entre 16 i 30 anys o aturats més grans de 45 anys, l'extensa llista d'excepcions contingudes entre el Reial decret llei 3/2012, la Llei 3/2012 i el Reial decret llei 20/201 limita l'efectivitat real de l'objectiu anunciat.

Pel que fa a les prestacions d'atur, es prorroga la reposició del dret a la prestació d'atur en casos d'expedients de regulació d'ocupació suspensius o de reducció de jornada amb posterior extinció i s'incrementa, per als homes de fins a 30 anys i les dones de fins a 35 anys, el límit màxim de l'import de la prestació d'atur pendent de cobrar que es pot capitalitzar, passant del 80% fins al 100%.

Les modificacions més destacables s'introdueixen a través del Reial decret llei 20/2012 que introdueix restriccions importants per a les prestacions i subsidis nascuts a partir de juliol del 2012. Així, es redueix l'import de la prestació contributiva, l'Entitat gestora deixa de fer-se càrrec del 35% de la cotització a la Seguretat Social i es modifica el mode de determinació de l'import màxim i mínim de la prestació d'atur quan l'ocupació perduda era a temps parcial.

En les prestacions assistencials, se suprimeix el subsidi per a més grans de 45 anys que esgotin una prestació contributiva de 720 dies i augmenta a 55 l'edat que donava dret al subsidi per a més grans de 52 anys. Així mateix, s'endureix el requisit de manca de rendes. Es generalitza per a tots els supòsits de percepció del subsidi la utilització del mínim de cotització com a base de cotització. S'endureixen també els requisits d'accés a la renda activa d'inserció.

Paral·lelament, es reforcen les obligacions dels sol·licitants i beneficiaris de prestacions d'atur i s'aprova el Pla de lluita contra l'ocupació irregular i el frau a la Seguretat Social 2012-2013 en desenvolupament del qual s'aprova la Llei 13/2012 per possibilitar la detecció dels supòsits d'ocupació irregular i frau a la Seguretat Social, així com la seva sanció i correcció.

Es prorroga fins al febrer de 2013 el Programa PREPARA i s'hi introdueixen diverses modificacions amb l'objectiu de limitar-lo al col·lectiu de persones aturades que, no tenint dret a altres prestacions o subsidis, tinguin càrregues familiars o siguin aturats de llarga durada.

En l'àmbit català, s'aprova el Pla general d'ocupació de Catalunya- Estratègia catalana per a l'ocupació 2012-2020 (ECO 2012-2020) com a instrument de planificació on es determinen els criteris i les directrius de la política ocupacional i s'assenyalen els principals canvis crítics que ha de dur a terme el sistema ocupacional per tal de millorar l'eficiència en la prestació dels serveis que té encomanats. L'objectiu principal de l'Estratègia és millorar l'ocupabilitat de les persones treballadores i la competitivitat de les empreses catalanes a través de les diferents polítiques actives d'ocupació.

En desenvolupament de l'ECO 2012-2020 s'aprova el Pla de desenvolupament de polítiques actives 2012-2013 per combatre l'atur i millorar l'ocupabilitat de les persones. El Pla s'estructura bàsicament en una Carta de serveis genèrics del Servei d'Ocupació de Catalunya i tot un seguit de serveis específics adreçats a col·lectius, sectors, territoris i per a la innovació i la modernització.

Ambdós documents s'integren en l'Estratègia Catalunya 2020. Acord estratègic per a la competitivitat de l'economia catalana i la millora de l'ocupació (ECAT 2020), que s'aprova com a full de ruta del Govern per a la re-

activació econòmica i la reorientació del model productiu i que es manté pel Govern sorgit de la legislatura iniciada després de les eleccions de novembre de 2012.

3.3. RELACIONS LABORALS

Conflictivitat laboral

- Durant l'any 2012 s'han produït 141 vagues, el 16,5% més que l'any anterior, la qual cosa evidencia un canvi de tendència respecte de l'any 2011, en què es va produir un decrement interanual. Es manté la tendència a la baixa observada l'any anterior pel que fa al nombre de treballadors/ores participants. En canvi, pel que fa a les jornades i hores no treballades es constaten decrements, a diferència del que va succeir l'any anterior.
- Enguany s'ha produït un tancament patronal amb incidència a les quatre províncies catalanes. Cal destacar un augment interanual molt significatiu pel que fa als centres i la plantilla convocada, així com en relació a les jornades i hores no treballades.

Durant l'any 2012 s'han produït 141 vagues, el 16,5% més que l'any anterior, la qual cosa evidencia un canvi de tendència respecte de l'any 2011, en què es va produir un decrement interanual. Pel que fa al nombre de treballadors/ores participants en aquestes vagues, es manté la tendència a la baixa (-18,5%) observada l'any anterior. Enguany es constaten decrements, tant pel que fa a les jornades no treballades (-37,9%) com a les hores no treballades per treballador/ora (-26,3%), a diferència de l'any anterior, en què es van produir increments en ambdós casos.

De l'anàlisi de les vagues segons el sector d'activitat al qual pertanyen, cal assenyalar que en el sector de la indústria el nombre de vagues es manté estable i en el sector serveis augmenta (12 vagues més), si bé el nombre de persones treballadores participants decreix en ambdós casos, de manera més significativa en el cas de la indústria (-56,6%), que en els serveis (-5,2%). En el sector de la construcció s'han registrat 8 vagues, a diferència de l'any anterior, en què no va haver-n'hi cap. Pel que fa a l'índex d'incidència, destaca l'augment que s'ha produït en el sector industrial, atès que passa del 28,2% al 88,2%.

Segons subsectors d'activitat econòmica, cal ressaltar que s'observa un canvi de tendència en el cas de l'educació, el qual es tradueix en un increment interanual de 25.955 treballadors/ores, la qual cosa situa el sector educatiu com el que té un nombre més elevat de treballadors/ores participants, tal i com va succeir l'any 2010. També es produeixen increments notables pel que fa al nombre de treballadors/ores participants en els sectors tèxtil, arts gràfiques i suport enregistrat, ràdio i televisió i activitats postals i de correus. En canvi, destaquen els decrements pel que fa a persones treballadores participants en els sectors de les telecomunicacions, les activitats especialitzades de la construcció i la metal·lúrgia.

L'índex d'incidència de les vagues ha estat del 20,9%, la qual cosa representa un decrement interanual de 17,4 punts percentuals i apunta un canvi de tendència respecte de l'any anterior, en què es va produir un increment. Segons l'àmbit funcional, hi ha hagut un decrement significatiu (58,5 punts percentuals) de l'índex d'incidència de les vagues convocades per algun/s centres de treball, que van ser les que van tenir l'índex d'incidència més elevat l'any anterior.

Pel que fa als tipus d'empresa, les dues vagues que s'han produït a l'Administració central i organismes autònoms són les que han tingut l'índex d'incidència més elevat, del 100%. Hi ha hagut un increment interanual de 8 vagues a l'empresa pública i de 4 vagues a les empreses privades i públiques conjuntament, si bé ha descendit l'índex d'incidència en ambdós casos.

De l'anàlisi de les vagues segons l'àmbit al qual pertany el conveni de l'empresa on es produeix la vaga, s'evidencia un increment del 44,9% de les vagues d'empreses amb conveni sectorial i un decrement del 38,6% de les vagues a empreses amb conveni d'àmbit empresarial.

Segons els motius de les vagues, es constata un increment interanual del 94,7% de les vagues motivades per impagaments de salaris i un decrement del 38,1% de les vagues causades per l'anunci de tancament patronal, que ocupaven la primera posició l'any 2011. Enguany s'han produït vagues causades per la interpretació de clàusules de conveni vigent (2), per reconversió industrial (1) i per accident laboral, seguretat i higiene (3), a diferència de l'any anterior, en què no va haver-hi cap vaga amb aquestes causes.

Quant a l'àmbit territorial de les vagues, cal destacar un canvi de tendència pel que fa a les vagues estatals, atès que enguany són les que han tingut més participació (42,4% del total de treballadors/ores participants), a diferència de l'any anterior, en què ho eren les d'àmbit comunitari, en el qual s'ha produït un decrement del 47,9% de les persones treballadores participants.

Segons l'àmbit provincial, es manté la tendència de l'any anterior, en el sentit que Barcelona és la província que té un nombre de vagues més elevat, si bé enguany hi ha hagut 30.142 persones treballadores participants més, a diferència de l'any anterior, en què hi ha haver un decrement considerable de treballadors/ores.

De les 141 vagues que s'han produït, la majoria, el 94,3%, n'han acabat de la mateixa manera que els anys anteriors. Segons el resultat de les vagues, també es repeteix la tendència dels anys anteriors i, per tant, predomina la manca d'acord (el 65,4% de les vagues acabades).

Durant l'any 2012 s'ha produït un tancament patronal, amb preavís, de la mateixa manera que l'any anterior. No obstant això, s'observa un increment interanual molt significatiu pel que fa tant als centres de treball convocats i els treballadors/ores participants com a les jornades i hores no treballades. El tancament ha tingut incidència a les quatre províncies catalanes.

Solució extrajudicial de conflictes

- Enguany hi ha hagut 458 mediacions, el 12% més que l'any anterior, la qual cosa evidencia un canvi de tendència respecte dels dos anys anteriors, en què es varen registrar decrements interanuals.
- El TLC ha tramitat 1.021 expedients, el 0,6% més que l'any anterior. Pel que fa al nombre de persones treballadores afectades s'ha mantingut la tendència a la baixa observada l'any anterior, si bé més moderada. Cal destacar un canvi de tendència molt significatiu pel que fa a les empreses afectades, les quals augmenten el 550%.

Enguany hi ha hagut 458 mediacions, el 12% més que a l'any anterior. Aquesta dada denota un canvi de tendència respecte dels dos anys anteriors, en què va decreixer el nombre de mediacions. Seguint amb la tendència dels anys anteriors, la majoria de les mediacions s'han produït com a conseqüència d'una vaga i aquestes han tingut un increment del 36,3%. Pel que fa a la forma d'acabament, predomina la manca d'acord de la mateixa manera que l'any anterior.

Pel que fa a l'activitat del Tribunal Laboral de Catalunya, en endavant TLC, s'han tramitat 1.021 expedients, els quals han afectat 12.396 empreses i 274.295 persones treballadores. Respecte de l'any anterior, es constata un lleuger increment (0,6%) del nombre d'expedients, a diferència de l'any 2011, en què hi va haver un decrement interanual (12,3%). Pel que fa al nombre de persones treballadores afectades, s'ha mantingut la tendència a la baixa (28,2%) observada l'any anterior, si bé més moderada. Cal destacar un canvi de tendència molt significatiu respecte de l'any anterior pel que fa a les empreses afectades, atès que s'ha produït un increment del 550%. Seguint la tendència dels anys anteriors, la majoria dels expedients, el 98,2%, són conciliacions; el 6,4% són mediacions i la resta, l'1,8%, arbitratges.¹ Pel que fa al nombre d'empreses i persones treballadores afectades, es constata un canvi de tendència en el cas de les empreses afectades per les conciliacions/mediacions, atès que es produeix un increment interanual del 55,9%. Quant al resultat de les conciliacions, es repeteix la tendència dels anys anteriors, és a dir, la majoria (el 88% en aquest cas) són tramitacions efectives. De l'evolució interanual de les conciliacions realitzades pel TLC durant els anys 2011 i 2012 es constata un increment de les conciliacions amb acord del 12,8%, a diferència de l'any anterior en què hi ha haver un decrement (-2,8%).

Gestió de l'ocupació

- Durant l'any 2012 hi ha hagut 1.697 empreses concursades a Catalunya i 7.799 al conjunt d'Espanya, la qual cosa confirma la tendència a l'alça ja observada l'any anterior.

Durant l'any 2012 hi ha hagut 1.697 empreses concursades a Catalunya i 7.799 al conjunt d'Espanya. Aquestes dades confirmen la tendència ja observada de l'any anterior i caracteritzada per l'increment del nombre d'empreses, tant a Catalunya (29,8%) com a Espanya (34%). Aquest increment ha estat, però, més accentuat que

¹ Des de l'any 2012 el TLC disposa d'un nou programa a través del qual es poden separar estadísticament els procediments de conciliacions i mediacions que, anteriorment, s'agrupaven sota la rúbrica de conciliacions. Tenint en compte aquest fet, s'han actualitzat també les dades del 2011 i per això es poden observar diferències respecte de les dades recollides a l'edició anterior d'aquesta Memòria.

l'any anterior. Segons l'anàlisi de les empreses concursades per naturalesa jurídica, s'observa un canvi de tendència pel que fa a les persones físiques amb activitat empresarial (-12,7%), a diferència de l'any anterior, en què van créixer el 12,2%. Pel que fa al sector d'activitat econòmica, es manté la tendència a l'alça pel que fa a les empreses concursades del sector industrial, del comerç a l'engròs i de l'edificació i la promoció immobiliària. Es produeix un canvi pel que fa a les empreses del sector de l'hostaleria, atès que l'any anterior es va constatar un decrement interanual del 40,6% i enguany augmenten el 157,9%.

3.4. PREVENCIÓ DE RISCOS I SINISTRALITAT LABORAL

- L'any 2012 s'han produït 218.864 accidents de treball: 131.535 en jornada laboral sense baixa, 73.716 amb baixa, 13.613 in itinere.
- L'evolució de la sinistralitat catalana manté una tendència decreixent respecte dels anys precedents, que es manifesta en xifres absolutes (-39.576 AT menys en total) i en els índexs d'incidència. El descens numèric afecta totes les tipologies.
- Les dones treballadores presenten un risc 0,45 vegades menor de patir un AT que els treballadors homes.
- Entre els AT en jornada laboral amb baixa lleus la causa més habitual és el sobre esforç físic (37,9% del total), mentre que el xoc amb objecte immòbil com a conseqüència d'una caiguda ho és en els AT greus (29,0% del total) i les patologies no traumàtiques en els mortals (38,5%).
- La sinistralitat és més elevada en el sector serveis en nombres absoluts, si bé els índexs d'incidència en conjunt són més alts a la construcció (6.294,7) i a la indústria (4.323,6), mentre que l'agricultura (3.470,3) i el sector serveis (2.514,0) registren índexs menors.
- El 2012 suposa un trencament en la tendència alcista dels darrers anys dels AT sense baixa.
- Enguany s'han registrat 13 AT in itinere mortals menys, el -37,1%.
- Les notificacions tramitades en la seva totalitat i tancades com a MP amb baixa han estat 1.765 (el 23,6% de tota Espanya).
- La incidència de les prestacions d'IT (mitjana dels processos iniciats per cada 1.000 persones protegides) i la prevalença (nombre de processos en vigor al final del període per cada 1.000 persones protegides) han disminuït els seus índexs a 2,7‰ i 3,1‰, respectivament.
- A l'àrea de seguretat i salut la Inspecció de Treball de Catalunya ha realitzat 7.759 actuacions més (el +23,2%), però les tasques específiques d'aquesta àrea com són la investigació dels AT (2.056) i la de les (46) decauen, consolidant la tendència decreixent.

L'any 2012 s'han produït 218.864 accidents de treball (en endavant AT), dels quals el 60,1% han estat en jornada laboral, si bé no han provocat baixa (131.535). De la resta, la majoria corresponen a AT patits en jornada laboral amb baixa, fet que representa 73.716 AT (el 33,7% del total) i, en darrer terme, a AT *in itinere* (13.613 AT, el 6,1% del total).

L'evolució de la sinistralitat catalana manté la tendència decreixent dels anys precedents, fet que confirmen els AT en jornada laboral sense baixa, que mostren el descens més notori en xifres absolutes (-19.973 AT sense baixa menys), i els AT amb baixa, que són els que proporcionalment s'han reduït més (-20,2%). En conjunt, el nombre d'AT ha descendit en 39.576 AT menys, el -15,3%.

El perfil de les persones accidentades en el cas dels **AT en jornada de treball amb baixa** a Catalunya mostra que les dones treballadores presenten un risc 0,45 vegades menor de patir un AT que els treballadors homes. Numèricament, els AT patits pels homes ascendeixen a 50.778 i els de les dones a 22.938. A més, en funció de la gravetat s'observa que, pel que fa als AT lleus entre les dones, la possibilitat de patir un risc és de 0,46 vegades la dels homes, mentre que en el cas del AT greus i mortals el risc disminueix a 0,14 vegades.

En general, els AT de treball amb baixa es concentren entre les persones amb contractes indefinits. El 73,8% dels AT en jornada amb baixa declarats a Catalunya han estat patits per persones amb contractes indefinits, 54.366 AT, el 24,2% per persones amb contractes eventuais (17.816), i dels 1.534 AT restants es desconeix el contracte de les persones accidentades. Amb tot, comparades les dades sobre la proporció d'AT dels contractes temporals amb la temporalitat registrada al sector s'observa que les xifres d'AT són superiors a la pròpia temporalitat, fet que posa de manifest que la sinistralitat és més elevada quan les persones es troben contractades en forma temporal o eventual.

Com en els anys precedents la forma o el contacte que ocasiona més lesions en les persones treballadores a Catalunya se'n deriva de la categoria que agrupa el sobreesforç físic, el trauma psíquic, les radiacions, el soroll, la llum o la pressió, que concentra el 39,9% dels AT en jornada amb baixa. En segon terme destaquen els cops i xocs contra objectes immòbils que ocasiona el 20,2% dels AT, generalment com a conseqüència d'una caiguda, i en tercer lloc, els cops i xocs contra objecte mòbils que concentren el 15,9%, com a conseqüència de què l'objecte provoqui la col·lisió per haver caigut o perquè ha estat projectat. Aquestes tres formes o contactes provoquen el 75,7% dels AT catalans. Segons gravetat, el sobreesforç físic és la causa més habitual en els AT lleus (37,9% del total), mentre que el xoc amb objecte immòbil com a conseqüència d'una caiguda ho és en els AT greus (29,0% del total). Respecte als AT mortals, les dades mostren que la forma més freqüent són les patologies no traumàtiques que han registrat el 38,5% dels AT mortals, seguits dels accidents de tràfic amb el 17,6% i xocs i cops contra objectes en moviment i atrapaments i amputacions, amb el 12,6% cadascuna.

L'anàlisi dels índexs d'incidència mostra una tendència decreixent. Per tant, la reducció en la població ocupada s'ha acompanyat d'un descens de l'accidentalitat lleugerament superior, producte principalment de les accions en matèria preventiva dutes a terme, de la reducció del nombre de persones assalariades amb contracte temporal, que són les que tenen una incidència més alta d'accidentalitat (la població ocupada assalariada amb contracte temporal disminueix de forma brusca el -14,9%) o de les persones contractades en els sectors que tenen índexs d'incidència més alts, la construcció i la indústria (la població ocupada a la construcció descendeix el -21,1%, al voltant de 50.000 persones ocupades menys, i a la indústria el -5,2%, al voltant de 29.000 persones).

Val a dir que la sinistralitat no té un comportament uniforme entre els quatre sectors econòmics, ni entre les diferents branques d'activitat. Els índexs d'incidència en conjunt són més elevats a la construcció (6.294,7) i a la indústria (4.323,6). L'agricultura (3.470,3) i el sector serveis (2.514,0) registren índexs menors, malgrat que aquest darrer sector és el que presenta un nombre més alt d'AT en jornada laboral amb baixa. Atenent la gravetat, aquesta prelació es manté pel que fa als AT lleus, si bé en el cas dels AT greus varia i després de la construcció (79,1) s'hi troba l'agricultura (45,2); en el cas dels mortals en primer lloc es troba l'agricultura (10,8) i en segon terme la indústria (5,1). Entre les activitats econòmiques, la probabilitat de patir un AT més elevada és dona en les branques industrials, concretament en la branca de l'antracita, hulla i lignit amb un índex d'incidència de 51.020,4, la de suport a les indústries extractives (41.666,7) i la gestió de residus (13.840,8). A més, cal destacar l'índex registrat a la silvicultura i explotació forestal (17.789,1).

El nombre d'AT en jornada laboral sense baixa ascendeix a 131.186, xifra que quasi duplica el nombre d'AT amb baixa. Aquest any el nombre d'AT sense baixa, tot i ser elevat, mostra un descens del -13,2% respecte el 2011, fet que representa 19.973 accidents menys. Aquesta circumstància suposa un trencament en la tendència alcista dels darrers anys. El sector serveis és el que registra un nombre més gran d'AT sense baixa, 82.361 AT (el 62,4%). En segon terme, la indústria amb 34.633 AT absorbeix el 26,3%, seguida de la construcció amb 12.675 (el 9,6%). A l'agricultura s'han produït 1.866 AT sense baixa, l'1,4% restant. Respecte el 2011 la reducció afecta tots els sectors econòmics, si bé és més acusada en el sector serveis, en nombres absoluts (8.644 AT menys), i en la construcció, en termes relatius (-28,6%).

L'any 2012 s'han produït 13.613 accidents *in itinere*, fet que suposa 997 accidents menys (-6,8%) respecte de l'any 2011 i continua la tendència descendent d'aquest tipus d'accidentalitat dels darrers anys. El descens s'ha produït en totes les categories segons la gravetat, si bé ha estat més intens entre els accidents mortals amb una variació relativa del -37,1%, fet que representa 13 accidents menys. Per demarcacions són més nombrosos a Barcelona, que concentra el 84,7% del total (11.522 AT), seguida de Girona amb el 6,7% (912) i de Tarragona amb el 5,6% (769). A Lleida l'accidentalitat és menor i absorbeix el 3,0% (410). Tot i això, els índexs d'incidència dels accidents greus són més elevats a Girona, mentre que els dels accidents mortals són més freqüents a Lleida.

D'altra banda, el 2012 s'han registrat 3.205 notificacions de **malalties professionals** (en endavant MP) mitjançant el sistema CEPROSS (300 menys que al 2011, el -8,6%). Aquest nombre significa que una de cada cinc notificacions comunicades a Espanya s'ha fet a Catalunya (20,4%). Entre les notificacions realitzades destaca que el 55,4% han causat baixa. Les notificacions tramitades en la seva totalitat i tancades com a MP amb baixa han estat 1.765 (el 23,6% de tota Espanya). En aquest cas, la reducció interanual és més lleugera, atès que únicament

representa 2 notificacions tancades menys (el -0,1%). Val a dir que el descens és desigual, perquè si bé els homes han reduït el nombre de notificacions tancades com a MP (-10), en el cas de les dones s'han incrementat (8). Igualment, les dones augmenten la durada mitjana dels processos. El 70% dels processos tenen lloc entre els 35 i els 54 anys. En el cas de les dones la durada de les baixes és lleugerament superior, de 67,3 dies, mentre que en els homes es redueix a 60,1 dies. Les MP amb baixa més comunes són les que s'inclouen en el Grup 2, malalties causades per agents físics (1.481). Si bé la durada més llarga té lloc entre les malalties causades per inhalació de substàncies (G4) amb 88,2 dies de mitjana, i les causades per agents físics (G2, amb 66 dies). La indústria manufacturera és la branca d'activitat amb un nombre més alt d'MP amb baixa laboral (876), seguida del comerç al detall i la fabricació de vehicles de motor (248) i de les activitats administratives i serveis auxiliars (150). Així, les agrupacions de lletres C, G i N del CNAE concentren el 72,2% dels processos.

A Catalunya s'han presentat 985 notificacions de **malalties causades o agreujades pel treball** (l'11,4% del total d'Espanya) que corresponen principalment a patologies patides pels homes, en el 59,8% dels casos, percentatge que es repeteix tant en aquelles que han causat baixa com en les que no.

L'any 2012 hi ha 126 empreses diferents que han superat els **límits de sinistralitat** a tota Espanya, de les quals 24 són de Catalunya. Les alertes al territori català s'han produït en 31 MP, que principalment corresponen a la classificació inclosa en el Grup 2 de malalties causades per agents físics. Per tant, destaquen les 17 malalties causades per postures forçades i moviments repetitius en el treball.

Els resultats de les **prestacions d'IT** a Catalunya mostren que aquelles que es deriven d'un accident laboral o malaltia professional (IT per contingència professional), absorbeixen el 9,7% del total. El nombre de treballadors/ores protegits/des al final del període ha estat de 2.451.467 persones. El nombre de dies en mitjana per persona afiliada activa és de 33,7 dies, durada relativament més llarga que la requerida pel conjunt de les prestacions per a les contingències comunes. Val a dir que la distribució entre els dos sexes és desigual, perquè en el 65,2% dels processos amb alta en el període de referència són d'homes (60.389 i els de les dones 32.164). En conjunt, la mitjana del nombre mensual de processos iniciats en el període disminueix cada any (des dels 15.872,5 registrats el 2006 fins als 7.717 del 2012). Igualment decreix paulatinament el nombre de processos en vigor al final de l'any (10.146 al 2006 i 6.577 el 2012). Com a conseqüència d'aquestes reduccions, tant la incidència (mitjana dels processos iniciats per cada 1.000 persones protegides) com la prevalença (nombre de processos en vigor al final del període per cada 1.000 persones protegides) veuen disminuïts els seus índexs a 2,7‰ i 3,1‰, respectivament. Respecte a la variació interanual, el decrement experimentat en el nombre de baixes laborals el 2012 respecte de l'any precedent, entre d'altres, pot explicar-se per la disminució dels afiliats actius al mercat laboral (-3,2%) i per la disminució del nombre d'AT i MP declarats el 2012 (-15,3% i -0,1%, respectivament).

Les **actuacions inspectores de la Inspecció de Treball de Catalunya** han estat 41.255, xifra que suposa el 46,9% de les inspeccions totals realitzades. En conjunt, el 2012 s'han incrementat en el 19,6%, fet que suposa en termes absoluts 14.433 actuacions més. Proporcionalment, l'augment més acusat ha estat en matèria de relacions laborals (+36,7%, amb 5.266 actuacions més), tot i que a l'àrea de seguretat i salut s'han realitzat 7.759 actuacions més (el +23,2%). Tot i aquest increment en les actuacions inspectores en matèria de seguretat i salut laboral, les propostes de sanció han disminuït, tant en el nombre d'infraccions en acta 2.466 (2.496 el 2011) com en el nombre de treballadors/ores afectats/ades, que ha estat de 20.416 (24.197 el 2011). Igualment es redueix l'import global proposat de les sancions que de 8.763 milers d'euros ha passat a 7.613.738 euros. En conseqüència, l'import mitjà de la sanció s'ha reduït a 3.087,5 euros (3.511 euros el 2011). Alhora s'han paralytitzat aproximadament la meitat de feines de l'any precedent, és a dir, 14 (27 el 2011). Pel que fa a les matèries específiques cal destacar dos àmbits: la investigació dels AT (2.056) i la de les MP (46). La variació interanual més acusada correspon a la investigació de les MP, atès que el seu nombre decau en la meitat, consolidant una tendència decreixent (87 investigades el 2011 i 176 el 2010).

4. CAPÍTOL IV – SITUACIÓ DEL TREBALL AUTÒNOM

4.1. ANÀLISI DEL TREBALL AUTÒNOM SEGONS TIPOLOGIES I SECTORS D'ACTIVITAT

- L'any 2012 el nombre d'autònoms estimats per l'Enquesta de la població activa ha disminuït el 2,1%, una reducció menys intensa que la de l'any anterior.
- Aquesta caiguda del nombre d'autònoms només s'explica per la disminució dels homes, atès que les dones augmenten lleugerament. Aquest comportament per gèneres no és atribuïble a l'impacte sectorial de la crisi.
- La conjuntura també ha tornat a castigar especialment els nivells educatius més baixos.

L'any 2012 el col·lectiu d'autònoms ha disminuït el 2,1%. La disminució ha estat de més de 10 mil persones, i la xifra estimada de persones que treballen per compte propi a Catalunya ha passat de 485,3 milers de persones a 474,9. Aquesta davallada dels autònoms a Catalunya ha estat menys intensa que la del conjunt dels ocupats, i això ha fet que el percentatge d'autònoms sobre el conjunt total de persones ocupades a Catalunya hagi tornat a pujar fins al 16,4.

La disminució del col·lectiu s'ha produït sobretot per la reducció del nombre d'empresaris sense assalariats, atès que els empresaris amb assalariats enguany han augmentat. El sector de transport, emmagatzematge i comunicacions ha estat la categoria que més autònoms ha perdut. Pel que fa a la categoria professional, els directors i gerents són la categoria que més autònoms ha perdut.

Aquesta disminució d'autònoms d'enguany s'explica només per la disminució dels homes, atès que les dones han augmentat lleugerament dins del col·lectiu. Les cohorts d'edat més joves i més grans són les que expliquen la disminució. Tot i això, aquest comportament és atribuïble sobretot als homes, atès que les dones no experimenten una disminució en les cohorts d'edat més avançada. La categoria de fins a estudis primaris concentra la disminució dels autònoms del col·lectiu. Per la categoria d'estudis de secundària de segona etapa trobem un augment de les dones que es compensa amb una disminució dels homes. A diferència d'altres anys, s'observa un augment de les dones en el col·lectiu que no és atribuïble a la sectorialització de la crisi, atès que sembla clar que aquesta evolució trenca amb la dinàmica per activitats del conjunt del col·lectiu

4.2. ANÀLISI DEL TREBALL AUTÒNOM REGISTRAT A LA SEGURETAT SOCIAL SEGONS TIPOLOGIES I SECTORS D'ACTIVITAT

- El nombre de persones que treballen per compte propi afiliades a la Seguretat Social ha disminuït el 2%.
- Aquesta disminució s'ha reproduït a tots els grans sectors, però amb especial intensitat a la construcció.
- Augmenta novament el nombre d'afiliats per compte propi de procedència estrangera.
- Els treballadors autònoms econòmicament dependents han augmentat el 36%, un augment més intens que el de l'any anterior.
- Dins del col·lectiu, els autònoms pròpiament dits també han disminuït el 2,7% i les baixes han estat sobretot homes, els empresaris sense assalariats i els autònoms amb pluriactivitat, els d'entre 25 i 39 anys, i els de nacionalitat espanyola.

El nombre d'autònoms afiliats ha disminuït enguany el 2%. Aquesta disminució s'ha produït a tots els sectors, i el sector de la construcció ha estat el que ha experimentat la davallada més intensa. En canvi, els estrangers afiliats com a autònoms han augmentat, tant aquells de procedència extracomunitària com aquells de procedència comunitària. Els treballadors autònoms dependents declarats han augmentat el 36%, una intensitat més alta que la de l'any anterior.

Pel que fa al col·lectiu d'autònoms pròpiament dits, la davallada més intensa s'ha produït al sector de la construcció, que amb molt menys pes dins del col·lectiu explica gairebé la mateixa magnitud de baixes que el sector serveis. Els homes han disminuït més que les dones, tant en termes absoluts com relatius. Mentre que els autònoms sense assalariats al càrrec han disminuït, els que tenen assalariats a càrrec han augmentat. Han disminuït amb més intensitat els afiliats amb pluriactivitat que no pas els sense pluriactivitat. Tot i que en general la davallada ha afectat tots els grups d'edat, el grup d'edat més afectat és el d'entre 25 i 39 anys. Els menors de 40 anys, que representen només el 29% del col·lectiu, sumen gairebé el 50% de les baixes. Les xifres confirmen, doncs, que la disminució és més intensa entre els autònoms més joves i els negocis menys consolidats, atès que la disminució més important la protagonitzen els negocis d'entre 3 i 5 anys d'antiguitat.

4.3. LA PROTECCIÓ SOCIAL DEL TREBALL AUTÒNOM

- L'obligatorietat de la protecció de les contingències professionals, prevista a partir de l'1 de gener del 2013, s'ha aplaçat almenys un any, com a conseqüència de la conjuntura econòmica.
- D'acord amb càlculs aproximats, el 15,5% del col·lectiu de treballadors autònoms ha optat per cobrir les contingències professionals l'any 2012, un percentatge superior al de l'any 2011 (el 14,2%).
- L'any 2012, la quantia mitjana de les pensions contributives del RETA (598,7 euros) és el 30,8% més baixa que l'import mitjà de les pensions del conjunt del sistema i el 39,5% més baixa que la quantia mitjana de les pensions del règim general.
- En el RETA, destaca el baix nombre de pensions per sobre dels 1.000 euros, que només suposen el 7,9% del total.

En els darrers anys, s'observa una tendència vers la convergència del règim especial del treball autònom amb el règim general en aportacions, drets i prestacions. L'últim avenç en aquest sentit és la protecció per cessament d'activitat,² per a l'accés a la qual és un requisit tenir cobertes les contingències professionals. Aquesta cobertura, en un principi opcional, s'estableix com a obligatòria a partir de l'1 de gener del 2013.³ No obstant, aquesta obligatorietat s'ha aplaçat almenys un any, com a conseqüència de la conjuntura econòmica.⁴

Davant la manca de dades oficials, un càlcul aproximat permet afirmar que un total de 81.500 treballadors autònoms han optat per cobrir les contingències professionals l'any 2012 (mitjana anual), que suposa el 15,5% del col·lectiu, unes xifres superiors a les registrades l'any 2011 (75.500 treballadors autònoms: el 14,2% del col·lectiu).

D'altra banda, a 31 de desembre del 2012, es comptabilitzen 294.687 pensions contributives del RETA a Catalunya, l'1,8% més que l'any 2011, un percentatge d'increment similar al dels darrers anys. La majoria d'aquestes pensions són de jubilació (el 65,6%).

El percentatge de dones perceptores (el 56,6%) és lleugerament superior al d'homes. Com en anys anteriors, les dones estan menys representades entre les persones perceptores de pensions substitutives de salaris o rendes; en canvi, les pensions de viduïtat i en favor de familiars estan feminitzades. Aquesta situació s'explica fonamentalment per les diferències existents entre homes i dones en la seva trajectòria laboral, a la qual està lligat estretament el sistema de pensions.

L'any 2012, la quantia mitjana de les pensions del RETA se situa en els 598,7 euros. Aquesta quantia és el 30,8% més baixa que l'import mitjà de les pensions del conjunt del sistema (965,2 euros) i el 39,5% més baixa que la quantia mitjana de les pensions del règim general (989,3 euros). No obstant això, aquestes distàncies s'estan escurçant en els darrers anys, com a conseqüència d'un increment interanual més elevat de les pensions del RETA.

Pel que fa a la distribució de les pensions del RETA per trams de quantia l'any 2012, s'aprecien diferències importants si es posa en relació amb la distribució de les pensions del conjunt del sistema i encara més respecte de la distribució de les pensions del règim general. Així, les pensions per sota dels 500 euros són més nombroses en el

² Establerta per la Llei 32/2010, de 5 d'agost, per la que s'estableix un sistema específic de protecció per cessament d'activitat dels treballadors autònoms. BOE núm. 190, de 06.08.2010.

³ Llei 27/2011, d'1 d'agost, sobre actualització, adequació i modernització del sistema de Seguretat Social. BOE núm. 184, de 02.08.2011.

⁴ Llei 17/2012, de 27 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2013. BOE núm. 312, de 28.12.2012.

cas del RETA que en el conjunt del sistema i en el règim general (suposen el 33,3%, el 25,2% i el 15,4% del total, respectivament). Però el que més destaca en el cas del RETA és el baix nombre de pensions per sobre dels 1.000 euros, les quals suposen el 7,9% del total, mentre que en el conjunt del sistema aquestes pensions representen el 29,5% del total i, en el règim general, el 38,8% del total. No obstant això, les pensions del RETA segueixen amb la tendència que també s'observa en el conjunt del sistema: les pensions de menys de 500 euros tendeixen a disminuir, mentre que les que són superiors a 1.000 euros augmenten progressivament.

4.4. FOMENT DE L'EMPRENEDORIA

- Malgrat la revalorització de l'emprenedoria com a possible via de sortida a la crisi per a moltes persones, l'any 2012 es constata com davalla el nombre d'actuacions públiques en aquest àmbit, així com l'import destinat a aquestes.
- Un exemple és la reducció generalitzada d'entre el 40% i el 50% de les actuacions de les entitats que integren la Xarxa Inicia, així com la suspensió per manca de pressupost de les subvencions per a la promoció de l'ocupació autònoma i l'abonament de les quotes a la SS als treballadors que hagin capitalitzat la seva prestació d'atur.
- Enguany han capitalitzat la prestació d'atur contributiva 30.259 persones a Catalunya, el 2,7% menys que l'any anterior.
- Al llarg del 2012 s'han signat 15.918 contractes indefinits de suport als emprenedors a Catalunya, el 43,7% dels quals a menors de 30 anys. Del total, el 15,6% han suposat l'aplicació de les deduccions fiscals associades a aquest contracte
- Entre les mesures de suport econòmic destaquen els ajuts en forma de garantia atorgats pel Departament d'Empresa i Ocupació a 365 autònoms i microempreses, que han ascendit a un total de 23.970.910,37 euros.

En el context de crisi econòmica i alt atur, els darrers anys emprendre ha adquirit una major rellevància social, econòmica i política, atès que es concep des de molts prismes com una de les possibles vies de sortida de la crisi, atesa la seva potencial contribució a la creació de riquesa i de llocs de treball, a més d'autoocupar la persona que endega una activitat econòmica.

Ara bé, malgrat aquesta revalorització, al llarg de l'apartat s'ha constatat que tant des d'un punt de vista quantitatiu com qualitatiu el nombre i tipus de mesures de suport a l'emprenedoria ha davallat el 2012 respecte anys anteriors. Si bé l'anàlisi que conté l'apartat és incomplet, atès que no s'han rebut moltes de les dades sol·licitades (tant a institucions estatals com autonòmiques), de les mesures de les quals sí es disposa d'informació es pot observar com davalla tant el seu nombre com la inversió destinada. Un exemple són les actuacions d'assessorament, informació i suport que duen a terme les entitats integrants de la Xarxa Inicia, que el 2012 registren decrements entre el 40% i el 50%. D'altra banda, enguany no s'han pogut executar, per manca de pressupost, dos programes tradicionalment associats al suport de l'emprenedoria: les subvencions per a la promoció de l'ocupació autònoma i l'abonament de les quotes a la SS als treballadors que hagin capitalitzat la seva prestació d'atur.

La davallada general de les actuacions pot venir explicada per les restriccions pressupostàries a les quals estan sotmeses les administracions públiques. Malgrat això, aquestes restriccions poden afavorir un replantejament de les mesures dutes a terme fins al moment, per intentar millorar-ne l'eficiència. En aquest sentit, cal constatar que un nombre elevat de les mesures analitzades es dirigeixen a joves menors de 30 anys mentre que les dades apunten que la mitjana d'edat dels emprenedors se situa al voltant dels 40 anys.

D'altra banda, i a partir de la constatació feta en altres estudis (i recollida en anteriors edicions d'aquesta Memòria), hi ha una pluralitat d'institucions públiques i privades que duen a terme actuacions de suport a l'emprenedoria no sempre de manera coordinada, fet que ha suposat certs solapaments i llacunes. En aquest sentit, destaca l'aprovació del Programa Catalunya Emprèn per part de la Generalitat, amb la finalitat de coordinar i aglutinar sota un únic programa totes aquestes iniciatives. Malgrat això, durant el 2012 no s'ha desplegat cap actuació del programa.

L'apartat fa un repàs de les principals mesures de suport a l'emprenedoria a partir de la classificació d'aquestes que fa l'Estatut del treball autònom. D'entre aquestes actuacions es pot destacar en l'àmbit europeu i emmarcat en la promoció de la cultura emprenedora el Programa "Erasmus per a joves emprenedors", en el qual Espanya té

uns alts índexs de participació. Així mateix, cal fer referència al Biz-Barcelona, esdeveniment anual concebut com a plataforma global per acollir les diferents cites anuals de l'emprenedoria i la innovació.

En el marc de les competències que l'Estatut de Catalunya reconeix a la Generalitat i amb la finalitat de reduir els costos a l'inici de l'activitat emprenedora, el Govern ha impulsat la Finestreta Única Empresarial. Segons les dades facilitades s'han eliminat 59 tràmits i se n'han simplificat 170 (mentre que s'havia previst eliminar-ne 49 i simplificar-ne 171).

Cal destacar també dues mesures més d'àmbit estatal dirigides a reduir els costos a l'inici de l'activitat: la capitalització de la prestació d'atur d'una banda i de l'altra la nova modalitat contractual de suport als emprenedors. L'any 2012 han capitalitzat la prestació d'atur contributiva 30.259 persones a Catalunya, el 2,7% menys que l'any anterior. D'aquestes, el 96,4% s'han constituït com a treballadors autònoms. D'altra banda, des de febrer de 2012 fins a finals d'any s'han signat 15.918 contractes indefinits de suport als emprenedors a Catalunya, el 43,7% dels quals a menors de 30 anys. Del total de contractes signats, només el 15,6% han suposat l'aplicació de les deduccions fiscals associades a aquest contracte.

En l'àmbit de la formació professional i amb la finalitat d'integrar la promoció del treball autònom dins els sistema educatiu cal destacar la nova assignatura optativa per a l'alumnat català de tercer d'ESO, entre d'altres programes dirigits particularment a l'alumnat de secundària i dels ensenyaments universitaris. Pel que fa a la formació professional per a l'ocupació cal destacar la convocatòria del Consorci per la Formació Contínua de Catalunya de subvencions específiques per a formació en l'àmbit de l'emprenedoria, si bé no es disposa informació detallada sobre aquestes accions formatives.

Una de les principals crítiques que reben les mesures de suport a l'emprenedoria és que es focalitzen en excés en les fases inicials de l'activitat empresarial, fet que provoca importants solapaments entre les institucions implicades, i alhora deixa les fases de consolidació i creixement sense el suport necessari. En aquest sentit, cal citar alguna iniciativa dirigida a cobrir aquest buit: d'una banda les accions dins el Programa Reinicia't "360° Model de negoci" i "360° Competitivitat" i la Xarxa d'Acceleradores de Creixement, i de les quals ha endegat la seva activitat una acceleradora ubicada a Girona.

Per últim, un dels àmbits on més s'ha reflectit la davallada de pressupost públic és en el conjunt de mesures dirigides a donar suport econòmic a les iniciatives empresarials, ja sigui en la fase inicial com en les posteriors. Davant la manca d'informació de les ajudes prestades per les institucions públiques (sobretot de caràcter estatal com l'ICO o el Centre de Desenvolupament Tecnològic Industrial), es poden ressaltar en l'àmbit català els ajuts en forma de garantia atorgats pel Departament d'Empresa i Ocupació a 365 autònoms i microempreses, que han ascendit a un total de 23.970.910,37 euros.

5. CAPÍTOL V – CONDICIONS DE VIDA

5.1. DINÀMICA DEMOGRÀFICA

La població a catalunya

- Per primer cop des de 1996 s'ha produït un descens en la població a Catalunya que, segons les dades provisionals del padró continu d'habitants a 1 de gener 2013, és de 7.546.522 persones (-0,3%). El nombre de persones de nacionalitat estrangera descendeix en 32.302 efectius i el de nacionalitat espanyola augmenta en 7.916.
- El cens 2011 evidencia un envelliment de la població com a conseqüència de l'augment de l'esperança de vida i de les taxes de natalitat baixes.
- El nombre de naixements registrats disminueix, com ho fan el nombre de matrimonis i el de ruptures, mentre que la mortalitat augmenta lleugerament.
- Les dades definitives del padró a 1 de gener del 2012 mostren un lleuger increment de la població estrangera (+927 persones) i un augment més notori de la població de nacionalitat espanyola (+14.939).
- Les tendències migratòries mostren un canvi de cicle on la immigració s'estabilitza i augmenta l'emigració (sobretot de persones de nacionalitat espanyola, però en gran part d'origen estranger).

La població resident a Catalunya a 1 de gener de 2013, segons les dades provisionals del padró continu d'habitants, és de 7.546.522 persones, de les quals 1.154.477 són de nacionalitat estrangera (el 15,3% del total, 15,7% el 2012). Per primer cop des de 1996, s'ha produït un decreixement poblacional que es concreta en 24.386 persones menys (el -0,3%), com a resultat del descens de les persones de nacionalitat estrangera (32.302 persones), no compensat amb el lleu increment de les persones de nacionalitat espanyola (7.916). Si bé cal assenyalar que el descens en el nombre d'efectius de determinades nacionalitats es pot deure a diversos factors, ja que als efectes directes d'un retorn o d'una nova trajectòria migratòria cal afegir els efectes resultants d'una naturalització (28.603 el 2011).

D'altra banda, enguany es disposa de les primeres explotacions estadístiques del cens 2011, que indiquen que la població a Catalunya a 1 de novembre s'eleva fins a 7.519.843 persones, de les quals 6.391.398 són de nacionalitat espanyola i 1.128.445 de nacionalitat estrangera, fet que en termes relatius representa el 15,0% de la població resident a Catalunya. Respecte al cens del 2001 hi ha 1.176.733 habitants més (el 18,6%), dels quals 818.138 són de nacionalitat estrangera i 358.595 de nacionalitat espanyola.

Segons el cens 2011, en el context territorial el creixement poblacional es ratifica amb signes positius en totes les demarcacions i comarques catalanes, tot i que destaquen percentualment Girona i Tarragona, que són la segona i la tercera província, respectivament, que més han crescut a tot l'Estat espanyol (el 33,0% i el 32,4%). A Catalunya, la distribució territorial continua mostrant una alta concentració de la població en grans municipis (de més de 50.001 habitants), que absorbeixen el 53,9% de la població (55,8% el 2001), malgrat que es detecten algunes diferències respecte al cens anterior. En destaca que hi ha una reducció del percentatge de població que viu en municipis petits (menors de 2.000 habitants) i un augment del que viu en municipis de grandària mitjana (entre 10.001 i 50.000 habitants). El cas excepcional de Barcelona (únic municipi de més de 500.000 habitants) presenta la variació en termes absoluts més alta, mentre que els 40 municipis d'entre 20.001 i 50.000 habitants són els que mostren el creixement percentual més elevat.

Un altre tret que evidencia el cens és que la població catalana continua envellint. L'edat mitjana de la població és de 41,2 anys (39,8 per als homes i 42,6 anys per a les dones), un any més que en el cens de 2001, i 3,9 anys més respecte del de 1991. Endemés, el 2011 es detecta un punt d'inflexió en l'índex de recanvi de la població en edats actives (persones d'entre 60 i 64 anys per cada 100 persones entre 15 i 19 anys), que se situa en 118 mentre que el 2001 n'era 85. Alhora, s'observa un lleuger augment de la taxa de dependència, que és la relació entre la població en edats no actives (menors de 16 i més grans de 64 anys) i la població activa de 16 a 64 anys que se situa en 0,45, si bé destaca que ara el grup més nombrós entre les persones inactives és el de les persones més grans, mentre que en els censos precedents n'eren els menors de 14 anys.

Amb tot, cal tenir en compte que l'envelliment de la població és el resultat de dues tendències paral·leles i ja força estabilitzades: l'augment de l'esperança de vida i les taxes de natalitat baixes. L'esperança de vida en néixer ha augmentat en aquesta dècada en 3 anys per als homes i en 2 per a les dones i se situa en 79,5 anys en el cas dels homes i 85,3 anys en el de les dones. Mentre que l'indicador conjuntural de fecunditat ha anat disminuint progressivament des de 1975 i en l'actualitat el nombre mitjà de fills/es per dona és d'1,43 (2,86 el 1975). Els 80.867 naixements vius registrats (el 28,0% dels quals són de mare estrangera, 22.611) evidencien que, per tercer any consecutiu, es redueix la natalitat, consolidant el canvi de tendència. Altrament, la maternitat tardana continua la trajectòria creixent, amb una edat mitjana a la maternitat de 31,3 anys, xifra que apropa Catalunya als nivells d'Irlanda, d'Itàlia, de Liechtenstein i de Suïssa. Igualment, destaca l'ascensió de la proporció d'infants nascuts fora del matrimoni, el 36,6% del total, fet que allunya Catalunya de països mediterranis com Grècia (7,3%) i l'apropa progressivament als centreeuropeus com Àustria o Finlàndia (amb valors al voltant del 41-42%).

Amb tot, 2 de cada 3 nadons neixen en el si d'una unitat matrimonial i, per tant, el retard en la nupcialitat actual té conseqüències en la natalitat. Val a dir que el retard cada vegada és més pronunciat, en tant que l'edat mitjana al matrimoni ja se situa en 35,4 anys per als homes i 33,8 per a les dones, si bé disminueix lleugerament en el primer matrimoni (33,1 anys i 31,8 anys, respectivament). A més, el nombre de matrimonis registrats (25.832) continua el curs descendent iniciat el 2008, reduint la taxa bruta de nupcialitat a 3,5 matrimonis per cada 1.000 habitants (4,8 el 2001). Altres pautes de la nupcialitat que posen de manifest el canvi del model social tradicional i de la composició de la societat són: l'augment de matrimonis en segones núpcies (o subsegüents) (el 28,5% dels matrimonis); la tendència a formar parelles entre persones amb un nivell educatiu equivalent (el 67,4%); l'elecció de les celebracions exclusivament civils prioritàriament (el 77,8%) i, malgrat que es manté el predomini, la reducció de les núpcies on ambdós cònjuges són de nacionalitat espanyola (el 72,3%).

Paral·lelament a la disminució de la nupcialitat, s'observa una reducció en les ruptures matrimonials (19.727), fet que representa el 5,2% menys (1.074 menys). Els grans trets característics dels divorcis són: el 74% d'ells són consensuats; el 43,2% correspon a ruptures de matrimonis d'una durada inferior a 10 anys (seguits del 29,4% dels de durada de més de 20 anys); en un de cada tres l'edat dels cònjuges oscil·la entre els 40 i els 49 anys (36,3% pels marits i 34,7% per les dones); i en el 50,8% dels casos la demanda és presentada per ambdós cònjuges. A més, en el 44,4% dels divorcis no procedeix pensió alimentària per fills menors d'edat o dependents, però quan procedeix en el 79,9% dels casos la paga el pare. I, quan procedeix custòdia (9.775 divorcis), l'ostenta prioritàriament la mare (7.142 divorcis), malgrat l'extensió progressiva de les custòdies compartides.

El darrer eix del moviment natural n'és la mortalitat, que el 2011 ha augmentat lleugerament (59.586 defuncions, 575 més que el 2010), tot i que en general hi ha poques variacions en les xifres els darrers cinc anys, al voltant de les 59.000.

Pel que fa als moviments migratoris s'observa una estabilització en els fluxos d'entrada, atès que l'increment de persones estrangeres al padró continu d'habitants és molt minso, i un augment en els de sortida, atès que el nombre de persones que emigren registrades al Padró de residents a l'estranger s'incrementa anualment.

La població estrangera resident a Catalunya l'1 de gener del 2012, segons dades definitives del padró continu d'habitants, ascendeix a 1.186.779 persones, el 15,7% del total. Respecte al 2011 hi ha 927 persones més (el 0,1%). La desagregació continental mostra que les nacionalitats europees són les més nombroses, 367.193 persones (el 30,9%), seguides molt a prop per les americanes (353.330, el 29,8%) i les africanes (322.673, el 27,2%), mentre que el grup de les nacionalitats asiàtiques és el més petit (124.792, el 12,0%). El Marroc manté la seva preeminència com a nacionalitat més nombrosa (239.218 persones, el 20,2% del total); en segon lloc se situa Romania (106.030, el 8,9%) i en tercer lloc l'Equador (59.453, el 5%). Val a dir que en el conjunt de Catalunya hi ha representades 160 nacionalitats, si bé les 16 nacionalitats amb major presència concentren el 71,0% de la població estrangera (Marroc, Romania, Equador, Bolívia, Xina, Itàlia, Pakistan, Colòmbia, França, Perú, Argentina, República Dominicana, Alemanya, Brasil, Regne Unit i Senegal). Amb tot, la distribució territorial de les nacionalitats estrangeres més freqüents no es homògena, així com tampoc no ho és el seu pes sobre el conjunt de la població de cadascuna de les comarques.

Segons les dades del MEYSS, a Catalunya resideixen 1.238.815 persones estrangeres amb certificat de registre o targeta de residència en vigor a la fi del 2012 (31 de desembre), fet que la situa com la CA amb un nombre més elevat de persones estrangeres. Un tret significatiu és el predomini de persones residents de tercers països (el 63,8% dels residents a Catalunya, 789.791 persones s'acullen al règim general). Pel que fa al temps de permanència, és a dir l'assentament al territori, s'observa que el 75,1% de les persones del règim general (593.182 persones), porten més de cinc anys i l'11,6% (91.955) porten més de tres anys. Tot i així, hi ha 72.413 persones que pràcticament acaben d'arribar i disposen d'una autorització de residència inicial que s'obté el primer any.

Igualment, cal remarcar que hi ha un total de 74.230 autoritzacions de residència concedides amb motiu de la reagrupació familiar, malgrat que la tendència en el nombre de sol·licituds presentades és de caire descendent.

Un altre efecte que afavoreix l'assentament de la població estrangera al territori se'n deriva de la naturalització que presenta una evolució ascendent, malgrat petites fluctuacions. Al llarg del 2011 s'han atorgat 28.603 concessions de nacionalitat espanyola per residència a Catalunya, una de cada quatre de les concedides a tot l'Estat. El 70,4% de les persones nacionalitzades tenen entre 25 i 54 anys i són majoritàriament de persones que acrediten dos anys de residència (66,5%), fet que fa preveure que els països amb més concessions siguin en conjunt de l'Amèrica del Sud i del Centre, països que absorbeixen el 70,8% de les concessions.

Per contra, respecte a les persones estrangeres que decideixen retornar als seus països d'origen o bé que inicien una nova trajectòria migratòria, únicament es disposa de les dades de les persones que s'acullen als programes de retorn voluntari, que es mouen en xifres molt discretes, com ara el Programa de retorn voluntari d'immigrants des de Catalunya (PreviCat), que al llarg del 2012 ha tramitat 414 expedients de retorn voluntari.

Tot i així, mitjançant el registre administratiu del Padró d'habitants residents a l'estranger (PERE) s'obté informació sobre el nombre de ciutadans de nacionalitat espanyola que resideixen a l'estranger i amb la darrera inscripció al padró d'algun municipi català. El còmput que dona aquest registre mostra 203.250 persones emigrades a 1 de gener de 2013, de les quals 120.053 van néixer a l'estranger (el 59,1% , 57,9% el 2012). El nombre de ciutadans nascuts a Catalunya i residents a l'exterior és de 67.058 (el 33,0%) i el de nascuts a altres CA és de 15.162. Només 7 països concentren el 54,5% de les persones emigrades (56,2% el 2012): França, Argentina, Andorra, Alemanya, Mèxic, Veneçuela i Suïssa, que tenen cadascun d'ells més de 10.000 ciutadans i ciutadanes de nacionalitat espanyola. En conjunt, hi ha una certa polarització en les destinacions escollides, atès que una de cada tres persones escull un país de l'Amèrica del sud (37,5% del total) i una altra la resta de països de la UE (32,5%). Tot i que amb les dades més detallades de l'1 de gener de 2012 s'observen certes diferències segons el lloc de naixement, en tant que les persones nascudes a Catalunya escullen prioritàriament els països europeus per fixar la seva residència (59,8% dels casos), seguits dels països sud-americans (21,6%), mentre que els ciutadans nascuts a l'estranger les xifres s'inverteixen i mostren una alta predilecció pel continent americà (62,3%) i en segon terme per l'Europa comunitària (24,5%). Entre els nascuts a la resta de l'Estat la preferència per Europa és molt clara (74,1%).

La variació interanual del registre mostra que en termes absoluts hi ha un increment de 17.402 persones més respecte el 2012 (+9,4%), 12.427 de les quals són nascudes a l'estranger (+11,9%). Aquest fet fa pressuposar que es tracta de persones d'origen estranger que, tot i haver obtingut la nacionalitat espanyola, han decidit retornar als seus països o iniciar un nou procés migratori. Entre els països de destinació que registren un increment percentual més elevat destaca l'Equador (44,3%, 1.305 persones), Bèlgica (22,2%, 1.063), Xile (18%, 1.105), Colòmbia (17,9%, 489) i Perú (17,8%, 455). En nombres absoluts augmenten més les emigracions a França (2.230 persones) i a Argentina (1.393).

5.2. SALUT

- El tema central de l'agenda política catalana en l'àmbit sociosanitari continua sent la necessitat de millorar els nivells d'eficiència i garantir la viabilitat financera del sistema sanitari. Les reformes desplegades en el si del sistema sanitari han suposat la reducció, per segon any consecutiu, del pressupost de l'Agrupació Salut de la Generalitat de Catalunya. El nombre de receptes farmacèutiques per habitant disminueix per primera vegada des de l'inici de la crisi.
- Les dades disponibles confirmen el bon estat de salut general de la població de Catalunya. Tanmateix, apareixen alguns indicadors desfavorables relacionats amb les causes principals de mort i la mortalitat evitable, d'una banda i, de l'altra, s'identifiquen alguns marges de millora en els hàbits i estils de vida de la població i la sinistralitat a la xarxa viària.
- Es constata un punt d'inflexió en el plantejament de la sostenibilitat econòmica del sistema de salut de Catalunya, amb una afectació especial en la dotació i gestió dels recursos destinats a l'atenció sociosanitària. Si l'any 2008 és el de màxima dotació i intensitat assistencial, i el 2009 i 2010 els anys de la desaceleració i l'inici dels ajustaments, el anys 2011 i 2012 són els de la transformació del model organitzatiu del sistema sanitari i de contenció i reducció de la despesa sanitària.
- A l'atenció primària, disminueix el nombre de visites i la freqüentació als EAP. A l'atenció hospitalària, es redueix l'activitat global finançada pel CatSalut i creixen les llistes i els temps d'espera. A l'atenció en salut mental, es redueix l'activitat amb internament i ambulatoria, mentre que a l'atenció a les drogodependències l'activitat ambulatoria creix i la d'internament es contrau. A l'atenció sociosanitària, contràriament, l'activitat roman estable en

termes generals.

- El pressupost de la despesa pública sanitària es rebaixa el 6,9% l'any 2012. També ho fa com a percentatge del PIB (del 4,5% al 4,4%) i en termes per capita (de 1.327 a 1.234,8 euros).
- El pressupost corresponent a les remuneracions del personal es contreu l'1,9% i el de prestacions farmacèutiques, el 18,1% en línia de continuïtat amb la reducció del nombre de receptes per habitant. El percentatge de l'aportació dels usuaris i usuàries sobre el PVP dels medicaments augmenta 2,1 punts percentuals fins a situar-se en el 6,3%.

L'any 2012, el tema central de l'agenda política catalana en l'àmbit sociosanitari continua sent la necessitat de millorar els nivells d'eficiència i garantir la viabilitat financera del sistema sanitari. Les propostes de caràcter "estratègic" o "actiu" adreçades a millorar la relació entre costos, qualitat i impacte dels serveis i prestacions socio-sanitàries s'obren camí enmig d'un context de revisió i plantejament de la sostenibilitat econòmica del sistema sanitari de Catalunya. Les reformes desplegades en el si del sistema sanitari han suposat la reducció, per segon any consecutiu, del pressupost de l'Agrupació Salut de la Generalitat de Catalunya. El nombre de receptes farmacèutiques per habitant disminueix per primera vegada des de l'inici de la crisi.

Algunes de les conseqüències pràctiques de les reformes sociosanitàries aplicades al llarg del 2011 i 2012 han estat replicades per una part de la ciutadania i els agents que integren l'espai sociosanitari català, reduint la satisfacció general de professionals, pacients i proveïdors. L'any 2012, els resultats de les enquestes de satisfacció del CatSalut-PLAENSA® mostren un grau de satisfacció encara elevat per part de les persones usuàries dels serveis sociosanitaris públics avaluats. Tanmateix, és necessari esperar un anys abans de poder conèixer l'impacte que tindran les reformes sociosanitàries derivades de la crisi econòmica i financera sobre la qualitat de la cobertura sociosanitària i l'estat de salut.

Les dades disponibles confirmen el bon estat de salut general de la població de Catalunya en termes d'esperança de vida (EV), mortalitat i morbiditat, si bé és veritat que es constata l'existència d'alguns indicadors desfavorables relacionats amb les causes principals de mort i la mortalitat evitable, d'una banda, i de marges de millora en determinats aspectes dels hàbits i estils de vida de la població i la sinistralitat a la xarxa viària.

D'acord amb l'ESCA 2011, el 80,1% de la població de Catalunya valora el seu estat de salut com a excel·lent, molt bo o bo, però continuen existint desigualtats de gènere, de classe social i de nivell d'estudis quant a la percepció de l'estat de salut per part de les persones.

En relació amb les causes principals de mort, es manté la tendència negativa en l'augment de diverses categories de tumor malignes, tant en els homes com en les dones, i s'incrementa la mortalitat per causes externes: enverinament, suïcidi, homicidis i resta d'accidents. Alhora, la mortalitat evitable susceptible d'intervenció a través dels serveis assistencials (*i.e.* rehabilitació i tractament) i de les polítiques sanitàries intersectorials (*i.e.* promoció i prevenció) augmenta per primera vegada a Catalunya des de l'any 1999, més en les dones (el 8%) (principalment per la incidència del càncer de mama, les malalties isquèmiques del cor, el càncer de pulmó i la "resta de causes externes") que en els homes (l'1%) (principalment per la incidència de les malalties isquèmiques del cor, els suïcidis i la "resta de causes externes").

Quant als hàbits i els estils de vida, les dades disponibles posen de manifest l'estabilització del consum de tabac, alcohol i drogues no institucionalitzades després d'uns anys de disminució, però cal tenir present que hi ha àmbits específics de millora que podrien contribuir a reduir els riscos de morbimortalitat futura per a malalties cròniques.

D'entrada, el percentatge de població que es declara fumadora a Catalunya és elevat (el 29,5%), però la prevalença del tabaquisme s'incrementa en les classes socials més desfavorides i l'exposició passiva al fum en el lloc de treball, en el lleure i a casa continua sent motiu de preocupació. El consum d'alcohol associat a comportaments de risc es fa sobretot present en la població jove i, concretament, en els homes de grups socioeconòmics mitjans i en les dones de grups socioeconòmics afavorits. I, finalment, el policonsum de drogues es generalitza com a patró amb una forta presència de l'alcohol, alhora que les noies s'aproximen i, fins i tot, superen els nois en la freqüentació del consum de tabac, alcohol i hipnosedants sense recepta.

També s'observen resultats bons en sinistralitat a la xarxa viària (es redueix l'índex d'accidentalitat de trànsit), però es detecta un augment de la presència de drogues i psicofàrmacs en els accidents de caràcter mortal, i

s'incrementen, un any més, els accidents amb víctimes (persones mortes i ferides greus) que circulaven en bicicleta, motocicleta, o caminant en les zones urbanes.

Els indicadors disponibles constaten un punt d'inflexió en l'estratègia de revisió i plantejament de la sostenibilitat econòmica del sistema sanitari de Catalunya, amb una afectació especial en dotació i gestió dels recursos. Si l'any 2008 és el de màxima dotació de recursos i intensitat assistencial, i el 2009 i el 2010 els de la desacceleració i l'inici dels ajustaments, el 2011 i 2012 són els anys de la transformació del model organitzatiu del sistema sanitari i de contenció i reducció de la despesa sanitària. El nombre de persones incorporades en les llistes d'espera garantides s'incrementa una mitjana de l'1,7% (a l'entorn del 30% l'any anterior), i el temps mitjà d'espera (4,6 mesos) es dilata 18 dies més en comparació amb els dotze mesos anteriors.

En l'àmbit de l'atenció primària, l'any 2011 es redueix el nombre total de visites, així com la freqüentació als EAP. Complementàriament, augmenta el percentatge de visites que generen sol·licituds d'anàlisis clíniques i, sobretot, sol·licituds d'interconsulta. La dotació de recursos humans per habitant sobre els quals hi ha informació disponible s'estabilitza.

En l'àmbit de l'atenció hospitalària, es produeix una reducció tant de l'activitat finançada pel CatSalut com dels recursos disponibles. La taxa de llits hospitalaris baixa per quart any consecutiu, l'activitat assistencial amb hospitalització torna a disminuir, però enguany a expenses tant de l'hospitalització convencional com de la cirurgia major ambulatoria (CMA). Les mesures de contenció i racionalització de les urgències retrotreuen l'indicador d'activitat fins a nivells equiparables a l'any 2005, en comparació amb l'exercici anterior (2010), quan ho feia fins a nivells del 2007 i 2008.

En l'àmbit de l'atenció sociosanitària, disminueix novament el nombre de llits disponibles per 10.000 persones grans, tant de llarga durada com de mitjana durada. Contràriament, l'activitat sociosanitària amb internament – particularment de tipus pal·liatiu – continua creixent, pressionada per factors d'ordre demogràfic. Pel que fa a l'atenció ambulatoria, s'incrementa el nombre de programes i l'activitat d'atenció domiciliària-equipos de suport (PADES), així com el nombre d'equipos d'avaluació integral ambulatoria (EAIA), alhora que la resta de recursos romanen estables i incrementen l'activitat.

En l'àmbit de la salut mental, destaca per primera vegada en anys la retallada dels recursos d'hospitalització i, per segon any consecutiu, la reducció de l'activitat. Quant a l'atenció ambulatoria, els recursos romanen a grans trets estables, però l'activitat disminueix el 3%.

El pressupost de la despesa pública sanitària es redueix el 6,9% l'any 2012. També ho fa com a percentatge del PIB (del 4,5% al 4,4%) i en termes per capita (de 1.327 euros per persona a 1.234,8 euros). El pressupost corresponent a les remuneracions del personal es contreu l'1,9% i el de prestacions farmacèutiques el 18,1% en línia de continuïtat amb la reducció del nombre de receptes per habitant (de 20,3 a 18,7). El percentatge d'aportació dels usuaris i usuàries sobre el PVP dels medicaments augmenta 2,1 punts percentuals fins a situar-se en el 6,3%.

Pel que fa a la despesa privada en salut, el 2011 disminueix en termes absoluts, però incrementa el seu pes del 29,3% al 30,8% en relació amb la despesa pública pressupostada per la Generalitat i les corporacions locals. En termes per càpita, la despesa privada en salut és de 386,4 euros, el 5,6% menys que l'any 2010, sent el primer any en què es redueix des del 2008.

5.3. EDUCACIÓ

- El 2012 davalla per segon any consecutiu la despesa pública en educació i es retorna a nivells de despesa similars al 2007 (5.471,6 milions d'euros vs. 5.317,3 milions d'euros).
- Així, el pressupost de despeses del Programa Educació de la Generalitat l'any 2012 és de 5.471,6 milions d'euros, el 6,3% menys que l'any 2011. El pes d'aquesta despesa sobre el PIB també es redueix en situar-se en el 2,61%.
- En canvi, l'any 2011 creix la despesa privada en educació (el 3,3%) i se situa en els 1.226,6 milions d'euros, el 0,62% del PIB.
- Tot i això, la pressió sobre el sistema creix: el curs 2011-2012 s'incrementa el 2,6% l'alumnat dels ensenyaments de règim general i el 6,7% l'alumnat dels ensenyaments de règim especial, mentre que l'alumnat universitari davalla l'1,3%.

- La davallada de la despesa pública i la introducció de mesures organitzatives i de contingut educatiu pot afectar l'equitat i la qualitat del sistema, en el curt i el llarg termini.
- Els estudis amb major creixement d'alumnes són la formació professional: l'alumnat dels CFGM creix el 9,8% i el dels CFGS, el 6,5%.
- Diferents indicadors mostren com hi ha un marcat biaix en funció del sexe entre els estudiants pel que fa al seu rendiment acadèmic i la seva progressió educativa.
- El curs 2011-2012 davallen les estades d'estudiants universitaris catalans en universitats de fora de Catalunya (del 12,5%), segurament degut a la davallada de les ajudes a la mobilitat, tant de caràcter estatal com autonòmic.

Una de les conseqüències de la contracció econòmica mundial ha estat el replantejament de la despesa que sosté els serveis públics de l'Estat del benestar, i per tant, també d'un dels seus pilars, el sistema educatiu. Les dades disponibles reflecteixen com el pic més alt en la despesa pública en educació, tant a Catalunya com a Espanya, fou l'any 2010, per decreixer de manera significativa els dos anys següents, de tal manera que l'any 2012 es retorna a nivells de despesa pública similars al 2007 (o, fins i tot, 2006).

Es constata com aquest fet pot generar greus conseqüències tant en termes d'equitat com excel·lència del sistema i en el curt i el llarg termini. L'accés equitatiu al sistema (gran baluard reconegut per molts estudis internacionals) pot perillar en incrementar els esforços que han de fer les famílies i persones per accedir al sistema i/o continuar-hi, i a la vegada la seva qualitat pot veure's condicionada pels efectes de les mesures organitzatives i de contingut educatiu que s'han aplicat. Així, al llarg del 2012 s'han aplicat tant els canvis organitzatius aprovats per la Generalitat (canvis en les plantilles docents, les substitucions, la supressió de la sisena hora a primària) com per l'Estat central (Reial decret llei 14/2012, que preveu, entre d'altres mesures, l'augment de la ràtio d'alumnes a l'aula i de les taxes de matrícula als estudis universitaris). També s'ha paralitzat el desenvolupament del Programa eduCAT 2.0 i els PROA, si bé cal destacar el desenvolupament de les primeres experiències de l'FP dual en l'àmbit català.

Ara bé, cal tenir en compte que la pressió sobre el sistema s'ha incrementat, tant en termes quantitius com qualitius. Així, el curs 2011-2012 l'alumnat dels ensenyaments de règim general ha crescut el 2,6% i l'alumnat dels ensenyaments de règim especial, el 6,7% (si bé l'alumnat universitari davalla l'1,3%). Des d'un punt de vista qualitatiu, l'educació i la formació professional han iniciat un procés de revalorització social ja constatat en anteriors edicions d'aquesta Memòria, i que es fonamenta en el reconeixement dels beneficis socials i individuals que reporta l'educació, sent un d'aquests beneficis el seu "efecte protector" davant l'atur. Ara bé, en l'actual context, l'OCDE constata com aquest efecte s'està erosionant, sobretot en aquells estats amb un alt atur, de tal manera que fins i tot l'educació universitària perd part d'aquesta protecció en països com ara el nostre.

Malgrat això, cal destacar com els indicadors reflecteixen aquest major interès de la població vers l'educació formal: l'abandonament escolar prematur davalla i creix el percentatge de població jove amb estudis universitaris (dos dels indicadors de l'Estratègia Europa 2020). Pel que fa a l'objectiu de reduir l'abandonament escolar prematur encara s'està lluny de l'objectiu europeu: és del 24% a Catalunya i s'ha fixat assolir el 10% l'any 2020. En canvi, Catalunya assoleix l'objectiu relatiu a l'educació superior: el 41,8% dels joves de 30 a 34 anys tenen estudis universitaris, mentre que l'objectiu europeu és que aquest percentatge sigui del 40%.

Cal situar en aquest context el debat social, polític i educatiu que ha propiciat l'elaboració de la futura llei de modificació de la llei orgànica d'educació, el Projecte de llei de millora de la qualitat educativa (LOMCE en les sigles en castellà) i que pretén introduir canvis de profunditat en el sistema, tant en termes de configuració dels ensenyaments de règim general, com en la distribució competencial entre l'Estat i les comunitats autònomes.

Pel que fa als ensenyaments de règim general, a banda de l'increment de l'alumnat ja comentat, cal tenir en compte que el professorat pràcticament es manté, fet que ha suposat un augment de la ràtio d'alumnes per professor.

Malgrat que l'alumnat creix en tots els nivells educatius és la formació professional la que registra els principals increments (el 9,8% en els CFGM i el 6,5% en els CFGS), seguint la tendència dels darrers cursos. L'increment generalitzat de l'alumnat es concentra a l'escola pública, en detriment sobretot dels centres privats no concertats, que veuen davallar l'alumnat dels nivells inicials, fet que de mantenir-se aquesta situació pot implicar la necessitat d'adequar la seva oferta formativa futura.

Pel que fa a l'alumnat immigrant cal destacar que el curs 2011-2012 creix el 4,4%, concentrant-se aquest creixement en l'educació infantil i la postobligatòria, i principalment en els centres públics.

L'esforç de l'administració educativa per avaluar l'assoliment de les competències bàsiques i detectar l'alumnat amb necessitat d'atenció especial ha continuat el curs 2011-2012 amb la quarta avaluació de competències de l'alumnat de sisè de primària (que ha reflectit una millora general respecte el curs anterior) i la primera avaluació de competències a l'alumnat de quart d'ESO. Respecte de la taxa de graduació d'aquest alumnat la darrera dada disponible (relativa al curs 2010-2011) confirma la millora experimentada des del curs 2007-2008, atès que ha passat del 77,9% al 82,3%. En canvi, el curs 2010-2011 davalla la taxa de graduació en el batxillerat, en ser del 82,3% en comparació amb el 84% del curs anterior. Pel que fa a l'FP, creix en nombre de titulats en CFGS (8,2%), si bé davallen els titulats en CFGM (6,4%).

L'anàlisi de les dades sobre rendiment i elecció dels estudis reflecteix una constant, en línia també amb les dades internacionals disponibles: les noies acostumen a tenir un rendiment més elevat que els nois, a preferir les opcions encaminades a l'educació universitària, en detriment de l'FP, i dins d'aquesta, hi ha un elevat biaix per sexe en els cicles formatius. Els nois són majoritaris en els PQPI, instruments concebuts com una segona oportunitat per a l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge. En aquest sentit, s'apunta la necessitat de prestar una especial atenció al col·lectiu masculí i identificar les causes d'aquest comportament diferenciat.

Pel que fa a l'educació universitària, cal destacar la davallada de l'1,3% del nombre d'estudiants matriculats, que contrasta amb els increments registrats els dos cursos anteriors. Aquest decrement es registra també en els ensenyaments a distància de la UOC (universitat que els cursos anteriors registrava els principals increments).

La implementació dels cicles sembla propiciar una millora generalitzada del rendiment dels estudiants universitaris, atès que el curs 2009-2010 es registra una millora generalitzada d'aquesta taxa en totes les universitats, sent en la majoria de casos superior en els graus que en els cicles.

Un darrer apunt sobre l'educació universitària: el curs 2011-2012 es registra una forta davallada del nombre d'estudiants que fan una estada en una universitat fora de Catalunya (del 12,5%), segurament degut a la davallada de les ajudes a la mobilitat, tant de caràcter estatal com autonòmic.

En aquest sentit, les darreres dades disponibles sobre les beques i ajuts a l'estudi són les corresponents al curs 2010-2011 i mostren un increment generalitzat del seu import, del nombre de beques i del nombre de becaris i beneficiaris. Ara bé, les dades sobre despesa pública relatives a cursos posteriors ja mostren la reducció d'aquesta partida, que es podrà analitzar en properes edicions. Malgrat això, diferents institucions així com persones afectades han constatat retards en el cobrament de les beques i ajuts atorgats.

Pel que fa al finançament de l'educació, cal tenir en compte que el pressupost de despeses del Programa Educació de la Generalitat l'any 2012 es redueix per segon any consecutiu i és de 5.471,6 milions d'euros, el 6,3% menys que l'any 2011. Aquesta caiguda no comptabilitza la reducció del salari dels empleats públics, per la qual cosa la reducció real seria encara superior. El pes d'aquesta despesa sobre el PIB també es redueix en situar-se en el 2,61%.

L'any 2011 la despesa privada en educació creix respecte de l'any anterior (el 3,3%) i se situa en els 1.226,6 milions d'euros. Aquesta despesa representa el 21,3% de la despesa pública en educació i l'1,38% de la despesa privada total. Respecte del PIB, suposa el 0,62%. Aquests tres indicadors creixen respecte del 2010.

Entrant al detall de la despesa pública en educació no universitària liquidada, corresponent a l'any 2011, cal destacar que és de 5.018,7 milions d'euros, el 5% inferior respecte del 2010. Només s'incrementen les partides destinades als ensenyaments de règim especial (0,3%), els PQPI (3,2%), els ensenyament extraescolars (1,2%) i la investigació educativa (1,4%).

Seguint la reducció general, el 2011 davalla la despesa pública liquidada en educació no universitària per alumne feta per la Generalitat de Catalunya, amb independència del nivell d'estudis i del tipus de centre, si bé la disminució ha estat més intensa en els centres públics que els privats.

Pel que fa a l'educació universitària pública, les dades del pressupost liquidat de l'any 2011 mostren uns ingressos de 1.499,7 milions d'euros, el 9,2% inferiors als de l'any 2010, i unes despeses de 1.537,5 milions d'euros, el 3,2% inferiors a les del 2010. Per tant, el romanent que es genera és negatiu per valor de 37,9 milions d'euros, mentre que l'any 2010 era positiu per valor de 63,8 milions d'euros.

Atesa la davallada del pressupost liquidat del 2011 de les universitats públiques catalanes, la despesa per alumne a temps complert ha davallat el 6,8% respecte del 2010, en ser de 12.169 euros.

5.4. HABITATGE

- L'any 2012, el mercat de l'habitatge a Catalunya es manté en recessió, si bé frena la caiguda dels dos anys precedents, amb una reducció del 9,8% del valor real de la construcció residencial.
- Les entitats de crèdit espanyoles no han traslladat la rebaixa de l'euríbor al mercat hipotecari espanyol, empitjorant les condicions de crèdit a les famílies per la compra d'habitatge, i es mantenen, fins i tot amb més intensitat que amb la resta de branques econòmiques, els recels a l'hora de facilitar finançament a empreses de l'activitat constructora i immobiliària.
- La demanda d'habitatge pel motiu residencial se segueix debilitant per l'augment de l'atur, la caiguda de l'activitat econòmica i la reducció de les rendes salarials, i segueix empitjorant la demanda pel motiu inversió, afectada encara per unes expectatives de reducció futures del preu de l'habitatge.
- Es manté encara una oferta relativament creixent, tot i que se segueix reduint el nombre d'habitatges acabats en el conjunt dels mercats de l'habitatge, amb un desplaçament de l'oferta més intens cap al mercat de segona mà i de lloguer.
- Aquestes condicions del mercat s'han traduït en un procés continuat de reducció dels preus en els mercats de compra d'habitatge a Catalunya, amb una davallada, en el període 2007-2012, del 32,0% en el mercat d'habitatge lliure nou, i del 29,5% en el mercat d'habitatge lliure de segona mà. Mentrestant s'incrementa el 18,1% el preu en el mercat d'habitatge de protecció nou; i es redueix el 5,2% el preu del mercat de nous lloguers.
- La política d'habitatge en el conjunt de l'Estat se segueix instrumentant, principalment, a través de beneficis fiscals a la compra, que manté fins a finals del 2012 els beneficis associats a la deducció per compra d'habitatge en l'IRPF, mentre que la Generalitat de Catalunya manté els beneficis fiscals a la compra.
- Paral·lelament, tant l'Estat com la Generalitat redueixen per al 2012 les subvencions directes a oferents i demandants d'habitatge a Catalunya, amb una reducció del 27,4% de les actuacions aprovades en termes d'habitatge o famílies beneficiàries. Els ajuts al lloguer redueixen el seu import el 14,7%; l'import dels ajuts per a la rehabilitació del parc privat d'habitatges es redueix el 10,0%; el nombre d'actuacions dels ajuts a la compra es redueixen el 29,8%, mentre que, per segon any consecutiu, els ajuts a la compra o urbanització del sòl no ha rebut cap subvenció nova.
- A la vegada, es redueix el 40,8% el nombre d'habitatges iniciats amb protecció oficial de nova construcció, fins a 1.638 habitatges nous iniciats, el 30,6% dels qual són habitatges de lloguer.

L'any 2012, el mercat de l'habitatge a Catalunya segueix en un procés profund de reajust, i accelera la caiguda dels preus. El sistema financer espanyol aprofundeix el procés de reestructuració i recapitalització, com a conseqüència de la sol·licitud per part de les autoritats espanyoles del Programa sectorial d'assistència financera externa, el rescat de la banca espanyola, amb la signatura del Memorandum d'Entesa (MoU) el 23 de juliol. Ajuda que accelera el procés de sanejament dels balanços de les entitats financeres, l'augment de requeriments mínims de capital, la reestructuració del sector de caixes d'estalvi i l'increment significatiu dels requeriments relatiu a provisions per préstecs relacionats amb promocions immobiliàries i actius adjudicats o rebuts en pagament dels deutes immobiliaris. Tot i la rebaixa dels tipus d'interès del BCE, es mantenen els recels de les institucions financeres a l'hora de facilitar finançament a les empreses per a la construcció i promoció d'habitatges i a les famílies per a la compra d'habitatge. En aquest sector segueix empitjorant la qualitat creditícia amb un increment del percentatge del crèdit de dubtós cobrament, situat entre el 30% i el 24%.

Paral·lelament, ha tingut lloc un empitjorament de les condicions creditícies a les famílies per a la compra d'habitatge, com a conseqüència del lleuger increment dels tipus d'interès hipotecaris i la reducció del termini mitjà de contractació de les noves hipoteques, si bé la caiguda del preu de l'habitatge ha fet millorar l'indicador d'esforç teòric de compra. Tot i així, ha tingut lloc un increment del percentatge de crèdit de dubtós cobrament, fins al 4,0%, i augmenta el 35,3% el nombre d'execucions hipotecàries. Aquest empitjorament s'ha traduït a Catalunya en una reducció en la constitució de noves hipoteques en el mercat de compra d'habitatge.

Les pitjors condicions creditícies, conjuntament amb la caiguda de l'activitat econòmica, i les expectatives sobre la seva evolució de futur, segueixen mantenint dèbil la demanda d'habitatge (o la disposició al pagament) per part dels compradors al llarg del 2012, ja sigui per motius residencials o per motius d'inversió.

Aquestes dificultats en el mercat de l'habitatge han tingut com a conseqüència una reducció en termes reals del valor de la construcció residencial del 9,8%. Així, l'any 2012 se segueix reduint el nombre d'habitatges acabats i el nombre d'habitatges iniciats d'obra nova, el 30,5% i el 38,8% respectivament i s'intensifica la caiguda del nombre d'habitatges iniciats en obres de rehabilitació i reforma, que es redueix el 30,2% malgrat la introducció de la deducció a partir de l'exercici 2011 en l'IRPF per obres de rehabilitació en l'habitatge habitual.

De totes maneres, es manté una oferta creixent en el mercat, més intensa en el mercat de segona mà i el de lloguer com a conseqüència de l'estoc dels habitatges acumulats en oferta dels darrers anys. A més, cal tenir en compte les noves, si bé cada cop menors, promocions d'habitatge que han entrat en el mercat i les dificultats financeres del sector immobiliari i de la construcció.

Pel que fa a la demanda de compra, si bé s'ha vist en part beneficiada per l'augment aprovat en la fiscalitat de la compra d'habitatge per al 2013, continua afectada per la caiguda de les rendes salarials i la destrucció de llocs de treball i les pitjors condicions creditícies. Això ajuda a explicar el procés continuat de caiguda dels preus de compra tant d'obra nova com de segona mà, així com el retrocés del nombre de transaccions en habitatges d'obra nova. Pel que fa al lloguer, segueix rebent la demanda desplaçada de compra; tot i així, se segueix reduint el preu del lloguer dels nous contractes.

En el cas dels habitatges nous el preu d'oferta de compra s'han reduït el 8,2% respecte del 2011 en el conjunt de Catalunya, amb una certa desaceleració de la caiguda del preu que es posa de manifest en tots els grans àmbits, els municipis de Catalunya menys Barcelona i la seva conurbació, a la ciutat de Barcelona, i en els municipis de la conurbació de Barcelona. Al mateix temps, el nombre de transaccions d'habitatge lliure nou a Catalunya segueix en retrocés, si bé frena la seva caiguda, del 8,5%. Es manté així per al conjunt de Catalunya la dificultat de comercialització de les promocions d'obra nova en oferta, que es posa de manifest en l'elevat nombre de mesos transcorreguts per vendre una promoció, en el baix percentatge d'habitatges venuts d'una promoció en un mes d'oferta, i sobretot en el baix percentatge d'habitatges venuts al llarg de l'any del conjunt de promocions.

En el mercat d'habitatge de segona mà també ha tingut lloc una caiguda dels preus similar a la del 2011, del 9,3% en termes mitjans, si bé més intensa en la ciutat de Barcelona, on el preu s'ha reduït en termes mitjans l'11,4%, mentre que fora de l'àmbit de la ciutat de Barcelona el preu s'ha reduït amb menys intensitat en termes mitjans, el 6,1% respecte del 2011. Els preus de venda del m² dels habitatges de segona mà es mantenen, aproximadament, en els 11 municipis de l'anàlisi entre el 5% i el 38% inferiors als preus d'oferta de venda de primera mà. A la vegada, repunta de nou el nombre de transaccions en aquest mercat, amb un increment del 18,7%, concentrat molt especialment en el darrer trimestre de l'any, molt probablement com un efecte avançat en la compra, derivat de la major fiscalitat de la compra d'habitatge a partir del 2013.

El mercat d'habitatge protegit, afectat encara per les restriccions de crèdit, ha vist reduir el nombre de transaccions el 19,6% respecte del 2011, mentre que els preus de venda han augmentat de mitjana l'any 2012 a Catalunya el 3,8%.

El mercat de lloguer, que segueix recollint part de la demanda que no pot accedir al mercat de compra, s'ha seguit expandint respecte del 2011, amb un increment dels nous contractes del 8,5%. Tot i així, l'increment de l'oferta d'aquesta forma de tinença, ha repercutit en una baixa en el lloguer anual mitjà del 4,7% i se situa per al conjunt de Catalunya en els 571,2 euros al mes, que significa el 28,1% en relació amb el cost salarial mitjà a Catalunya, i el 67,6% en relació amb la quota hipotecaria teòrica d'un pis mitjà de 90 metres quadrats.

Pel que fa a la política d'habitatge per part de la Generalitat de Catalunya, en l'exercici 2012 els pressupostos de la Generalitat de Catalunya preveuen un despesa global (despesa efectiva i despesa fiscal) en política d'habitatge valorada en 1.417,5 milions d'euros, amb una important caiguda de la despesa efectiva.

En despesa efectiva la Generalitat té pressupostat 350,7 milions d'euros en la política de despesa d'habitatge (programa 43 dels pressupostos), el 0,9% de tot el pressupost del sector públic, que significa una reducció de 155,6 milions d'euros en aquesta política, el 30,7% menys que el 2011.

Mentrestant, pràcticament es manté l'impacte pressupostat dels beneficis fiscals en matèria d'habitatge de 1.066,8 milions d'euros, associats a les deduccions per habitatge en la part autonòmica de l'IRPF, i als tipus re-

duïts i bonificacions relacionats amb operacions d'habitatges en l'ITPAJD, i majoritàriament dirigits a la compra d'habitatge.

Pel que fa a les subvencions o ajuts directes en la política d'habitatge de la Generalitat i de l'Estat a Catalunya en termes globals, l'any 2012 les dades disponibles mostren una intensificació de la caiguda en el nombre d'actuacions protegides, en habitatges i/o famílies beneficiàries d'ajuts públics, que passen de 106.819 l'any 2011 a 77.578 actuacions el 2012, amb una reducció del 27,4%, que s'acumula a la reducció del 16,5% de l'any 2011. En el cas dels ajuts de promoció i accés a l'habitatge, relacionats amb la compra d'habitatge, la reducció del nombre d'habitatges i/o famílies beneficiàries és del 29,8%; en els ajuts al pagament, relacionats amb ajuts per pagar el lloguer, la caiguda és del 26,8%, mentre que les actuacions relacionades amb ajuts per rehabilitar el parc d'habitatges cauen el 28,4%. Finalment, per segon any consecutiu, no hi ha hagut actuacions en termes d'ajuts o subvencions per a la compra o urbanització de sòl per destinar-lo a habitatge protegit.

Pel que fa als imports aprovats associats a aquestes actuacions, les dades disponibles no permeten fer un seguiment de tots els ajuts per al 2012. En tot cas es pot constatar que cau el 14,7% l'import dels ajuts destinats al pagament, relacionats amb ajuts per pagar el lloguer; que cau el 10% l'import dels ajuts per rehabilitar el parc privat d'habitatges, que és la part més important dels ajuts a la rehabilitació; mentre que, si bé no es disposa de l'import dels ajuts destinats a la compra d'habitatge de protecció oficial, sí que es redueixen, el 28,2%, els ingressos executats que rep la Generalitat de l'Estat del Programa d'habitatge, import que, via transferència de capital, es destina principalment al Programa d'ajuts a la compra d'habitatges.

El nombre d'habitatges iniciats amb protecció oficial de nova construcció a Catalunya, l'any 2012, és de 1.638 i s'ha reduït el 40,8% respecte de l'any 2011, i se situa per sota de la mitjana en els darrers anys (2006-2011) de 7.789 habitatges protegits per any. Aquesta xifra és lluny de les necessitats d'una part cada vegada més gran de la població amb dificultats d'accés a l'habitatge. El pes d'aquest tipus de promocions sobre el total d'habitatges iniciats s'ha situat l'any 2012 en el 30,8%, reduint el seu pes respecte del 2011.

Atenent el tipus de promoció dels habitatges iniciats amb protecció, l'any 2012 s'observa que les promocions de lloguer protegit, amb una reducció del 73%, han perdut pes i representen el 56,3% del total de les promocions amb protecció, mentre que les promocions d'habitatge de compra en signifiquen el 69,4% i s'han reduït un 29,8%. L'any 2012 no s'han iniciat habitatges del Programa de remodelació de barris.

5.5. PROTECCIÓ SOCIAL I INCLUSIÓ SOCIAL

- Les condicions de vida de la població catalana empitjoren, com a conseqüència de l'impacte de la crisi econòmica i de la pèrdua d'ocupació.
- L'any 2011, la renda mitjana de les llars catalanes cau per tercer any consecutiu i se situa en els nivells de l'any 2006; la desigualtat en la distribució de la renda augmenta des de l'inici de la crisi (si bé l'any 2011 es registra una lleugera davallada d'aquesta desigualtat).
- El 26,7% de la població catalana es troba en situació de risc de pobresa i exclusió social (AROPE), el percentatge més elevat des de l'any 2008. En concret, el risc de pobresa augmenta entre la població activa (de 16 a 64 anys) al llarg de la crisi i, sobretot en la infància, fins a afectar al 26,4% d'aquest col·lectiu l'any 2011; per contra, el risc de pobresa de la població de 65 anys i més s'ha reduït en el mateix període.
- La capacitat de resposta del sistema de protecció social s'ha vist afectada per l'allargament de la crisi i la reducció de la despesa en l'àmbit social. L'any 2011 disminueix el nombre de llars catalanes perceptores de prestacions, sobretot de subsidis o altres prestacions diferents de l'atur i la vellesa, com ara l'RMI.
- L'any 2012, es redueix el nombre d'expedients de l'RMI per segon any consecutiu, com a conseqüència de les reformes efectuades en aquesta prestació. L'any 2012 es tanca amb 23.123 expedients vigents (l'any 2010, any anterior a les reformes de la prestació, es va tancar amb 30.284 expedients vigents). La quantia de la prestació també baixa per segon any consecutiu.
- Els serveis socials poden estar substituint els buits en la protecció social, atès l'augment de la demanda d'aquests serveis i el canvi en el perfil d'aquesta demanda: creixen les problemàtiques de tipus laboral, econòmic i relacionades amb l'habitatge, en moltes ocasions, sense una problemàtica social afegida.
- L'any 2012, es realitza una reforma integral del Sistema d'atenció a la dependència, que suposa una disminució de la quantia de les prestacions i un nou ajornament de l'accés al sistema de la dependència

moderada (1 de juliol del 2015). Des de diverses instàncies s'ha posat de manifest la importància de les retallades en dependència i l'estancament en la posada en pràctica de la llei.

- Davant el context actual, el Govern de la Generalitat treballa amb l'Avantprojecte de llei marc de protecció social. La normativa sobre l'RMI, actualment en revisió, o una possible llei que regulés una renda garantida de ciutadania quedarien sota el paraigües d'aquest Avantprojecte de llei. En paral·lel, el Govern treballa en un Pacte de lluita contra la pobresa i en un Pacte per a la infància.

L'evolució dels indicadors en l'àmbit de la protecció social i la inclusió social mostra un empitjorament de les condicions de vida de la població, com a conseqüència de l'impacte de la crisi econòmica i de la pèrdua d'ocupació en la societat catalana. L'any 2011, la caiguda de la renda mitjana de les llars catalanes s'accelera i disminueix per tercer any consecutiu, situant-se en els nivells de l'any 2006 (disminueix el 5,1% respecte de l'any 2010 i, des de l'any 2008, la caiguda acumulada és del 7,1%). La disminució de la renda mitjana l'any 2011 es deu bàsicament a la reducció del nombre de llars amb ingressos superiors als 35.000 euros nets anuals. D'altra banda, la desigualtat en la distribució de la renda ha augmentat des de l'inici de la crisi (període 2008-2011), si bé l'any 2011, s'ha registrat una disminució d'aquesta desigualtat en termes interanuals, que es pot explicar perquè la caiguda de la renda ja no té només incidència en els trams inferiors de la distribució de la renda, sinó que afecta també la resta de trams (en aquest sentit, anteriorment s'ha comentat que l'any 2011 s'ha reduït de forma important el nombre de llars amb ingressos superiors als 35.000 euros nets anuals). En relació amb els països de la UE27, Espanya és el país que registra una distribució més desigual de la renda l'any 2011, d'acord amb els valors de l'indicador S80/20; i Catalunya mostra un valor elevat d'aquest indicador, només superat per Bulgària, Grècia, Letònia i Romania.

En el marc de l'Estratègia 2020, l'evolució de l'indicador AROPE mostra que, l'any 2011, el 26,7% de la població catalana es troba, almenys, en alguna de les tres condicions següents: en risc de pobresa, en situació de privació material severa o vivint en una llar amb una intensitat del treball molt baixa. El valor d'aquest indicador no ha deixat d'augmentar a Catalunya des de l'any 2008, situant-se, l'any 2011, per sobre de la mitjana de la UE27. El factor que té un pes més elevat en l'indicador és el risc de pobresa, però el que més ha augmentat des de l'inici de la crisi és el relatiu a viure en una llar amb una intensitat del treball molt baixa, que s'ha més que doblat en el període 2008-2011: ha passat d'afectar el 4,6% de la població catalana a afectar-ne el 10,5%, en consonància amb la pèrdua d'ocupació provocada per la crisi i amb l'increment de l'atur de llarga durada.

Pel que fa al risc de pobresa, se situa en el 19,1% l'any 2011, i creix en 2,5 punts percentuals des de l'inici de la crisi (des de l'any 2008); no obstant això, l'any 2011 el risc de pobresa disminueix en 0,8 punts percentuals en termes interanuals. Aquesta davallada es deu a l'empitjorament de la situació econòmica a Catalunya, en què s'ha produït una disminució del llindar de risc de pobresa. Aquesta situació ha produït un efecte estadístic, consistent en què la població jubilada, la majoria de la qual gaudeix d'ingressos fixes derivats de pensions, en ocasions se situa ara per sobre del llindar. En aquest sentit, el risc de pobresa de la població de 65 anys i més s'ha reduït al llarg de la crisi, mentre que ha augmentat el de la població activa (de 16 a 64 anys) i, sobretot, el de la infància, fins a afectar el 26,4% d'aquest col·lectiu, amb les conseqüències que això pot tenir en el desenvolupament econòmic i social del país.

Davant aquesta situació, la capacitat de resposta del sistema de protecció social, si bé ha tingut un paper important com a mitgador de les conseqüències socials de la crisi, s'ha vist afectada en els darrers anys per l'allargament de la crisi i la reducció de la despesa en l'àmbit social. Així, si bé des de l'inici de la crisi s'havia observat un augment de llars perceptores de prestacions a Catalunya (en el període 2008-2010, les llars perceptores de prestacions d'atur van augmentar 9,3 punts percentuals i les d'altres prestacions i subsidis, 9,4 punts percentuals), l'any 2011 s'inverteix aquesta tendència i disminueixen sobretot les llars perceptores de subsidis o altres prestacions diferents de l'atur i la vellesa (com és el cas de l'RMI), que ho fan en 6,5 punts percentuals, així com les llars perceptores de prestacions d'atur, encara que en menor mesura (en 1,6 punts percentuals).

D'altra banda, existeixen diferències importants entre col·lectius pel que fa a l'eficàcia del sistema de protecció social: l'impacte de les transferències socials és més elevat en la reducció del risc de pobresa de la població de 65 i més anys que en el conjunt de la població. A més la distància entre la població de 65 i més anys i la resta de col·lectius ha augmentat pel que fa a la incidència de les transferències socials. Amb relació a la població en edat activa, la limitació temporal de la prestació per desocupació i la debilitat de la protecció social a la família, deixa moltes llars sense cobertura del sistema de protecció social, amb la consegüent desprotecció de la infància, que també es veu afectada directament per la manca de cobertura del sistema de les llars amb algun dels seus membres ocupats.

Pel que fa a les pensions de la Seguretat Social, l'any 2012 s'han registrat un total d'1.676.319, la qual cosa suposa un increment de l'1,7% respecte de l'any 2011, amb un ritme de creixement similar al dels darrers anys. Com en anys anteriors, s'observa un predomini de les pensions de jubilació, que representen el 62,6% del total. L'any 2012, les pensions es revaloren l'1 per cent amb caràcter general i la quantia mitjana de les pensions contributives se situa en els 865,19 euros mensuals, el 3,2% més que l'any 2011. Aquest increment és superior a l'IPC registrat a Catalunya en 0,3 punts percentuals. D'altra banda, la relació entre afiliacions i pensions disminueix l'any 2012, tant a Catalunya com a Espanya (fruit de la disminució de l'afiliació i de l'augment de les pensions). A Catalunya, aquesta relació passa d'1,93 a 1,84 entre el 2011 i el 2012. La dada del 2012 per a Catalunya (1,84) iguala la pitjor relació entre afiliació i pensions des que es tenen estadístiques, que és la dels anys 1994 i 1996.

D'altra banda, l'any 2012, s'ha registrat una disminució de les prestacions de maternitat i paternitat, seguint amb la tendència dels anys anteriors i en consonància amb l'evolució de l'ocupació. L'ampliació del permís de paternitat a quatre setmanes, que estava prevista que entrés en vigor l'1 de gener del 2011, ha quedat posposada fins a l'1 de gener del 2013⁵ i, posteriorment, fins a l'1 de gener del 2014.⁶ Pel que fa a la incapacitat temporal, l'any 2012, i per segon any consecutiu, tant el nombre de processos com la seva durada disminueix respecte de l'any anterior, excepte en el cas de la duració mitjana dels processos per contingències professionals. Aquesta evolució pot ser conseqüència, tant de l'aprovació de diverses mesures per a la millora de la gestió de la prestació i l'augment del control dels processos, com de la situació de l'ocupació, amb una disminució del nombre de persones treballadores protegides per les diferents contingències.

A partir de l'1 de gener del 2012, es procedeix a la integració de les persones treballadores per compte d'altri del règim especial agrari en el règim general, així com a la integració progressiva del règim especial del treball de la llar en el règim general, seguint les recomanacions del Pacte de Toledo sobre la simplificació dels règims de la Seguretat Social. D'altra banda, s'han desenvolupat determinats aspectes de la reforma de les pensions de la Seguretat Social de l'any 2011 i s'ha aprovat un Pla de lluita contra el frau en matèria de Seguretat Social. Actualment, el Govern de l'Estat està treballant en una nova reforma de les pensions, en la qual el denominat factor de sostenibilitat té un paper central. Aquest factor podrà determinar la revaloració de les pensions, l'edat de jubilació i el període de càlcul de les pensions.

Com a conseqüència de la política de contenció de la despesa en l'àmbit social per reduir el dèficit públic, l'RMI, que des de l'inici de la crisi va actuar com a darrer esglaó de la protecció social a Catalunya, va ser objecte de reforma l'any 2011,⁷ amb la restricció dels seus criteris d'accés, i també ha estat objecte de reforma l'any 2012,⁸ amb l'eliminació del seu caràcter universal i garantit. Així, determinats col·lectius han quedat exclosos de la protecció de l'RMI, com ara les persones que presenten únicament una problemàtica laboral; a més, el dret a la prestació deixa de tenir caràcter subjectiu, i s'han de tenir en compte les disponibilitats pressupostàries per aprovar les sol·licituds. En conseqüència, l'any 2012, el nombre d'expedients d'aquesta prestació es redueix per segon any consecutiu, encara que la disminució és menys acusada que la registrada l'any anterior, i l'any es tanca amb 23.123 expedients vigents a 31 de desembre del 2012, 1.642 expedients menys que l'any 2011. Cal tenir present que l'any 2010, l'anterior al de la reforma de la prestació, es va tancar amb 30.284 expedients vigents. D'altra banda, l'any 2012, la quantia mitjana de l'RMI baixa per segon any consecutiu i se situa en els 451 euros, el 4,1% menys que l'any 2011. Aquest descens és més baix que el registrat l'any 2011, que va ser del 7,3%. Les modificacions normatives esmentades amb anterioritat han suposat que s'ajustin a la baixa les quanties de les prestacions que se situaven per sobre del salari mínim interprofessional.

Els serveis socials poden estar substituint els buits en la protecció social, atès que ha augmentat la demanda d'aquests serveis i s'ha produït un canvi en les problemàtiques ateses. Si s'analitza l'evolució de les problemàtiques ateses des de l'inici de la crisi econòmica, s'observa que les que més han crescut en termes relatius són les de tipus laboral (el 135,5%), seguides de les econòmiques (el 98,6%) i les relacionades amb l'habitatge (el 94,7%). Les problemàtiques laborals, que l'any 2007 eren menys nombroses que les relacionades amb la salut i les drogues i les mancances socials, han experimentat un creixement tan important durant el període de crisi, que l'any 2011 ja són les més nombroses després de les econòmiques. Aquesta evolució indica que el perfil de les

⁵ Llei 2/2012, de 29 de juny, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2012. BOE núm. 156, de 30.06.2012.

⁶ Llei 17/2012, de 27 de desembre, de pressupostos generals de l'Estat per a l'any 2013. BOE núm. 312, de 28.12.2012.

⁷ Llei 7/2011, del 27 de juliol, de mesures fiscals i financeres (DOGC núm. 5931, de 29.07.2012) i Decret 384/2011, de 30 d'agost, de desplegament de la Llei 10/1997, de la renda mínima d'inserció (DOGC núm. 5953, de 31.08.2011).

⁸ Llei 5/2012, de 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives i de creació de l'impost sobre les estades en establiments turístics. DOGC núm. 6094, de 23.03.2012.

persones usuàries dels serveis socials està canviant i que cada vegada accedeixen més persones als serveis socials per una situació de manca d'ingressos, sense una problemàtica social afegida.

D'altra banda, l'any 2012, es realitza una reforma integral del Sistema d'atenció a la dependència,⁹ amb la justificació de garantir la seva sostenibilitat i com a mesura de modernització de les administracions i dels serveis socials. La reforma inclou, entre d'altres, les mesures següents: es redueixen les quanties màximes de les prestacions econòmiques per a cures en l'entorn familiar, així com les quanties del nivell mínim del finançament del sistema a càrrec de l'Estat; s'estableix una nova estructura, de manera que es mantenen els tres graus de classificació de la dependència i se suprimeix la classificació dels graus en nivells; i s'ajorna l'efectivitat del dret de les persones amb dependència moderada fins a l'1 de juliol del 2015. Des de diverses instàncies s'ha posat de manifest la importància de les retallades en l'àmbit de la dependència i l'estancament en la posada en pràctica de la Llei.

Pel que fa a la situació del sistema, a 31 de gener del 2012 el nombre de prestacions actives és de 204.235, la majoria de les quals (el 59,7%) continuen sent econòmiques; en concret, la prestació econòmica per cures en l'entorn familiar continua sent la prestació principal de l'SCAAD, atès que suposa el 54,2% del total de prestacions del sistema. No obstant això, les prestacions de servei van guanyant pes des que es va iniciar el desenvolupament del sistema. D'altra banda, el 76,3% de les persones beneficiàries tenen més de 64 anys i, en concret, el 49% tenen més de 80 anys.

Davant aquest context, la situació que es dibuixa és complexa, atès que l'augment de les necessitats socials ha de conviure amb una política de control de la despesa, que provoca dificultats per finançar les prestacions i serveis de protecció social per poder donar resposta a aquestes necessitats creixents. Aquesta situació pot agreujar encara més les conseqüències de la crisi econòmica sobre la població, sobretot entre les persones més desfavorides.

En aquest sentit, la Unió Europea ha posat de manifest¹⁰ que l'impacte de la crisi és de llarg abast i que els estats membres haurien de seguir millorant l'eficàcia dels sistemes de protecció social i evitar la retirada precipitada d'ampliacions de cobertura i elegibilitat anteriors fins que es reanudi substancialment la creació d'ocupació. D'altra banda, la Unió Europea ha posat de manifest específicament amb relació a Espanya¹¹ que la pobresa ha augmentat, sobretot la pobresa infantil, i ha recomanat disposar d'uns serveis eficaços de suport a la infància i les famílies.

El Pla nacional de reformes d'Espanya 2012 assumeix els seus objectius des d'un marc conceptual d'inclusió activa. En l'àmbit de la inclusió social, el Govern de l'Estat assumeix com a reptes futurs l'elaboració d'un Pla d'acció per a la inclusió social (2013-2016), d'un Pla de reducció de la pobresa infantil i d'un Pla integral de suport a la família.

En l'àmbit de Catalunya, el Govern de la Generalitat i els agents socials han iniciat el procés d'elaboració d'un nou Acord estratègic per al període 2013-2015. S'estableix com una de les línies d'actuació el desenvolupament d'un mecanisme per assegurar la reparació dels efectes que els ajustos hagin pogut tenir sobre determinades polítiques de despesa i inversió social. En l'àmbit de la cohesió social, destaca el compromís de destinar més recursos a la dependència i la pobresa.

Així mateix, el Govern de la Generalitat està treballant amb l'Avantprojecte de Llei marc de protecció social de Catalunya¹² amb la finalitat de mantenir la cohesió social a Catalunya en el context de la crisi actual. L'Avantprojecte té un objectiu doble: protegir el model de l'Estat del benestar català i promoure polítiques d'inclusió per donar resposta a les noves necessitats socials sorgides com a conseqüència de la crisi. Tanmateix, s'ha posat de manifest que, per fer sostenible aquest Estat del benestar, és necessària una major coresponsabilitat en el finançament segons el nivell de renda i patrimoni de les persones. La normativa sobre l'RMI, actualment en revisió, la relativa als serveis socials, a la promoció de l'autonomia personal o una possible llei que regulés una renda garantida de ciutadania quedarien sota el paraigües d'aquest Avantprojecte de llei. Pel que fa a la revisió de l'RMI, el propòsit és adaptar la prestació a l'actual entorn socioeconòmic del país. D'altra banda, el Parlament de Catalu-

⁹ Reial decret llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures urgents per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat. BOE num. 168, de 14.07.2012.

¹⁰ Comunicació de la Comissió Europea, de 23.11.2011, sobre l'Estudi prospectiu anual sobre el creixement 2012. COM(2011) 815 final.

¹¹ Recomanació del Consell de 10.07.2012, sobre el Programa nacional de reformes d'Espanya 2012 i pel qual s'emet un Dictamen del Consell sobre el Programa d'estabilitat d'Espanya per a 2012-2015. DOUE de 24.07.2012.

¹² El Consell Executiu ha aprovat la Memòria prèvia de l'Avantprojecte en la seva reunió del dia 2 d'abril del 2012.

nya ha admès a tràmit la ILP de la renda garantida de ciutadania.¹³ En paral·lel, el Govern està treballant en l'elaboració d'un Pacte per a la lluita contra la pobresa i un Pacte per a la infància.

¹³ BOPC núm. 43, de 18.03.2013.

6. CAPÍTOL VI – SOSTENIBILITAT AMBIENTAL

6.1. CONTEXT

- Dos esdeveniments han liderat l'agenda ambiental de l'any 2012, la Conferència de l'ONU per al Medi Ambient i el Desenvolupament (Rio+20) i la Conferència de les Parts en el marc de la Convenció de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic (COP 18), però ambdós han decebut les expectatives generades.
- Tot i la quantitat de recursos materials i energètics que necessita la UE (n'importa entre el 20 i el 30%) i l'Estat espanyol, la productivitat i l'eficiència en l'ús dels recursos ha millorat (+1,6% i +1,72% anual respectivament). Tanmateix, la capacitat de recuperació dels ecosistemes o resiliència no ha millorat.
- La percepció ciutadana sobre la necessitat d'ajustar la producció i el consum ha augmentat a la UE. Des del punt de vista de la producció, la pressió sobre el medi ambient de l'agricultura i la indústria ha disminuït. Des del punt de vista del consum, la innovació tecnològica i la conducta consumidora han liderat els canvis.

Del desenvolupament sostenible a l'economia verda. La preocupació pel creixement demogràfic mundial, la dependència dels combustibles fòssils i el consum de recursos naturals han condicionat la Conferència de l'ONU per al Medi Ambient i el Desenvolupament de Rio de Janeiro (Brasil). S'ha acordat, d'una banda, desenvolupar mecanismes de finançament per assolir els objectius del document signat per 190 països "El futur que volem" i, de l'altra, crear indicadors nous que integrin la dimensió econòmica, social i mediambiental tal com ha recomanat el Comitè Econòmic i Social Europeu (CESE).

En la 18a Conferència de les Parts en el marc de la Convenció de les Nacions Unides a Doha (Qatar) ha estat present l'adaptació al canvi climàtic de les regions amb clima mediterrani com ara Catalunya. Tot i que s'ha posat en marxa el segon període del protocol de Kyoto (2013-2020) i el camí per assolir un nou acord mundial sobre el clima l'any 2015, els resultats han estat decebedors.

Capital natural: recursos materials i energètics. La UE ha intentat que l'activitat econòmica i la reducció dels impactes mediambientals fossin compatibles; l'anomenada economia verda ha obtingut resultats positius en productivitat i ús eficient dels recursos, i en emissions de GEH, però no ha millorat en qualitat de l'aire i de l'aigua, ni ha aturat la pèrdua d'hàbitats naturals, seminaturals i de biodiversitat. En aquest context, el sistema d'anticipació (alertes i avaluació dels riscos) sobre els canvis que s'estan produint als sistemes naturals falla, no té prou impacte social ni modifica la tendència. D'altra banda, la UE-27 necessita una quantitat important de recursos, n'importa entre el 20 i el 30%, per això ha pretès desacoblar l'ús dels recursos del creixement econòmic i en part ho ha aconseguit, ja que la productivitat dels recursos ha augmentat a la UE-27 i a l'Estat espanyol (l'1,6% i l'1,72% anual respectivament).

Percepció ciutadana i conducta sostenible. En general, la percepció que la producció i el consum mundial s'han d'ajustar perquè siguin sostenibles ha augmentat. Tot i que les activitats econòmiques que més pressionen el medi ambient són l'agricultura i silvicultura, la generació d'electricitat, el transport i algunes indústries, la pressió ambiental de l'agricultura i la indústria europees s'ha desacoblat en alguns casos de l'activitat productiva. Quant al consum, els productes finals de la construcció, l'alimentació, l'agricultura i silvicultura, la pesca, l'electricitat, el gas i l'aigua lideren la pressió ambiental. En aquest context, el canvi ha de venir de la innovació tecnològica i el consum. De fet, la preocupació envers l'estat del medi ambient, la contaminació, el canvi climàtic i l'opinió que l'Administració ha de fer més esforços per protegir la biodiversitat han augmentat a Catalunya l'any 2012.

6.2. ESTAT DEL MEDI AMBIENT

- Catalunya ha augmentat la protecció del territori (+8.315 hectàrees) l'any 2011. Les hectàrees protegides han representat gairebé el 31% del territori català.
- La situació econòmica ha obligat a revisar anticipadament les solucions tècniques, els terminis i el pressupost del Pla de gestió de l'aigua de Catalunya l'any 2012. Quant a la recuperació dels costos de l'aigua, enguany s'han aprovat nous tributs i tipus de cànon de l'aigua.
- La majoria dels indicadors d'oferta i demanda d'aigua s'aproximen als objectius del Pla de gestió de

l'aigua de Catalunya, tret de la recuperació d'aqüífers. Els objectius d'estalvi en la demanda urbana i industrial s'han assolit l'any 2012.

- La majoria dels indicadors de qualitat del medi i de les aigües s'aproximen als objectius del Pla, tret de la recuperació de les lleres i riberes, la desinfecció del musclo zebra i la construcció de depuradores (28% de l'objectiu). El cabal de manteniment del riu Gaià i la valorització agrícola dels fangs de la depuració s'han assolit l'any 2012.
- Les captures de peix (-8,3%), la producció aqüícola (-14,9%) i la recaptació (-7,8% i -8,8% respectivament) han caigut l'any 2012, tot i que els preus per kg han pujat una mica (+0,02 €). En aquest context, Catalunya ha reclamat a la CE flexibilitzar el sistema de concessions transferibles de pesca i de control del rebuig de peix per a la flota litoral del Mediterrani.
- Els indicadors d'erosió (el 45,6% de la superfície erosionable total) i pèrdua anual del sòl (23,7 t/ha) de Catalunya són els més alts de l'Estat espanyol. La pèrdua de terres de secà ha augmentat (-0,4%) l'any 2012. La identificació de sòls contaminants també ha augmentat (+2,4%), sobretot de sòls comercials (+8,5%).
- El desacoblament entre la generació de residus i l'evolució de l'economia catalana ha continuat per quart any consecutiu (2008-2011). La producció de residus municipals (-3,5%), industrials (-5,2%) i de la construcció (-9,5%) ha caigut per sota dels objectius previstos, mentre que les tones gestionades (+31,9%) i el nombre de gestors han augmentat (+9,7%).
- La valorització dels residus municipals (30%) i el tractament (21%) han augmentat, i la deposició controlada (26%) s'ha reduït. La valorització dels residus industrials (77,6%) ha assolit els objectius planificats i la dels residus de la construcció (50,5%) també, tot i que la deposició controlada de residus de la construcció ha augmentat.
- La nova PAC 2014-2020 ha vinculat les ajudes a una política verda, però ha tingut en compte algunes de les demandes de flexibilització fetes des del sector agrícola català. Aquest any 2012 s'ha creat una acreditació específica per a la venda de proximitat de productes agroalimentaris.
- Les hectàrees d'agricultura ecològica (94.973 ha) han augmentat l'any 2012 (+2,7%), així com el nombre d'operadors (+7,8%). El consum de fertilitzants total va caure l'any 2011 respecte de l'any anterior (-11,6%).
- La superfície forestal gestionada de manera sostenible i certificada ha estat del 37% i ha augmentat l'any 2012 respecte a l'any anterior (+3,9%), sobretot la pública. El balanç de la gestió forestal, rompudes i incendis, d'una banda, i repoblacions, de l'altra, va ser negatiu l'any 2011 (-1.560 ha).
- Tot i que Catalunya ha estat pionera en la gestió de la qualitat de l'aire, enguany ha tingut més dificultats que l'any 2011 per assolir els objectius i no ha pogut complir amb els límits per al diòxid de nitrogen, l'ozó i les partícules en suspensió en alguns punts del territori.

Ecosistemes i biodiversitat

En el marc de la política de conservació de la biodiversitat biològica de les Nacions Unides i de l'Estratègia europea per a la biodiversitat, Catalunya ha augmentat les hectàrees incloses en la xarxa Natura 2000 i el Pla d'espais d'interès natural (PEIN) l'any 2011 respecte de l'any anterior. Catalunya ha protegit 1.065.791 hectàrees (el 93% terrestres i el 7% marines), gairebé el 31% del territori. La conservació de la biodiversitat afecta positivament la productivitat i sanitat vegetal, ajuda a lluitar contra les espècies invasores i és molt important per a la recerca biomèdica.

Aigua

La CE ha elaborat un Pla per salvaguardar els recursos hídrics de la UE l'any 2012 que guiarà la política hídrica de la UE a llarg termini i que tindrà en compte l'informe de l'Agència Europea del Medi Ambient en el sentit de millorar l'aplicació de la DMA, corregir les assignacions excessives d'aigua i respectar els cabals ecològics.

Catalunya va ser pionera en l'aplicació de la DMA amb el Pla de gestió de l'aigua, però la situació financera i econòmica ha posat de manifest els dos punts febles, l'econòmic i el social. El Pla s'ha revisat anticipadament l'any 2012 per adaptar les solucions tècniques, els terminis i el pressupost a la situació econòmica i establir prioritats.

D'altra banda, la gestió pública de l'aigua, les inversions en R+D+I i el baix consum d'aigua per capita a l'AMB (107,5 l/hab./dia), entre d'altres, han influït en la decisió que Barcelona sigui la seu de l'organisme mundial per a la gestió de les polítiques de l'aigua de les Nacions Unides.

Amb relació a la **situació dels recursos hídrics**, el volum mitjà d'aigua embassada l'any 2012 ha assolit el 69% de la capacitat total dels embassaments de les Conques Internes de Catalunya (CIC), i el 60% dels de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre (CHE); les conques més deficitàries han estat la del Gaià (CIC) i la de la Noguera Ribagorçana (CHE).

Quant a la **gestió dels recursos hídrics** i concretament la recuperació de costos del cicle de l'aigua, enguany s'han aprovat nous tributs i nous tipus de cànon de l'aigua i cal esmentar el litigi vigent amb relació a l'adjudicació de la concessió de la gestió d'Aigües Ter Llobregat.

En el marc del compliment de la Directiva Marc de l'Aigua (DMA), concretament, en l'àmbit dels indicadors d'evolució d'oferta i generació de nou recurs i de demanda l'any 2012, els indicadors relacionats amb l'abastament en alta, la dessalinització, la regeneració i la reutilització, i l'elaboració dels plans directors de serveis s'han aproximat als objectius del Pla. Els indicadors d'estalvi en la demanda urbana i industrial han assolit els objectius del Pla, però l'indicador de recuperació d'aqüífers, no.

Per acabar, en l'àmbit de la qualitat del medi i de les aigües, els indicadors relacionats amb el bon estat de les masses d'aigua, superficials i subterrànies, i el Pla de gestió del risc d'inundacions de Catalunya s'han aproximat als objectius del Pla, tot i que la presència de nitrats, clorurs i sulfats és alta. La recuperació dels cabals de manteniment del riu Gaià i la valorització agrícola dels fangs de depuració han assolit els objectius del Pla i els indicadors de recuperació de lleres i riberes, neteja i desinfecció del musclo zebra i altres espècies invasores i construcció de depuradores, no.

Pesca i aqüicultura

L'any 2012 s'han presentat les propostes de la CE per a la reforma de la política pesquera comuna (PPC) que van en la direcció d'eliminar la sobrepesca, recuperar les poblacions d'algunes espècies europees, augmentar les captures i els ingressos dels pescadors i reduir l'impacte mediambiental. Des de Catalunya s'ha intentat que la flota litoral del Mediterrani quedi exclosa del sistema de concessions transferibles de pesca i que l'obligació de desembarcar totes les captures per evitar el rebuig s'adopti gradualment i no de cop.

L'any 2012 s'ha observat una reducció de les captures de peix (-8,3%), de la producció aqüícola (-14,9%) i de la recaptació (-7,8 i -8,8% respectivament) respecte de l'any anterior. Tanmateix, el preu per quilogram de peix ha augmentat una mica (pesca: 3,76 €/kg i aqüicultura: 2,52 €/kg).

Sòl

Catalunya és la comunitat autònoma de l'Estat espanyol amb el percentatge de superfície afectada per l'erosió més alt respecte de la superfície erosionable total (el 45,6% dels sòls amb processos d'erosió mitjans i alts) i amb més pèrdua anual de sòl (23,7 tones per hectàrea). La tendència a perdre terrenys sembrats i plantats (-0,4%), sobretot de secà, ha continuat. Pel que fa als sòls contaminats i l'obligació d'informar, prevenir i descontaminar-los, el nombre d'emplaçaments contaminats ha augmentat el 2,4% l'any 2012 respecte de l'any anterior, sobretot els sòls comercials (+8,5%) i contaminats per hidrocarburs (entre el +8,4 i el +24,7%).

Residus

El comerç de residus dins i fora de la UE ha augmentat. Catalunya segueix sent una de les comunitats autònomes de l'Estat espanyol més avançades en matèria de prevenció i tractament de residus. El desacoblament entre la generació de residus i l'evolució de l'economia catalana ha continuat per quart any consecutiu. La producció de residus ha disminuït a causa de la reducció del consum i l'activitat empresarial (municipals: -3,5% i 1,47kg/hab./dia, industrials: -5,2%, construcció: -9,5%, depuradores: +0,7%).

Quant a la gestió dels residus municipals, la valorització (entre el 30 i el 43%) i el tractament primari del rebuig ha guanyat pes, i la deposició controlada (el 26%) s'ha reduït, però supera la incineració (el 12%). Els reptes són la gestió dels residus orgànics i la reducció dels impropis a la recollida selectiva.

Pel que fa als residus industrials, el 77,6% dels residus industrials s'han valoritzat materialment i l'1,1%, energèticament. Les entrades gestionades per les empreses gestores han augmentat (+31,9%). I tot i que la deposició controlada de residus de la construcció ha augmentat (+6%), la recuperació, reutilització i reciclatge de materials de la construcció que representa el 50,5% ha assolit l'objectiu del programa.

Agricultura

La nova política agrària comuna (PAC 2014-2020) ha vinculat les ajudes directes al compliment de la legislació, les mesures mediambientals i la política de mercat, i no pas al desenvolupament rural, però ha recollit algunes de les demandes fetes des de Catalunya, com ara la flexibilització de la política verda, la creació de regions productives i el tracta equitatiu al sector ramader, el manteniment de la vinya i les inversions en nous regadius amb condicions.

Amb la finalitat de canviar l'orientació agrícola des del consum, a Catalunya s'ha creat una acreditació específica per a la venda de proximitat de productes agroalimentaris i de temporada l'any 2012. D'altra banda, el consum de fertilitzants total va caure l'any 2011 respecte de l'any anterior (-11,6%), sobretot de fertilitzants fosfatats (-19,9%).

La ràtio entre la producció agrícola convencional i ecològica és de 0,75 (és a dir, per 100 kg produïts amb agricultura convencional es produeixen 75 kg amb agricultura ecològica). L'agricultura sostenible –ecològica i integrada– ha augmentat (+1,7%) l'any 2012 respecte a l'any anterior a Catalunya, gràcies a l'ecològica (el 75%), que ha crescut en hectàrees (+2,7%) i en nombre d'operadors (+7,8%), sobretot comercialitzadors i importadors. L'agricultura ecològica ocupa 94.973 hectàrees, el 4,9% del total de terres de conreu. L'agricultura integrada (el 25%) ha perdut hectàrees (-1,5%) i operadors, bàsicament productors, tret de la demarcació de Girona.

Bosc

La superfície forestal ocupa 2.060.174 hectàrees. La superfície forestal pública ha augmentat (+5,3%) i la privada ha disminuït (-1,3%). El 37% dels boscos catalans es gestionen de manera sostenible, principalment amb plans tècnics de millora i gestió forestal (PTGMF) promoguts per organitzacions de propietaris forestals i de la indústria. La gestió sostenible dels boscos s'ha incrementat (+3,9%) l'any 2012 respecte de l'any anterior. El balanç de la gestió de la superfície forestal de l'any 2011 ha estat negatiu (-1.560 ha), com a conseqüència de les hectàrees forestals rompudes per conrear (-528 ha), l'augment del nombre d'incendis (-1.097 ha) i la caiguda de les repoblacions (+65 ha). Els incendis intencionats i les negligències han augmentat considerablement (+81% i +63% respectivament).

Aire i altres

Catalunya, tot i que és una regió pionera en la gestió de la qualitat de l'aire i forma part de la xarxa europea *Air Quality Initiative of Regions* ha tingut dificultats per assolir els límits establerts en la Directiva de qualitat de l'aire i controlar els nivells de diòxid de nitrogen (NO₂), ozó i partícules en suspensió (PM₁₀) l'any 2012, sobretot a l'àrea de Barcelona, el Vallès i el Baix Llobregat, com d'altres regions de la UE amb aglomeracions urbanes que concentren la majoria de la població, l'activitat econòmica i la mobilitat. L'objectiu de qualitat de l'aire de l'ozó s'ha superat més vegades l'any 2012 que l'any anterior, al igual que el valor límit diari per a la protecció de la salut humana de les partícules en suspensió (PM₁₀ i PM_{2,5}), que s'ha superat en cinc zones de Catalunya que integren aglomeracions urbanes.

D'altra banda, el nombre de municipis amb mapa estratègic de soroll aprovat l'any 2012 ha augmentat a 303.

6.3. CANVI CLIMÀTIC , MITIGACIÓ I ADAPTACIÓ

- En un context en què les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle mundials i la concentració de CO₂ a l'atmosfera han augmentat les emissions de l'Estat espanyol i de Catalunya s'han estabilitzat l'any 2011 i s'han situat el 21 i 27% (estimat) per sobre de l'any base (Protocol de Kyoto) respectivament.
- Les emissions verificades de les instal·lacions catalanes subjectes a la Directiva de comerç de drets d'emissió han caigut (-7,4%) l'any 2012, sobretot les de la construcció i relacionades, i se situen el 28,7% per sota de les assignades. La crisi i la incertesa en el mercat de drets d'emissió han provocat l'excés d'oferta i la caiguda del preu.

- Segons l'Organització Meteorològica Mundial, el canvi climàtic s'ha accelerat enguany i els fenòmens extraordinaris han augmentat. L'any 2012 ha estat càlid a Catalunya i sec a les conques de l'Ebre i del Segre. Els indicadors d'increment tèrmic han augmentat.
- Enguany, l'Agència Europea del Medi Ambient ha alertat que manca un marc normatiu per prevenir els impactes del canvi climàtic, que s'han subestimat i que han tingut uns costos elevats.
- L'Acord de mínims de Doha (Qatar) l'any 2102 ha decebut la UE, que ha continuat amb la política de mitigació en el sector del transport i amb la reforma del mercat europeu de drets d'emissió.
- La UE ha regulat molt poc en matèria d'adaptació. Algunes propostes sobre els fons estructurals 2014-2020 s'ha fet l'any 2012 perquè es consideri l'avaluació del risc de desastre a causa del canvi climàtic. Catalunya ha estat pionera i ha posat en marxa algunes mesures relacionades amb la política d'adaptació.

Emissions, canvi climàtic i impactes

Les **emissions totals** mundials de gasos d'efecte d'hivernacle han augmentat el 3% l'any 2011, així com la concentració de CO₂ a l'atmosfera, que ha assolit les 395,1 parts per milió. En aquest context, les emissions de la UE han caigut (-3,6%). A l'Estat espanyol i a Catalunya, les emissions totals s'han estabilitzat l'any 2011 respecte de l'any anterior, se situen el 21 i el 27% (estimat) per sobre de l'any base (Protocol de Kyoto) i s'aproximen a l'objectiu del 15% l'any 2012. La intensitat de les emissions de l'economia de l'Estat i catalana ha tornat a caure (55.000 i 57.000 (estimat) tones equivalents de CO₂ per milió d'euros del PIB respectivament).

Pel que fa a la **Directiva de comerç de drets d'emissió**,¹⁴ la crisi i la incertesa en la regulació del mercat de compravenda de drets d'emissió de CO₂ ha provocat un excés d'oferta de drets més gran del previst que n'ha fet baixar el preu (7,3 €/t de CO₂ de mitjana). La CE s'ha plantejat la possibilitat de canviar el sistema de comerç d'emissions i modificar el calendari de subhasta. A Catalunya la directiva afecta 169 instal·lacions que representen aproximadament el 31% (14.503.162 t de CO₂) de les emissions totals. Les emissions d'aquestes instal·lacions han caigut (-7,4%) l'any 2012, sobretot les de la construcció i relacionades: ceràmica, ciment, acer, etc. La diferència respecte de les emissions assignades (-28,7%) ha estat la més gran des que es va iniciar el comerç d'emissions l'any 2008.

El nombre d'empreses adherides al Programa d'acords voluntaris de reducció de les **emissions difuses** (plantes de combustió de potència inferior a 20 MW, extracció i distribució de combustibles, ús de dissolvents, transport, residus, agricultura i altres fonts) a Catalunya suma 80 empreses i s'ha triplicat l'any 2012 (+208%). Majoritàriament són empreses privades de consultoria i enginyeria, indústries alimentàries, de paper, arts gràfiques i edició, i de logística, entre d'altres.

Segons l'Organització Meteorològica Mundial, el **canvi climàtic** s'ha accelerat i les precipitacions, temperatures i fenòmens extraordinaris han augmentat l'any 2012. La NASA ha informat que la temperatura global de la superfície de la terra ha augmentat 0,56°C enguany. En aquest context, el Servei Meteorològic de Catalunya ha caracteritzat l'any 2012 de càlid i sec, la temperatura mitjana ha superat les mitjanes climàtiques als dos observatoris (Fabra i Ebre), i el dèficit pluviomètric ha afectat les conques del Segre i l'Ebre. Els indicadors d'increment tèrmic, com ara la temperatura mitjana de l'aire i de l'aigua de mar, han augmentat, sobretot a l'estiu, així com el nivell del mar. Les previsions afirmen que els canvis més importants es produiran al Pirineu.

Quant als **impactes**, l'alliberament de gas metà preocupa els científics perquè és un GEH amb més poder calorífic que el CO₂, el desgel de l'oceà Àrtic ha estat excepcional l'any 2012 i l'Agència Europea del Medi Ambient ha alertat que manca un marc normatiu per prevenir els impactes del canvi climàtic, que s'han subestimat i han tingut un cost important, sobretot al sud de la UE, com ara: l'erosió de la costa, la reducció dels cabals dels rius a l'estiu, les inundacions i sequeres, la pèrdua de biodiversitat, la proliferació d'espècies invasores, l'erosió del sòl i la reducció de la producció d'alguns conreus i boscos, els canvis en el consum d'energia, i l'augment dels riscos sobre la salut humana.

¹⁴ Emissions afectades per la Llei 1/2005 (RDL 5/2005), que transposa la Directiva 2003/87/CE.

Polítiques de mitigació i adaptació

Pel que fa a les **polítiques de mitigació**, en l'àmbit de l'ONU, l'Acord de mínims de Doha (Qatar) l'any 2012 ha rebut les expectatives de la UE. Tanmateix la CE ha seguit endavant amb la política de mitigació en el sector del transport i amb la reforma del mercat europeu de carboni. En aquest sentit, la CE ha adoptat mesures per resoldre el superàvit d'oferta de drets d'emissió de CO₂ que s'ha generat amb la crisi econòmica i que ha fet caure les emissions de les instal·lacions abans del que estava previst. La solució proposada ha consistit en establir una subhasta en comptes de la lliure assignació.

Quant a les **polítiques d'adaptació**, la UE ha regulat molt poc i ja hi ha alguna proposta relacionada amb els fons estructurals 2014-2020 perquè es consideri l'avaluació del risc de desastre a causa del canvi climàtic i la capacitat de resiliència, atès que les constants climàtiques i mediambientals s'han fet variables. Les polítiques d'adaptació són l'altre repte de la UE, sobretot les que afecten les zones urbanes, perquè la vulnerabilitat al canvi climàtic és una amenaça a la qualitat de vida i l'economia europees i una oportunitat per a la innovació i l'ocupació. Amb relació a les inversions adaptatives, les propostes tenen a veure amb les mesures toves. Catalunya ha estat al capdavant de l'Estat espanyol en iniciatives relacionades amb les polítiques d'adaptació.

6.4. ENERGIA

- El consum d'energia mundial ha augmentat en un moment en què es reconeix la limitació de les reserves de combustibles fòssils i la incertesa plana sobre l'alternativa nuclear i la política energètica de la UE. El preu del petroli ha pujat (111,7 \$/barril) i el de la tona de CO₂ (7,3 euros/t) ha baixat l'any 2012.
- Les polítiques d'estalvi i eficiència energètica han guanyat importància, tant en el mapa de ruta 2050 de la UE com en el Pla d'energia i canvi climàtic de Catalunya 2012-2020.
- L'índex d'eficiència energètica de les llars (6,84) i petites empreses (4,2) catalanes ha millorat l'any 2012 i el consum d'energia elèctrica s'ha reduït (-1,3%) l'any 2011 respecte a l'any anterior.
- La incertesa regulatòria ha afectat el sector de les energies renovables l'any 2012.
- La producció bruta d'electricitat en règim especial que inclou les energies renovables ha augmentat (+6,9%) l'any 2011 i la potència renovable instal·lada a Catalunya l'any 2012 també (+8,3%), sobretot l'eòlica i la solar.

Context i política energètica

El consum d'energia mundial creix en un moment en què es reconeix la limitació de les reserves de combustibles fòssils tant convencionals com no convencionals. La incertesa plana sobre l'alternativa nuclear després de l'accident de la central de Fukushima al Japó. La mitjana del preu del cru Brent (111,7 dòlars els barril) ha pujat l'any 2012 respecte de l'any anterior, i la mitjana de la tona de CO₂ (7,3 €/t) ha baixat.

Segons l'Agència Internacional de l'Energia, s'observa una ressurgència de la producció de petroli i gas en alguns països com ara els EUA, i l'abandonament nuclear en altres i, en general, l'augment de les polítiques centrades en l'estalvi i l'eficiència energètica. En aquest sentit, l'exploració i possible explotació del gas d'esquist mitjançant fractura hidràulica de la roca a Catalunya ha encetat la controvèrsia entre la reducció de la dependència energètica i els impactes ambientals de l'explotació d'aquest recurs, especialment en les reserves d'aigua subterrània.

La incertesa és el principal entrebanc de la política energètica de la UE i una barrera a les inversions. La política energètica de la UE s'ha concretat l'any 2012 en el mapa de ruta 2050 que descriu els canvis estructurals necessaris en el sistema energètic de la UE. L'estalvi i l'eficiència energètica és crucial i té molt potencial, així com la incorporació de les energies renovables i les interconnexions. En l'àmbit de l'Estat espanyol la competència és insuficient i els preus de l'energia alts. Un aspecte important ha estat el gran increment del preu de l'electricitat durant l'any 2012, que també ha estat el darrer any en què s'ha aplicat el bo social a les llars. En l'àmbit català s'ha impulsat el Pla d'energia i canvi climàtic 2012-2020 per reduir el consum d'energia i les emissions de CO₂ i augmentar les energies renovables i s'ha aprovat el Pla de determinació de les zones de desenvolupament prioritari de parcs eòlics, tot i que alguns dels parcs no tindran dret a prima.

Consum, eficiència i producció d'energia

La UE ha adoptat la directiva d'eficiència energètica l'any 2012. L'índex global d'eficiència de les llars catalanes (6,84) s'ha situat per sobre de la mitjana de l'Estat espanyol i ha millorat una mica respecte de l'any anterior al igual que l'índex d'eficiència energètica a les petites empreses (4,2), que ha millorat progressivament, sobretot a la indústria i els serveis professionals, tot i que el millor resultat l'obté el sector hotelier. En un context de creixement del consum d'electricitat mundial, el consum d'energia elèctrica (49.536 GWh) s'ha reduït a Catalunya (-1,3%) l'any 2011 i ha augmentat la producció bruta d'electricitat de règim especial (+6,9%), mentre que la producció en règim ordinari ha caigut (-9,6%). L'electricitat d'origen renovable segueix creixent, sobretot la biomassa i el biogàs (27,0%) i l'eòlica (+26,4%); el saldo d'intercanvis ha estat importador. En l'avaluació del Programa nacional de reforma i del Programa d'estabilitat d'Espanya per a l'any 2012, la CE ha considerat que les energies renovables no han estat responsables del dèficit tarifari i que el sistema elèctric espanyol compensa de manera excessiva les instal·lacions d'energia hidràulica i nuclear ja amortitzades.

Energies renovables i combustibles alternatius

Les energies renovables tenen un paper central en l'àmbit de la generació d'electricitat i els reptes són la modernització de la xarxa per integrar-les en el sistema elèctric i l'emmagatzematge, entre d'altres. Alguns governs europeus, entre ells l'espanyol, han reduït el suport financer a les energies renovables l'any 2012, i la incertesa regulatòria ha afectat el sector, sobretot les instal·lacions fotovoltaïques catalanes de petita potència instal·lades als edificis. Tanmateix, la potència d'energia renovable instal·lada a Catalunya ha augmentat l'any 2012 (+8,3%), sobretot l'eòlica (+25,6%) i la solar (+18,4%); el nou Pla de l'energia i el canvi climàtic ha apostat per l'energia eòlica i ha modificat a l'alça l'objectiu de potència eòlica (5.154 MW).

6.5. MEDI AMBIENT I EMPRESES

- Les tecnologies ambientals s'han situat en el centre del debat entre creixement econòmic i consum sostenible dels recursos naturals. En aquest sentit, el nombre de patents catalanes de tecnologies ambientals ha evolucionat favorablement i representa el 16,2% del total de l'Estat espanyol.
- Catalunya ha liderat el sector del medi ambient amb el 20% de les empreses de l'Estat espanyol l'any 2011.
- La despesa total en protecció ambiental de la indústria catalana (el 0,3% del PIB) és la més elevada de l'Estat espanyol, el 25,6% del total, però encara se situa per sota de la de la UE-27.
- La despesa corrent (el 73%) supera la mitjana de la UE-27, és la més alta de l'Estat i representa el 27,5% del total. La inversió (el 27%) és la més alta de l'Estat espanyol, sobretot la inversió en equips integrats per reduir les emissions a l'atmosfera, però encara se situa per sota de la mitjana de la UE-27.
- El nombre d'empreses certificades EMAS s'ha mantingut estable l'any 2012. Les empreses grans han guanyat pes en comparació amb les petites i mitjanes. Les empreses petites catalanes certificades EMAS (el 40%) se situen per sota de la mitjana de la UE-27% (el 54%).
- En general, el nombre d'empreses amb distintius de qualitat ambiental ha caigut l'any 2012, sobretot les empreses amb distintiu de garantia de qualitat ambiental de serveis (-24%). El nombre d'empreses amb etiqueta ecològica també ha caigut (-14%), sobretot les petites empreses de productes.

Context

Quant a la producció sostenible i la innovació, les tecnologies ambientals han estat en el centre del debat sobre el creixement econòmic i el consum sostenible dels recursos naturals. En aquest sentit, el nombre de patents catalanes de tecnologies respectuoses amb el medi ambient ha evolucionat favorablement i representa el 16,2% del total de l'Estat espanyol, però per sota del pes del total de patents catalanes (el 24%). Segons l'observatori europeu d'ecoinnovació, es necessita ampliar els mercats i establir una política d'ecoinnovació amb un marc regulatori sòlid.

Pel que fa al sector del medi ambient, Catalunya ha liderat el sector amb el 20% de les empreses de l'Estat espanyol l'any 2011. En general, el sector del medi ambient ha resistit millor la caiguda de l'activitat econòmica, però

encara no ni ha dades sobre l'impacte que ha tingut la crisi i el canvi regulatori sobre l'ocupació. La crisi ha afectat també el finançament de les entitats del tercer sector ambiental.

Despesa i inversió en protecció ambiental de les empreses

La despesa total en protecció ambiental de la indústria europea (UE-27) representa el 0,43% del PIB i la de la indústria catalana, el 0,3% del PIB. Catalunya és la comunitat autònoma de l'Estat espanyol que més gasta en protecció ambiental, el 25,6% del total de l'Estat, i el nivell de despesa s'ha mantingut estable el darrer any amb dades (2010) respecte de l'any anterior (+1%).

El 70% de la despesa en protecció ambiental de la indústria europea és despesa corrent. A Catalunya la despesa corrent representa el 73% de la despesa total i ha augmentat els darrers anys. La despesa corrent en protecció ambiental de la indústria catalana és el 27,5% de la despesa corrent de l'Estat espanyol.

El 30% de la despesa en protecció ambiental de la indústria europea és inversió en equips i béns de protecció ambiental. A Catalunya, la inversió representa el 27% de la despesa total i s'ha reduït el darrer any. Tanmateix, Catalunya és la comunitat autònoma de l'Estat espanyol que més esforç inversor ha fet l'any 2010, el 21,5% del total de l'Estat espanyol. La meitat de l'esforç inversor s'ha fet en equips per prevenir o tractar les emissions a l'atmosfera. La inversió en equips de prevenció i control per reduir la contaminació generada (equips integrats), el 69,4%, supera la inversió en equips de final de cicle per tractar la contaminació un cop s'ha generat (equips independents).

Bones pràctiques ambientals a l'empresa

En un context de crisi financera i econòmica que ha provocat la caiguda de les certificacions tant a la UE com a l'Estat espanyol, el nombre d'empreses catalanes registrades amb l'*Eco-Management and Audit Scheme* (EMAS) (298) s'ha mantingut estable en acabar l'any 2012 (+1%). Les certificacions entre les empreses de serveis, sobretot sanitàries i de serveis socials han augmentat (+63%). Tanmateix, s'observa una lleugera caiguda de les empreses petites i mitjanes i un augment de les empreses grans adherides al Programa EMAS. El percentatge d'empreses mitjanes i grans catalanes certificades EMAS supera la mitjana de la UE-27; en canvi el percentatge d'empreses petites catalanes certificades (40%) se situa per sota de la mitjana de la UE-27 (54%).

Les empreses catalanes amb distintiu de garantia de qualitat ambiental han disminuït el 24% l'any 2012 respecte de l'any 2011, sobretot les empreses de serveis. Les empreses amb distintiu de qualitat ambiental es concentren en els serveis, especialment en el turisme rural, les instal·lacions juvenils i els tallers de vehicles. Les empreses de productes amb més pes són les que afavoreixen l'estalvi d'aigua. Enguany s'ha donat de baixa alguna empresa amb moltes referències, i altres empreses les han actualitzat.

Per acabar, el nombre d'empreses catalanes amb etiqueta ecològica representa el 43% del total d'empreses de l'Estat espanyol l'any 2012 i també s'ha reduït (-14%) respecte de l'any anterior, sobretot les de productes (el 84% del total), concretament, les pintures i vernissos (per exemple, els colors es comptabilitzen d'una altra manera) i televisors (les concessions que disposaven de moltes referències han caducat). El 32% dels productes amb etiqueta ecològica són pintures i vernissos i el 25%, televisors, i el 80% dels serveis són d'allotjament turístic.

6.6. NORMATIVA I INICIATIVES PÚBLIQUES

- Pel que fa a l'**estat del medi ambient**, en l'àmbit estatal enguany destaca la Llei 11/2012 de mesures urgents en matèria de medi ambient, procedent de la tramitació parlamentària del Reial decret llei 17/2012, que té com a objectiu aconseguir la simplificació i agilització administratives de les normes ambientals a través de l'eliminació de mecanismes d'intervenció i que ha afectat la normativa en matèria d'aigües subterrànies, patrimoni natural, residus i sòls contaminats i gasos amb efecte d'hivernacle.
- En l'àmbit català destaca la Llei 5/2012, del 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives i de creació de l'impost sobre les estades en establiments turístics. Aquesta llei modifica diversos aspectes del cànon de l'aigua destacant la creació d'un quart tram per a usos domèstics que grava consums sumptuaris; incrementa el cànon sobre la disposició dels residus municipals; i modifica el text refós de la Llei reguladora dels residus de manera que la incineració de residus especials deixa de ser considerada servei públic de titularitat de la Generalitat.

- En matèria de **canvi climàtic**, la divuitena Conferència de les Parts al Conveni Marc de Nacions Unides sobre el canvi climàtic acaba amb un acord de mínims pel qual es prorroga el Protocol de Kioto fins al 2020, tot i que obliga un conjunt de països que representen només el 15% de les emissions globals de CO₂; s'acorda continuar negociant per assolir el 2015 un pacte global mundial que hauria d'entrar en vigor el 2020 i s'ajorna el debat sobre el finançament.
- La Llei 11/2012, ja esmentada, impulsa l'accés de les empreses espanyoles al sistema de repartiment de drets d'emissions de manera competitiva respecte de la resta d'Europa.
- En l'àmbit català destaca l'aprovació de l'Estratègia catalana d'adaptació al canvi climàtic, horitzó 2013-2020, que fa una diagnosi sobre la vulnerabilitat de Catalunya, mitjançant l'anàlisi d'onze sectors i sistemes naturals i proposa cent vuitanta-dues mesures per mitigar els impactes del canvi climàtic.
- En matèria d'**energia** en l'àmbit de la Unió Europea s'estableixen les línies d'actuació futura en matèria d'energies renovables i s'aprova també la Directiva relativa a l'eficiència energètica, que estableix un marc comú de mesures per al foment de l'eficiència energètica dins la Unió Europea.
- En l'àmbit estatal s'aproven diverses mesures amb l'objectiu de corregir el dèficit tarifari.
- En l'àmbit català s'aprova el Pla de l'energia i canvi climàtic de Catalunya 2012-2020, que té com a objectiu principal assolir una economia i una societat de baixa intensitat energètica i baixa emissió de carboni, innovadora, competitiva i sostenible a mitjà i llarg termini.

Estat del medi ambient

En aquest àmbit, enguany destaca la Llei 11/2012 de mesures urgents en matèria de medi ambient, procedent de la tramitació parlamentària del Reial decret llei 17/2012, que té com a objectiu aconseguir la simplificació i agilització administratives de les normes ambientals a través de l'eliminació de mecanismes d'intervenció i que ha afectat la normativa en matèria d'aigües subterrànies, patrimoni natural, residus i sòls contaminats i gasos amb efecte d'hivernacle.

En l'àmbit català destaca la Llei 5/2012, del 20 de març, de mesures fiscals, financeres i administratives i de creació de l'impost sobre les estades en establiments turístics. Aquesta Llei modifica diversos aspectes del cànon de l'aigua destacant la creació d'un quart tram per a usos domèstics que grava consums sumptuaris, incrementa el cànon sobre la disposició dels residus municipals i modifica el text refós de la Llei reguladora dels residus de manera que la incineració de residus especials deixa de ser considerada servei públic de titularitat de la Generalitat.

L'any acaba amb l'adjudicació de la gestió d'Aigües Ter Llobregat a Acciona i amb l'aprovació inicial de l'establiment d'un servei públic del cicle integral de l'aigua a l'AMB amb la creació d'una societat de capital mixt (AMB i AGBAR).

Canvi climàtic, mitigació i adaptació

La divuitena Conferència de les Parts al Conveni marc de Nacions Unides sobre el canvi climàtic acaba amb un acord de mínims pel qual es prorroga el Protocol de Kioto fins al 2020, tot i que obliga un conjunt de països que representen només el 15% de les emissions globals de CO₂; s'acorda continuar negociant per assolir el 2015 un pacte global mundial que hauria d'entrar en vigor el 2020 i s'ajorna el debat sobre el finançament.

La Llei 11/2012 ja esmentada impulsa l'accés de les empreses espanyoles al sistema de repartiment de drets d'emissions de manera competitiva respecte de la resta d'Europa.

En l'àmbit català destaca l'aprovació de l'Estratègia catalana d'adaptació al canvi climàtic, horitzó 2013-2020, que fa una diagnosi sobre la vulnerabilitat de Catalunya, mitjançant l'anàlisi d'onze sectors i sistemes naturals i proposa cent vuitanta-dues mesures per mitigar els impactes del canvi climàtic.

Energia

El Consell de la Unió Europea estableix les línies d'actuació futura en matèria d'energies renovables amb l'objectiu final, inclòs a l'Estratègia Europa 2020, d'aconseguir que aquestes assoleixin el 20% en el consum de la UE.

S'aprova també la Directiva relativa a l'eficiència energètica, que estableix un marc comú de mesures per al foment de l'eficiència energètica dins la Unió Europea.

En l'àmbit estatal cal fer esment de les mesures aprovades al llarg de l'any amb l'objectiu de corregir el dèficit tarifari, d'entre les quals cal destacar la Llei 15/2012 de mesures fiscals per a la sostenibilitat energètica que, entre altres aspectes, regula tres nous impostos: sobre el valor de la producció de l'energia elèctrica, sobre la producció de combustible nuclear gastat i residus radioactius resultants de la generació d'energia nucleoeelèctrica i l'impost sobre l'emmagatzemament de combustible nuclear gastat i residus radioactius en instal·lacions centralitzades.

En l'àmbit català s'aprova el Pla de l'energia i canvi climàtic de Catalunya 2012-2020, que té com a objectiu principal assolir una economia i una societat de baixa intensitat energètica i baixa emissió de carboni, innovadora, competitiva i sostenible a mitjà i llarg termini.